

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996 ja eräistä muutoksista valtionosuuslainsäädäntöön

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntien valtionosuuslakia sekä siihen liittyen kumottavaksi kuntien kantokykyluokituksesta annettu laki ja muutettavaksi kahdeksastoista muuta lakia.

Kuntien valtionosuuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuntien kantokykyluokituksen ja verotulojen täydennyksen sijasta kuntien taloudellisia eroja tasattaisiin verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella. Kunnat, joiden laskennallinen verotulo asukasta kohden alittaa tasausrajana käytettävän 90 prosenttia maan keskimäärästä saisivat oman laskennallisen verotulonsa ja tasausrajan välisen erotuksen valtionosuuksien tasauslisänä. Niiltä kunnilta, joiden laskennalliset verotulot ylittävät tasausrajan, vähennettäisiin eri hallinnonalojen määräytymisperusteiden mukaisia valtionosuuksia määrä, joka on 40 prosenttia ylityksestä.

Järjestelmän muutoksen vaikutusta rajoitettiin siirtymätasauksella vuonna 1996 niin, että sen johdosta minkään kunnan valtionosuuksien muutos ei olisi suurempi kuin 200 markkaa asukasta kohden.

Kantokykyluokituksen kumoamisen myötä poistuvat valtionosuuksien määräytymiseen vaikuttavat kantokykyluokikiin sidotut kertoimet ja valtionosuusprosentit. Opetus- ja kulttuuritoimessa ehdotetaan siirryttäväksi kiinteisiin valtionosuusprosentteihin siten, että valtionosuus olisi opetustoimessa ja kirjastossa 57 prosenttia sekä kulttuuritoimessa ja taiteen perusopetuksessa 37 prosenttia valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

Esityksessä ehdotetaan kantokykyluokituksen poistamisen vuoksi uudistettavaksi myös perustamishankkeiden valtionosuusjärjestel-

mä niin, että kunnan saama valtionosuus määräytyisi kantokykyluokan sijasta kunnan tasatuista laskennallisista verotuloista asukasta kohden. Perustamishankkeiden valtionosuuden enimmäismäärä alenisi 70 prosentista 50 prosenttiin, alaraja säilyisi 25 prosenttina. Aluehälytyskeskusten sekä kuntien palo- ja pelastustoimen hankintojen määräytymisperusteet yhtenäistettäisiin samoiksi kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä opetus- ja kulttuuritoimessa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996. Siinä on säännökset valtionosuuksien vähennyksistä vuodelle 1996. Säännökset koskevat yleistä valtionosuutta, sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä opetus- ja kulttuuritoiminta.

Valtionosuuksien määräytymisessä ei vuonna 1996 otettaisi huomioon arvioitua kustannustason muutosta eikä keskimääräisiä markkamääriä tai yksikköhintoja tarkistettaisi varainhoitovuoden aikana tai sen jälkeen kustannustason muutosten tai toiminnan laadun ja laajuuden muutosten perusteella. Vuonna 1996 ei myöskään tehtäisi selvitystä valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaosta eikä selvitykseen perustuvia keskimääräisten markkamäärien tai yksikköhintojen tarkistuksia.

Valtionosuuksia ehdotetaan vähennettäväksi vuonna 1996 aikaisempien vähennysten lisäksi yhteensä 3 800 miljoonalla markalla. Hallinnonaloittain vähennyksistä 418 miljoonaa markkaa tehtäisiin yleisestä valtionosuudesta, 2 052 miljoonaa markkaa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista ja 1 330 miljoonaa markkaa opetus- ja kulttuuritoi-

men valtionosuuksista. Vähennys olisi kaikkien kuntien valtionosuuksista samansuuruinen, 749 markkaa asukasta kohden.

Uudistuksen yhteydessä luovuttaisiin myös kunnilta perittävistä osuuksista kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksiin. Kuntien valtionosuuksia vähennettäisiin vastaavalla

määrällä. Tämä valtionosuuksien vähennys ei näin ollen vaikuttaisi valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut käsiteltäväksi valtion vuoden 1996 talousarvion yhteydessä ja tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	6
1. Nykytila	6
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	6
1.1.1. Yleistä	6
1.1.2. Yleinen valtionosuus	7
1.1.3. Verotulojen täydennys	7
1.1.4. Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus ...	8
Sosiaalihuolto	8
Terveys- ja terveydenhuolto	8
Sosiaali- ja terveydenhuollon kantokykyluokkakerroin	8
1.1.5. Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksien päätöksenteko ja maksaminen	9
1.1.6. Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuus ..	9
1.1.7. Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuus	10
Yleistä	10
Opetustoimi	10
Kulttuuritoimi	11
1.1.8. Opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeiden valtionosuus ...	11
1.1.9. Palo- ja pelastustoimen hankkeisiin myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset	12
1.1.10. Vuosina 1993—1995 toteutetut valtionosuuksien vähennykset	12
1.2. Nykytilan arviointi	13
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	15
2.1. Yleistä	15
2.2. Kuntien valtionosuuslaki	16
2.3. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta sekä kansaneläkelaki	17
2.4. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki	17
2.5. Perustamishankkeiden valtionosuuden määräytyminen	18
2.6. Valtionosuuksien vähennys vuonna 1996	19
3. Esityksen vaikutukset	19
3.1. Taloudelliset vaikutukset	19
3.1.1. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako	19
3.1.2. Valtionosuuksien muutokset hallinnonaloittain	21
3.1.3. Valtionosuuksien muutokset kunnittain	21
3.1.4. Yksityiset oppilaitokset ja kulttuurilaitokset	25
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	25
4. Asian valmistelu	25
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	25
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	26
1. Lakiehdotusten perustelut	26
1.1. Laki eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996	26
1.2. Kuntien valtionosuuslaki	28
1.3. Laki kuntien kantokykyluokituksesta	32

	sivu
1.4. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta	32
1.5. Kansaneläkelaki	34
1.6. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	34
1.7. Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista	36
1.8. Laki vieraskielisistä yksityisistä kouluista	36
1.9. Harjoittelukoululaki	37
1.10. Laki suomalais-venäläisestä koulusta	37
1.11. Laki Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta	37
1.12. Laki Steiner-koulusta	37
1.13. Laki steinerpedagogisista erityiskouluista	37
1.14. Laki oppisopimuskoulutuksesta	37
1.15. Laki Anna Tapion koulusta	37
1.16. Laki valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista	37
1.17. Museolaki	37
1.18. Teatteri- ja orkesterilaki	37
1.19. Nuorisotyölaki	37
1.20. Laki palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista	38
2. Voimaantulo	38
LAKIEHDOTUKSET	39
1. Laki eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996	39
2. Laki kuntien valtionosuuslain muuttamisesta	40
3. Laki kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain kumoamisesta	43
4. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudes- ta annetun lain muuttamisesta	44
5. Laki kansaneläkelain 62 §:n muuttamisesta	45
6. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	45
7. Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammais- ten kouluista annetun lain 17 a §:n muuttamisesta	48
8. Laki vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta	48
9. Laki harjoittelukoululain 18 §:n muuttamisesta	49
10. Laki suomalais-venäläisestä koulusta annetun lain 10 §:n muut- tamisesta	50
11. Laki Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	50
12. Laki Steiner-koulusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	51
13. Laki steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	51
14. Laki oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta	52
15. Laki Anna Tapion koulusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta	52
16. Laki valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain 31 §:n muuttamisesta	53
17. Laki museolain 3 §:n muuttamisesta	53
18. Laki teatteri- ja orkesterilain 5 §:n muuttamisesta	54
19. Laki nuorisotyölain 15 §:n muuttamisesta	54
20. Laki palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta	54

	sivu
LIITE	56
Rinnakkaistekstit	56
2. Laki kuntien valtionosuuslain muuttamisesta	56
4. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	65
5. Laki kansaneläkelain 62 §:n muuttamisesta	68
6. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	69
7. Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain 17 a §:n muuttamisesta	75
8. Laki vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta	76
9. Laki harjoittelukoululain 18 §:n muuttamisesta	77
10. Laki suomalais-venäläisestä koulusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	77
11. Laki Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	78
12. Laki Steiner-koulusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	79
13. Laki steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	80
14. Laki oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta	80
15. Laki Anna Tapion koulusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta	81
16. Laki valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain 31 §:n muuttamisesta	82
17. Laki museolain 3 §:n muuttamisesta	83
18. Laki teatteri- ja orkesterilain 5 §:n muuttamisesta	84
19. Laki nuorisotyölain 15 §:n muuttamisesta	84
20. Laki palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta	85

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1. Yleistä

Kuntien valtionosuusjärjestelmä uudistettiin vuoden 1993 alusta. Tällöin tulivat voimaan kuntien valtionosuuslaki (688/92), laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta (733/92) sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (705/92).

Uudistetussa järjestelmässä valtionosuudet määräytyvät laskennallisesti. Laskennallisuus koskee kuntien käyttötalouden valtionosuuksia, jotka myönnetään kunnille. Opetus- ja kulttuuritoimessa valtionosuuksia suoritetaan myös yksityisten laitosten ylläpitäjille, joita myös koskee valtionosuuksien laskennallisuus. Kunnan yleinen valtionosuus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet eivät enää määräydy todellisten menojen mukaan. Valtionosuudet eivät myöskään ole käyttötarkoitussidonnaisia.

Koska uudessa järjestelmässä laskennalliset perusteet eivät sido kuntia valtionosuuksien käytössä, valtionosuusjärjestelmä antaa kunnille liikkumavaraa palvelujen järjestämisessä. Valtionosuusjärjestelmä korostaa kuntien taloudellista omavastuuta sekä toiminnan tehokkuutta. Jos kunta kykenee tuottamaan palvelunsa keskimääräistä halvemmalla, kustannussäästöt koituvat suoraan sen hyväksi, koska valtionosuudet eivät määräydy kustannusten mukaan. Kunnan perimät maksut ja korvaukset eivät myöskään vaikuta sen saamaan valtionosuuteen.

Vanhasta valtionosuusjärjestelmästä säilytettiin edelleen kantokykyluokitus yhtenä valtionosuuksien määrätymisperusteena. Sen paino valtionosuuksien määrätymisessä kuitenkin väheni. Kantokykyluokitus perustuu kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain (649/85) mukaan kunnan veroäyrimäärään sekä palvelutarve- ja kustannustasotekijoihin. Luokitus ei ole puhtaasti laskennallinen, vaan perustuu osittain viranomaisharkintaan. Kuntien kantokykyluokat on lailla säilytetty muuttumattomina vuodesta 1992 lähtien.

Valtionosuuslainsäädännössä on yksityiskohtaiset säännökset eri hallinnonalojen valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutosten sekä arvioitujen kustannustason muutosten huomioon ottamisesta vahvistettaessa valtionosuuksia tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä sekä tarkistettaessa mainittuja markkamääriä varainhoitovuoden aikana ja sen jälkeen. Lisäksi laissa säädetään kuntien ja valtion välisen kustannustenjaon säilyttämiseksi tarkistuksista sekä neljän vuoden välein tehtävästä koko maan kattavasta kustannustenjakoa koskevasta selvityksestä.

Kustannustenjaon säilyttämiseksi kuntien valtionosuuslaissa on säädetty tehtäväkohtaisissa valtionosuuksissa tapahtuvien laadun ja laajuuden muutosten huomioon ottamisesta myös yleisen valtionosuuden keskimääräistä markkamäärää vahvistettaessa. Nykyisiä säännöksiä on sovellettu niin, että myös eräiden valtionosuustehtäviin kuulumattomien lakien muutokset edellyttävät sekä tehtäväkohtaisten valtionosuuksien tarkistuksia että yleisen valtionosuuden keskimääräisen markkamäärän ja määrärahojen mitoituksen tarkistuksia.

Nykyiseen valtionosuusjärjestelmään liittyy siirtymäkauden tasaus vuoteen 2000 saakka. Tällä pyrittiin pienentämään vuoden 1993 alusta toteutetun uudistuksen voimaantulon johdosta aiheutuvia kuntakohtaisia valtionosuuksien muutoksia kohtuullisiksi ja luomaan kunnille riittävän pitkä sopeutumiskausi. Valtioneuvosto on vahvistanut tasauskertoimet kullekin kunnalle. Tasauskertoimet perustuvat aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan kunnille vuosina 1988—1990 myönnettyjen ja vuonna 1993 voimaan tulleen järjestelmän mukaisten laskennallisten valtionosuuksien määrien erotukseen.

Vuoden 1993 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen perustamishankkeiden kantokykyluokitukseen perustuva valtionosuusasteikko yhdenmukaistettiin. Valtionosuus sosiaali- ja terveystoimen perustamishankkeisiin on kustannusperusteinen. Opetustoimessa perustamishankkeille myönnettävä valtionosuus määräytyy erilaisista tiloista varten vahvistettujen yksikköhintojen perusteella. Valtionosuutta maksetaan perustamiskustannuksiin sekä kunnille että kun-

tayhtymille ja opetus- ja kulttuuritoimissa myös yksityisille yhteisöille ja säätiöille. Lisäksi palo- ja pelastustoimen hankintoihin on myönnetty kunnille kantokykyluokitukseen perustuvaa, oman asteikkonsa mukaista valtionosuutta.

Kunnat maksavat kansaneläkelain 62 §:n nojalla kuluvana vuonna osuutena kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksiin 1,55 penniä veroäyryltä eli 4 220 miljoonaa markkaa. Kunnilta perittävällä lisäosaosuuksien määrällä on myös osaltaan säännelty valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon ja kuntien rahoitusaseman kehitystä.

1.1.2. Yleinen valtionosuus

Yleinen valtionosuus myönnetään kaikille kunnille. Sen keskimääräinen markkamäärä vuonna 1995 on 566 markkaa asukasta kohden.

Kunnan yleisen valtionosuuden markkamäärä saadaan kuntien valtionosuuslain 8 §:n mukaan kertomalla varainhoitovuotta edeltävän vuoden ensimmäisen päivän asukasluku vahvistetulla yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä, joka kerrotaan kantokykyluokan, asukastiheyden, pinta-alan, saaristoisuuden ja väestön kielisuhteen mukaan määräytyvillä kertoimilla. Saatuun markkamäärään lisätään asukasluvun vähenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä.

Kantokykyluokan mukaan määräytyvät kertoimet ovat seuraavat:

Kunnan kantokykyluokka	Kerroin
1	2,60
2	1,90
3	1,60
4	1,30
5	1,00
6	0,75
7	0,75
8	0,75
9	0,75
10	0,75

Pinta-alan perusteella kunta saa korotuskerroimen, jos sen maapinta-ala on suurempi kuin 1 000 neliökilometriä. Saaristokunnan korotuskerroin on 1,6 asukastiheys- ja pinta-alakerrointen sijasta. Kaksikieliselle kunnalle ja kunnalle, jossa palveluja järjestetään myös saamen kielellä, yleinen valtionosuus myönnetään 5 prosentilla korotettuna. Asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä lasketaan ottamalla huomioon puolet asukasluvun alenemisesta kolmelta vahvistamisvuotta edeltävältä vuodelta ja kertomalla se yleisen valtionosuuden ja tehtäväkohtaisten valtionosuuksien summalla.

Edellä sanotulla tavalla määräytyneeseen yleisen valtionosuuden markkamäärään lisätään tai siitä vähennetään siirtymäkaudella tasaus riippuen siitä, ovatko kunnan yleisen valtionosuuden perusosa, verotulojen täydennys ja tehtäväkohtaiset valtionosuudet yhteismäärältään suuremmat tai pienemmät kuin aikaisemman valtionosuusjärjestelmän vastaavat valtionosuudet. Vähennyksen tai lisäyksen määrä saadaan kertomalla kunnan asukasmäärä yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä ja tasauskertoimen itseisarvolla.

Kuntien valtionosuuslain 16 §:ssä säädetään, että tasauskerroimen itseisarvoa pienennetään vuosittain 0,1:llä vuoteen 2000 saakka, ellei se ennen tätä vuotta saavuta arvoa nolla. Kaikilla kunnilla tasauskerroin ei vuoteen 2000 mennessä saavuta nollaa. Käytännössä kunnan valtionosuuksien tasauksen, lisäyksen tai vähennyksen, markkamäärä on vuodessa noin 60 markkaa asukasta kohden.

1.1.3. Verotulojen täydennys

Verotulojen täydennystä myönnetään kuntien valtionosuuslain 17 §:n nojalla kunnalle, jonka veroäyrimäärä asukasta kohti alittaa sille asukastiheyden ja saaristoisuuden perusteella määräytyvän tasoitusrajan. Verotulojen täydennys lasketaan kertomalla tasoitusrajan ja kunnan asukasta kohti lasketun veroäyrimäärän erotus kuntien veroäyrimäärällä painotetulla keskimääräisellä veroäyrimäärällä ja kunnan sen vuodenvaihteen asukasluvulla, jonka tuloihin verotus kohdistuu.

Kunnat on täydennyksen laskemiseksi jaettu neljään ryhmään asukastiheyden perusteella seuraavasti:

Asukastiheyden perusteella kunta saa korotuskerroimen, jos sen asukasluku maaneliökilometriä kohti on pienempi kuin kuusi.

Asukkaita/ maaneliökilometri	Tasoitusraja %
alle 1.0 ja saaristokunnat	95
1.0—1.9	91
2.0—6.9	88
yli 6.9	85

Valtionosuuksista poiketen verotulojen täydennykseen ei vaikuta kunnan kantokäyttöluokka.

Verotulojen täydennystä on myönnetty viime vuosina keskimäärin 330 kunnalle.

1.1.4. Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttö- kustannusten valtionosuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 12 §:n nojalla kunnan käyttökustannusten valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena, joka on laskettu erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon valtionosuuksina.

Sosiaalihuolto

Sosiaalihuollon valtionosuus lasketaan siten, että erikseen määrätyt ikäryhmittäiset valtionosuudet asukasta kohden kerrotaan kunnan eri ikäryhmiin kuuluvien asukkaiden määrällä, minkä jälkeen saadut markkamäärät lasketaan yhteen. Yhteismäärä kerrotaan kunnan työttömyysasteen ja kantokäyttöluokan mukaan määräytyvillä kertoimilla.

Sosiaalihuollon valtionosuuden määräytymisen perusteena käytettävät ikäryhmittäiset markkamäärät ovat vuonna 1995:

0—6-vuotiaista kohti	7 409 mk
7—64-vuotiaista kohti	355 mk
65—74-vuotiaista kohti	3 249 mk
75 vuotta täyttänyttä kohti	2 998 mk

Sosiaalihuollon ikärakenteen mukaan määräytyvää valtionosuutta korotetaan työttömyysasteen perusteella. Työttömyyskorotusta maksetaan, jos kunnan työttömyysaste on suurempi kuin maassa keskimäärin. Työttömyyskorotusta saa 219 kuntaa vuonna 1995. Korotusta saavien kuntien määrä vaihtelee vuosittain siitä riippuen, kuinka monen kunnan työttömyysaste ylittää maan keskiarvon.

Terveydenhuolto

Terveydenhuollon asukaskohtainen valtionosuus lasketaan saman periaatteen mukaan kuin sosiaalihuollon valtionosuus. Ikäryhmittäin määritellyt valtionosuuden markkamäärät kerrotaan asianomaisten ikäryhmään kuuluvien henkilöiden lukumäärällä ja saadut summat lasketaan yhteen. Saatuun markkamäärään lisätään markkamäärä, joka lasketaan kertomalla sairastavuuden mukaan määräytyvä keskimääräinen markkamäärä kunnan asukkaiden sairastavuuden mukaisella kertoimella ja kunnan asukasluvulla. Yhteenlaskun tuloksena saatu perusluku kerrotaan erikseen asukastiheys- ja pinta-alakertoimella ja saadut markkamäärät lisätään peruslukuun. Lisätty perusluku kerrotaan kunnan kantokäyttöluokan mukaisella kertoimella.

Vuonna 1995 kunta saa terveydenhuollon valtionosuutta asukasta kohden ikäryhmittäin seuraavasti:

0—6-vuotiaista kohti	984 mk
7—64-vuotiaista kohti	928 mk
65—74-vuotiaista kohti	2 310 mk
75 vuotta täyttänyttä kohti	3 709 mk

Sairastavuuden perusteella kunnalle maksettava valtionosuus lasketaan kertomalla 385 markkaa kunnan asukasluvulla ja kunnan sairastavuuskertoimella.

Ikärakenteen ja sairastavuuden mukaista määrää korotetaan, jos kunnan maapinta-ala on suurempi kuin 1 250 neliökilometriä tai asukastiheys pienempi kuin 4 asukasta/neliökilometri. Pinta-alakorotusta saa kaikkiaan 37 kuntaa. Korotus on keskimäärin 14 prosenttia. Asukastiheyskorotusta maksetaan 45 kunnalle ja se on keskimäärin 6 prosenttia.

Saaristokunnat, joita on 14, saavat 10 prosentin korotuksen terveydenhuollon ikärakenteen mukaan määräytyvään valtionosuuteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kantokäyttöluokkakertoimien

Sosiaali- ja terveydenhuollon kantokäyttöluokan mukaan määräytyvät kertoimet ovat:

Kantokykyluokka Kerroin

1—5	1,5
6	1,4
7	1,3
8	1,2
9	1,1
10	1,0

ta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:ssä säädetään perustamishankkeiden valtionosuusasteikosta. Perustamishankkeen valtionosuus lasketaan kunnittain kantokykyluokkien perusteella. Kantokykyluokittainen porrastus, joka on sama kuin opetus- ja kulttuuritoimissa, on seuraava:

*1.1.5. Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttö-
kustannusten valtionosuuksien päätöksenteko ja maksaminen*

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 39 §:n nojalla valtionapuviranomainen on laissa tarkoitetuissa asioissa pääsääntöisesti lääninhallitus. Nykyistä valtionosuusjärjestelmää säädettäessä pidettiin tarkoituksenmukaisena, että suunnittelu- ja käyttökustannusten valtionosuusjärjestelmän toimeenpanon edellyttämät tehtävät säilyisivät edelleen aikaisemman lainsäädännön mukaisesti lääninhallituksilla. Tämän mukaisesti myös käyttökustannusten päätöksentekoon ja maksamiseen liittyvät tehtävät tulivat lääninhallituksille. Yhtenä perusteena pidettiin lisäksi sitä, että kunnat saattaisivat suhteellisen usein tehdä valtionosuuden vahvistamista koskevia oikaisuvaatimuksia, jotka voitaisiin tarkoituksenmukaisimmin käsitellä lääninhallituksissa.

Käytännössä kuntien käyttökustannusten valtionosuuksien laskenta suoritetaan kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriön ylläpitämän ATK-järjestelmän avulla. Laskennan jälkeen lääninhallitukset huolehtivat tietojen tarkistamisesta ja päätösten tekemisestä. Lääninhallitusten suorittamalla tarkistamisella ei ole ollut käytännön merkitystä. Kunnat ovat lisäksi tehneet oikaisuvaatimuksia erittäin harvoin eikä päätöksiä ole oikaisuvaatimusten perusteella jouduttu muuttamaan.

Nykytilanteessa lääninhallitusten asema on jäänyt vähämerkitykselliseksi. Lääninhallitukset eivät ole tosiasiassa osallistuneet kunnittaisten valtionosuuksien laskentaan, vaan niiden tehtävät ovat olleet luonteeltaan teknisiä. Käytännössä tämä on merkinnyt ylimääräistä työväijettä päätöksenteko- ja maksatusprosessissa.

1.1.6. Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelus-

Kantokykyluokka	Valtionosuusprosentti
-----------------	-----------------------

1	70
2	65
3	60
4	55
5	50
6	45
7	40
8	35
9	30
10	25

Perustamishankkeet jaetaan suuriin ja pieniin hankkeisiin kustannusten suuruuden perusteella. Suuria hankkeita ovat kustannuksiltaan yli 25 miljoonan markan hankkeet ja ne hyväksytään erikseen valtioneuvoston hyväksymässä sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa suunnitelmassa. Pienet hankkeet ovat suuruudeltaan 2—25 miljoonaa markkaa. Lääninhallitukset vahvistavat pienet hankkeet valtion talousarviossa hyväksytyn ja sosiaali- ja terveysministeriön alueellistaman kiintiön rajoissa.

Hankekiintiöt ovat olleet vuosina 1990—1995 (miljoonaa markkaa):

Vuosi	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Yhteensä	1694	1725	1490	1425	925	1165
Suuret	832	710	790	411	-	272
Pienet	862	1015	700	1014	925	893

Lääninhallitus vahvistaa kunnalle tai kuntayhtymälle ainoastaan kiintiön. Valtion viranomaisen ei vahvista hankkeen piirustuksia, tilaohjelmia tai muitakaan yksityiskohtia. Kunnallista päätösvaltaa rajoittaa ainoastaan se, että hankkeen tulee olla siihen käyttötarkoitukseen, joka on ollut vahvistuksen perusteena ja se, että valtionosuutta maksetaan enintään hankkeelle vahvistetun kiintiön mukaisesti kustannuksiin.

1.1.7. Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuus

Yleistä

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan opetus- ja kulttuuri-toimeen myönnettävät valtionosuudet määräytyvät laskennallisin perustein. Näitä ovat oppilasmäärä, opetustuntimäärä, opetusviikkomäärä, kunnan asukasmäärä ja laitoksen henkilötövuosien määrä sekä niitä kohti vahvistetut markkamäärät (*yksikköhinnot*).

Opetus- ja kulttuuritoimen eri toimintojen valtionosuudet lasketaan erikseen, mutta ne maksetaan kunnille yhtenä kokonaisuutena kuten sosiaali- ja terveystoimessa.

Opetus- ja kulttuuritoimen käyttömenoja varten on kaksi erillistä valtionosuusasteikkoa, jotka määräytyvät prosentteina kuntien kantokyläluokkien mukaan:

Kantokyläluokka	Valtionosuusprosentti	
	Opetustoimi	Kulttuuritoimi
1—5	60	40
6	57	37
7	54	34
8	51	31
9	48	28
10	45	25

Opetustoimen asteikkoa sovelletaan kaikkien muuhun opetustoimeen paitsi taiteen perusopetukseen, johon sovelletaan kulttuuritoimen asteikkoa. Kulttuuritoimen asteikkoa sovelletaan kulttuuri- ja vapaa-aikatoimeen. Kirjastotoimeen sovelletaan kuitenkin opetustoimen asteikkoa.

Opetustoimi

Opetustoimessa yksikköhinnot lasketaan taiteen perusopetusta lukuun ottamatta joka neljäs vuosi toteutuneiden valtakunnallisten keskimääraisten kustannusten perusteella.

Kunnan peruskoulun ja lukion valtionosuuden laskemista varten kerätään vuosittain tiedot oppilasmääristä sekä peruskoulun ja lukion laskennallisesta tuntikehyksestä. Lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa oppilasmäärätiedot kerätään kahdesti vuodessa. Peruskoululakia ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia on muutettu 17 päivänä heinäkuuta 1995

annetuilla laeilla (957/95 ja 958/95) siten, että peruskoulun yksikköhinnot lasketaan vuoden 1996 alusta lukien laskennallisen tuntikehyksen sijasta kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavan tunnusluvun perusteella.

Peruskoulun oppilaskohtaisia yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon laskennallinen tuntikehyks (vuoden 1996 alusta lukien kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaava tunnusluku), yläasteellisuus ja kunnan asukastiheys. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa sekä saamelaiten kotiseutualueella kunta-kohtaisia yksikköhintoja korotetaan kahdella prosentilla (vuoden 1996 alusta lukien viidellä prosentilla) ruotsinkieliseen ja saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden määrän mukaisesti.

Lukion oppilaskohtaisia yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon laskennallinen tuntikehyks ja sijaintikunnan asukastiheys. Aikuislukion ja lukion aikuislinjan yksikköhinta on 60 prosenttia sijaintikunnan lukion yksikköhinnoista.

Kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinnot lasketaan erikseen peruskoulun ja lukion kuljetettua ja majoitettua oppilasta kohden. Yksikköhinnot lasketaan viidelle eri asutus- ja kunneryhmälle.

Lukion ja eräissä tapauksissa peruskoulun oppilaiden kotikunnat ovat velvollisia rahoittamaan osuutensa muualla opiskelevasta oppilaasta aiheutuvista käyttökustannuksista. Peruskoulussa, lukiossa ja aikuislukiossa kotikunnan maksuvelvollisuus määräytyy koulumuodoltaan yksikköhintojen perusteella lasketusta markkamäärästä.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sovelletaan myös ammatillisissa oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa vuoden 1997 alusta lukien sekä valtionosuutta saavissa musiikkioppilaitoksissa ja kansalaisopistoissa järjestettävään ammatilliseen koulutukseen.

Ammatillisten oppilaitosten yksikköhinnot lasketaan pääsääntöisesti oppilaitosmuodoltaan oppilasta kohti. Yksikköhintoja porrastetaan asetuksella säädettyssä koulutuksessa tämän koulutuksen keskimääräistä korkeampien kustannusten perusteella. Myös pienten, alle 200 oppilaan oppilaitosten yksikköhintoja korotetaan.

Ammatillisessa koulutuksessa kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinnot lasketaan joka

neljäs vuosi oppilaitosmuodoittain jakamalla toteutuneet kustannukset erikseen kuljetettavien ja majoitettavien oppilaiden määrällä.

Oppilaan kotikunnan maksuosuus määräytyy ammatillisessa koulutuksessa koko maassa saman keskimääräisen oppilasta kohti lasketun markkamäärän (vuonna 1995 34 506 markkaa) ja kunnan kantokykyluokan perusteella. Valtionosuus kattaa yksikköhintojen perusteella lasketun valtionosuuden perusteen ja kotikuntien maksuosuuksien erotus.

Yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät vuonna 1995 ovat peruskoulussa 18 162 markkaa, lukiossa 19 739 markkaa ja ammatillisissa oppilaitoksissa 33 533 markkaa oppilasta kohden. Kuljetusta ja majoitusta varten on lisäksi vahvistettu omat keskimääräiset markkamääränsä.

Kansalaisopiston käyttökustannusten laskennallinen valtionosuus saadaan siten, että opistolle vuosittain vahvistettu opetustuntimäärä kerrotaan kunnan asutusrakenneryhmän mukaisella opetustunnin yksikköhinnalla ja näin saatu tulo kerrotaan kunnan kantokykyluokan mukaisella valtionosuusprosentilla.

Musiikkioppilaitosten valtionosuuden perusteena oleva opetustuntikohtainen yksikköhinta lasketaan jakamalla joka neljäs vuosi maan kaikkien musiikkioppilaitosten kustannukset opetustuntien kokonaismäärällä. Yksikköhinnat lasketaan erikseen ammatillista ja muuta opetusta varten. Valtionosuus määräytyy kantokykyluokituksen mukaisena prosenttiosuutena opetustuntimäärän ja yksikköhinnan tulosta. Opetusministeriö vahvistaa vuosittain valtionosuuden laskennassa käytettävän opetustuntimäärän oppilaitoksittain.

Taiteen perusopetuksen valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan kertomalla kunnan asukasmäärä taiteen perusopetusta varten vahvistetulla yksikköhinnalla. Opetusministeriö vahvistaa yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Valtionosuus määräytyy kulttuuritoimen valtionosuusasteikon mukaan.

Valtionosuudet myönnetään peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun, kunnallisen lukion ja aikuislukion sekä kunnallisten ammatillisten oppilaitosten osalta oppilaiden kotikunnalle. Kansalaisopiston, musiikkioppilaitoksen ja yksityisten oppilaitosten valtionosuudet myönnetään laitoksen ylläpitäjille.

Kulttuuritoimi

Kunnan kirjastotoimen käyttökustannusten laskennallinen valtionosuus saadaan siten, että kunnan asukasmäärä kerrotaan kunnan asutusrakenneryhmän mukaisella kirjaston yksikköhinnalla ja näin saatu tulo kerrotaan kunnan kantokykyluokan mukaisella valtionosuusprosentilla. Valtionosuuden laskennallinen peruste määräytyy opetustoimen tavoin joka neljäs vuosi lasketuista toteutuneista keskimääräiskustannuksista. Kirjaston yksikköhintojen keskimääräinen markkamäärä vuonna 1995 on 198 markkaa asukasta kohden.

Opetusministeriö hyväksyy museon, teatterin ja orkesterin valtionosuuteen oikeutetuksi ja päättää myös valtion talousarvion rajoissa laitoskohtaisesti valtionosuusperusteena käytettävän henkilötöyvuosien määrän. Valtionosuus lasketaan kantokykyluokituksen mukaan henkilötöyvuotta kohti vahvistetun yksikköhinnan ja henkilötöyvuosien määrän tulosta.

Kulttuuritoiminnan sekä liikunta- ja nuorisotyön valtionosuus määräytyy asukaskohtaisten valtion talousarviossa vahvistettavien markkamäärien ja kantokykyluokituksen perusteella.

Kulttuurilaitosten valtionosuudet myönnetään laitoksen ylläpitäjälle tai laitosta ylläpitävän kuntayhtymän jäsenkunnille.

1.1.8. Opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeiden valtionosuus

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säännellään pääosa opetusministeriön hallinnonalalla perustamishankkeisiin myönnettävistä valtionosuuksista ja avustuksista.

Perustamishankkeena pidetään toiminnallisen kokonaisuuden muodostavaa tilojen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai niitä vastaavaa toimenpidettä sekä toimenpiteeseen liittyvää kalusto- ja laitehankintaa, jos hankkeen arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään valtioneuvoston vahvistaman markkamäärän suuruiset.

Valtioneuvosto on vahvistanut perustamishankkeita koskeviksi markkamääriksi hankkeesta riippuen joko 2 000 000 tai 500 000 markkaa siten, että ylempää rajaa sovelletaan lähinnä rakennus- ja peruskor-

jaushankkeisiin, joihin voidaan myöntää valtionosuutta saman asteikon (25—70 prosenttia) mukaisesti kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa. Alempaa rajaa sovelletaan yleensä, kun on kyse irtaimen omaisuuden hankinnasta tai kun hankkeeseen voidaan myöntää valtionavustusta. Valtionavustus on harkinnanvaraista, eikä siihen sovelleta kantonkykyluokittaista asteikkoa.

Opetusministeriö vahvistaa hankesuunnitelman perusteella hankkeen laajuuden edellyttäen, että voidaan katsoa olevan valtiontaloudellisia edellytyksiä hankkeen rahoittamiseen. Laajuuden vahvistaminen edellyttää yleensä, että rahoitussuunnitelman perusteella voidaan myöntää hankkeelle valtionosuus parin seuraavan vuoden aikana. Laajuuden vahvistaminen antaa laitoksen ylläpitäjälle pohjan hankkeen yksityiskohtaista suunnittelua varten.

Lääninhallitus asettaa laitosten ylläpitäjien hankkeet vuosittain tärkeysjärjestykseen ja opetusministeriö myöntää valtionosuudet laitosten ylläpitäjille valtion talousarviossa olevien määrärahojen ja valtuuksien rajoissa. Mikäli laitoksen ylläpitäjä on antanut suostumuksensa, valtionosuus voidaan vuoden 1997 loppuun saakka myöntää jälkiraioitteisena. Tällöin valtionosuus korkoineen maksetaan hankkeen valmistuttua seitsemän vuoden aikana yhtä suurissa erissä.

Toimitiloja rakennettaessa tai hankittaessa valtionosuuden peruste määräytyy hankkeelle vahvistetun laajuuden ja valtioneuvoston vahvistamien laskennallisten yksikköhintojen perusteella. Peruskorjattaessa toimitiloja hankkeen valtionosuuden perusteena käytetään valtionapuviranomaisen hankkeelle sen arvioitujen kustannusten perusteella vahvistamaa markkamäärää.

Opetusministeriön hallinnonalan perustamishankkeiden valtionosuudet 1990—1995:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Miljoonaa markkaa						
Yleissivistävät	277	270	300	310	250	157
Ammatilliset	363	363	323	290 (käytetty 111)	150	70
Kansalaisopistot	-	-	-	-	3	-
Kirjastot	33	28	26	27	25	15
Yhteensä	673	661	649	627	428	242

Valtion viranomainen ei vahvista hankkeen

piirustuksia, tilaohjelmia tai muitakaan yksityiskohtia. Kunnallista päätösvaltaa rajoittaa ainoastaan se, että hankkeen tulee olla siihen käyttötarkoitukseen, joka on ollut valtionosuuden myöntämisen perusteena ja se, että hanke toteutetaan vähintään vahvistetussa laajuudessa.

1.1.9. Palo- ja pelastustoimen hankkeisiin myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset

Kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 1 §:ssä säädetty aluehälytyskeskusten perustamishankkeiden ja kalustohankintojen valtionosuusasteikko on seuraava:

Kantokkykyluokka	Valtionosuusprosentti
1	75
2	60
3	50
4	40
5	35
6	30
7	25
8	20
9	15
10	10

Mainitun lain 3 §:n 2 momentin mukaan kunnalle suoritetaan valtionosuutta valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa aluehälytyskeskusten ja kunnan muun palo- ja pelastustoimen hoidon kannalta tarpeellisen kaluston hankinnasta aiheutuviin huomattaviin kustannuksiin.

Aluehälytyskeskusten perustamiskustannusten valtionosuuteen on talousarviossa vuosittain myönnetty noin 2—5 miljoonaa markkaa ja huomattavan kalliin kaluston valtionosuuksiin alle 20 miljoonaa markkaa.

1.1.10. Vuosina 1993—1995 toteutetut valtionosuuksien vähennykset

Osana valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteitä kuntien valtionosuuksia on valtionosuslainsäädännöstä poiketen vähennetty yksivuotisilla säästölaeilla vuosina 1993—1995 seuraavasti:

Vuosi (mmk)	1993	1994	1995	Jatkettavat vähennykset yhteensä
SM		421	112	533
STM	264	2555	543	3362
OPM	989	1009	333	2331
Yhteensä	1253	3985	988	6226

Valtionosuuksien vähennysten perusteena on ollut lisäksi perhetukiudistuksen vaikutus, jonka on arvioitu lisäävän kuntien verotuloja vuodesta 1994 lähtien 2 260 miljoonalla markalla vuosittain.

Säästölaeilla on myös luovuttu valtionosuustehtävien kustannustason tarkistuksista, joiden arvioitu valtionosuuksia vähentävä vaikutus on:

Vuosi (mmk)	1993	1994	1995	Yhteensä
Kustannus- vaikutus	-	300	1100	1400

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien vähennys suoritettiin vuosina 1993—95 yksikköhintoja alentamalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien vähennykset suoritettiin vuonna 1993 vähentämällä kutakin kunnan asukasta kohden tasasuuruinen markkamäärä. Yleisten valtionosuuksien ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien vähennykset suoritettiin vuonna 1994 niin, että vähennyksistä 40 prosenttia määräytyi kunnan asukasluvun ja 60 prosenttia kunnan veroäyrimäärän perusteella. Vuonna 1995 myös yleisiä valtionosuuksia ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia vähennettiin yksikköhintoja alentamalla samalla, kun vuodelle 1994 tehtyjä vähennyksiä jatkettiin sellaisinaan.

1.2. Nykytilan arviointi

Vuoden 1993 valtionosuuksien uudistuksen yhteydessä selvitettiin mahdollisuuksia luopua kuntien kantokykyluokituksesta. Koska jo muiden valtionosuusperusteiden uudistaminen ja luopuminen valtionosuuksien myöntämisestä toteutuneisiin kustannuksiin sekä veroperusteiden tiedossa olevat muutokset muuttivat merkittävästi kuntien valtionosuuksia, katsottiin tarkoituksenmukaiseksi säilyttää toistaiseksi kantokykyluokitus valtionosuusperusteiden osana. Tuolloin ei oltu

myöskään riittävästi selvitetty järjestelmiä, joilla kuntien kantokykyluokitus voitaisiin korvata.

Vuoden 1993 valtionosuuksien uudistuksen jälkeen on tehty useita ehdotuksia järjestelmän edelleen yksinkertaistamiseksi ja kantokykyluokituksesta luopumiseksi. Huolimatta uudistuksessa toteutetuista valtionosuusperusteiden kokoamisesta ja yhtenäistämisestä sekä yksinkertaistamisesta, järjestelmään jäi edelleen jatkokehittämistä edellyttäviä osia.

Vuoden 1993 jälkeen on valtionosuusperusteita uudistettu perusasteen ja toisen asteen koulutuksessa. Kuntien harkinnanvaraisista avustuksista säännöksiä on uudistettu siten, että sisäasiainministeriö voi asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle kunnan talouden tervehdyttämistä koskevia ehtoja. Lisäksi on luotu poikkeuksellisissa talousvaikeuksissa olevia kuntia varten korkotukija vakautuslainajärjestelmä.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamista koskevien ehdotusten toteuttamista ovat vaikeuttaneet kuntakohtaisten valtionosuusmuutosten hallinta, kuntien palvelutarve- ja kustannustasoerojen mittaamisen ongelmat, veroperusteiden muutokset sekä vuoden 1993 jälkeen valtiontaloudellisista syistä toteutetut valtionosuuksien vähennykset.

Valtionosuuksien uudistuksen yhteydessä osa kantokykyluokituksen perusteista, esimerkiksi väestörakenne, asukastiheys, saaristoisuus, kaksikielisyys ja työttömyys siirrettiin valtionosuusperusteisiin vuoden 1993 alusta. Kantokykyluokitukseen ja valtionosuusperusteisiin jäi näin ollen päällekkäisiä porrastusperusteita.

Kuntien kantokykyluokkiin ei ole tehty muutoksia vuoden 1992 jälkeen. Muutokset myös sitä edeltävinä kolmena vuotena olivat vähäisiä. Tämä on aiheuttanut vääristymiä järjestelmän sisälle. Kuntien kantokykyluokkien muuttamista vaikeuttivat kantokykyluokituksen asukasluvun tasapainosääntö, harkinnanvaraisen luokitusperusteiden keskinäisen painottamisen ongelmat sekä kuntien palvelu- ja kustannustasoeroja koskevien vertailukelpoisten tietojen vähäisyys. Kantokykyluokituksen vuosittainen toimittaminen on aiheuttanut myös runsaasti hallinnollista työtä.

Vuoden 1993 alusta on otettu käyttöön kuntien kiinteistövero, jota ei kantokykyluokituksessa eikä nykyisessä valtionosuusjärjestelmässä oteta huomioon valtionosuu-

den määrään vaikuttavana tekijänä.

Omien verotulojen ja valtionosuuksien yhteenlasketulla kokonaismäärällä mitatut kuntien tulopohjaerot ovat edellä luetelluista syistä eri kantokykyluokkien välillä ja myös niiden sisällä suhteellisen suuria. Erityisesti alimman ja ylimmän kantokykyluokan kuntien keskimääräinen tulopohja on koko maan keskimäärää korkeampi. Järjestelmän ei siten voida katsoa tasoittavan tyydyttävästi eroja kuntien tulopohjassa.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen valmistelutyössä on useissa eri selvityksissä pidetty parhaimpana kantokykyluokituksen korvaavana järjestelmänä täysin laskennallista tasausta, jossa kunnan valtionosuuksia lisätään tai vähennetään sen mukaan, miten kunnan laskennalliset verotulot muuttuvat suhteessa koko maan keskimäärään. Molempiin suuntiin mahdollinen muutos on tarpeen, jotta valtionosuuksien kokonaismäärä ei järjestelmän johdosta muuttuisi koko maan tasolla. Nykyisestä verotuksen valmistumisen aikataulusta johtuu, että sekä nykyjärjestelmässä että uudistusvaihtoehdoissa kunnan omat verotulot vaikuttavat sen valtionosuuksiin kahden vuoden viiveellä.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamista on kaikissa vaiheissa vaikeuttanut se, että jo suhteellisen pienet valtionosuusperusteiden muutokset aiheuttavat lähinnä perusteiden kerrointekijöiden ja kuntien ominaisuuksien, esimerkiksi asukastiheyden, pinta-alan, verotulojen ja muiden vastaavien tekijöiden suuren vaihtelun johdosta huomattavia muutoksia kunkin kunnan valtionosuuksien kokonaismäärään. Vuoden 1993 valtionosuusuudistus toimeenpantiin tästä syystä siten, että vuotuisiksi valtionosuusmuutoksiksi suhteellisen pitkän siirtymäajan kuluessa rajattiin noin 60 markkaa asukasta kohti. Menettelyä on myöhemmin pidetty epätarkoituksenmukaisena erityisesti siitä syystä, että sen johdosta järjestelmä uudistuu liian hitaasti ja että kuntakohtaiset muutokset ovat liian pieniä. Lisäksi osassa kunnista ei edes siirtymäkauden päätyttyä siirryttäisi kokonaisuudessaan uuden järjestelmän mukaisiin perusteisiin, vaan siirtymäkauden tasaus jäisi pysyväksi. Siirtymäkauden järjestelyä on kuitenkin sinänsä pidetty tarpeellisenä.

Valtiontaloudellisista syistä vuodesta 1993 lähtien toteutetut valtionosuuksien vähennykset ovat lisänneet tarvetta järjestelmämuutosten vaikutusten tasaamiseen, sillä pel-

kästään valtionosuusvähennysten aiheuttama valtionosuuksien muutos on kuntakohtaisesti ollut huomattavasti suurempi kuin siirtymäkauden tasauksen vaikutus.

Kunnat osallistuvat kansaneläkkeiden lisäosien rahoitukseen vuonna 1995 1,55 pennillä veroäyriä kohti. Jo pitkään käytössä ollut kuntien rahoitusvelvoite perustui alunperin siihen, että kuhunkin kuntaan tällä rahoitusjärjestelyllä maksettavat kansaneläkkeiden lisäosat vähensivät kunnan rahoittaman toimeentulotuen menoja. Kuntaan maksettujen lisäosien ja kunnan rahoitusosuuden sidos poistettiin järjestelmästä vuonna 1983. Tällöin lisäosaosuudesta tuli kunnille veron luonteinen erä.

Kuntien osuutta kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista on korotettu vuodesta 1990 vuoteen 1995 0,8 pennillä veroäyriä kohti. Kuntien osuudesta on tullut, sen lisäksi että se on osa kansaneläkejärjestelmän rahoitusta, väline säädellä kuntien ja valtion välistä rahoitussuhdetta. Kuntien osuuden korotuksen perusteena on käytetty muun muassa kunnille asetettua käyttömenojen säästövelvoitetta.

Kuntien osuus kansaneläkkeiden lisäosien rahoituksesta, sen määräytymisperusteet ja osuuden korottaminen sekä tarvittava lainsäädäntöjärjestys on usein ollut esillä eduskunnan perustuslakivaliokunnassa. Kuntien osuuden määrään eivät sen äyrimääräsidonnaisuuden johdosta vaikuta kunnan muut verotulot. Kuntien osuus aiheuttaa myös kuntien ja valtion välistä ristikkäistä rahaliikennettä.

Mahdollisuutta luopua kunnilta perittävistä kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista muuttamatta kuntien ja valtion välistä rahoitussuhdetta sekä erillisenä toimenpiteenä että osana valtionosuusperusteiden muuttamista on selvitetty useassa eri yhteydessä. Kuntakohtaisen kohtaannon hallittavuuden kannalta erillistä poistamista parempana vaihtoehtona on pidetty toimenpiteen toteuttamista samanaikaisesti valtionosuusperusteiden muuttamisen kanssa.

Kun valtiontaloudellisista syistä valtionosuuksia on vähennetty vuoden 1993 jälkeen, ei niihin samasta syystä ole myöskään tehty kustannustasotarkistuksia. Toisaalta on samanaikaisesti toteutettu veroperustemuutoksia, jotka ovat lisänneet kuntien verotuloja.

Valtionosuuksien vähennysten perusteeksi

ei ole löydetty yhtenäistä mallia, vaan vähennysten perusteet ovat vaihdelleet vuosittain ja myös hallinnonaloittain. Vähennysperusteena on käytetty yksikköhintojen alenamista, veroäyrimäärää ja asukaslukua.

Vähennysperusteiden monilukuisuus on lisännyt ongelmia hallita niiden kuntakohtaista kokonaisvaikutusta siitä huolimatta, että vähennykset kokonaisuudessaan ovat muuttaneet valtionosuuksien jakaumaa kuntien kesken suhteellisen vähän. Toisistaan poikkeavat vähennysperusteet ovat myös lisänneet laskentatyötä, eikä kunnilla ole ollut ennakkoon luotettavaa arviota vähennysten kuntakohtaisesta kokonaisvaikutuksesta.

Valtionosuusudistuksen voimaantulon jälkeen on todettu tarvetta tarkistaa myös säännöksiä, jotka liittyvät valtionosuuksien vahvistamiseen, myöntämiseen, maksamiseen ja muutoksenhakuun. Valtionosuuksien vahvistamisen ja tarkistamisen osalta on osoittautunut tarpeelliseksi vähentää hallinnollista työtä vähentämällä tehtävien tarkistusten vuosittaista lukumäärää ja tarkistamalla valtionosuusviranomaisten tehtävienjakoa ministeriöiden ja lääninhallitusten välillä.

Perustamishankkeiden valtionosuuksien taso on myös katsottu tarkoituksenmukaiseksi määritellä nykyistä alhaisemmaksi niin, että se edellyttäisi kunnilta riittävää omarahoitusosuutta. Tällöin kunnat arvioisivat hankkeiden tarpeen ja mitoituksen mahdollisimman perusteellisesti.

Vuoden 1993 alusta voimaan tulleesta valtionosuusudistuksesta jäi myös ulkopuolelle palo- ja pelastustoimen hankintojen erillinen valtionosuusasteikko. Palo- ja pelastustoimen perustamishankkeiden valtionosuusasteikko poikkeaa nykyisin perusteetta tehtäväkohtaisten valtionosuuksien vastavasta porrastuksesta. Kuntien rahoitusosuus paikallisteiden tekemiseen ja kunnossapitoon on riippunut kunnan kantokyykyluokasta. Osana toimenpiteitä kantokyykyluokituksesta luopumiseksi viimeksimainittu kuntien rahoitusosuutta koskeva velvoite on kumottu vuodesta 1995 lähtien.

Kuntien taloudellisesta sopeutumisesta valtionosuusjärjestelmän ja veroperusteiden muutoksiin sekä valtionosuuksien vähennyksiin vuoden 1993 jälkeen on toistaiseksi käytettävissä vain lyhyen aikavälin seurantatietoa. Kuntien valtionosuustoiminnoissa tapahtuneista muutoksista annetaan eduskunnalle selonteko vuoden 1996 alussa.

Kuntien tilinpäätösten perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että toimintamenojen säästöin, investointien vähennyksin ja veroperusteita korottamalla kunnat ovat pystyneet pysäyttämään velkaantumisen kasvun. Kuntien kesken on kuitenkin sopeutumisessa huomattavia eroja, jonka johdosta kuntien talouden liikkumavara vaihtelee huomattavasti.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Yleistä

Valtionosuusperusteiden muuttamisen tavoitteena on valtionosuusjärjestelmän selkeyttäminen ja valtionosuuksien määräytymisperusteissa olevien kerrannaisvaikutusten lieventäminen. Esityksen tavoitteena on lisäksi sopeuttaa kuntien ja valtion välinen kustannustenjakko valtion taloudelliseen tilanteeseen. Luopumalla kuntien osuudesta kansaneläkkeiden lisäosakustannuksiin selkeytetään ja vähennetään kuntien ja valtion välistä rahaliikennettä. Esitys on hallitusohjelman ja valtion vuoden 1996 talousarvioehdotuksen mukainen.

Vuoden 1996 alusta lukien nykyinen kantokyykyluokitus korvataan verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasausjärjestelmällä. Lisäksi valtionosuusperusteita tarkistetaan sekä kuntien velvollisuus osallistua kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksiin poistetaan. Viimeksi mainitusta syystä vähennetään vastaavasti kuntien valtionosuuksia.

Lisäksi esityksen tavoitteena on toteuttaa valtion vuoden 1996 talousarvioesitykseen perustuva kuntien valtionosuuksien 3 800 miljoonan markan lisävähennys. Tähän liittyen kuntien valtionosuuksiin ei tehdä myöskään valtionosuustehtävien kustannustason muutosten edellyttämiä tarkistuksia eikä kuntien ja valtion välistä kustannustenjakoa tarkisteta vuonna 1996.

Vuoden 1997 alusta on tarkoituksena uudistaa valtionosuusjärjestelmää laajemmin ja pysyvästi. Näin ollen tähän esitykseen sisältyvillä, yksivuotiseksi tarkoitetuilla uudistuksilla ei sidottaisi liiaksi tulevia uudistuksia. Tästä syystä valtionosuuksien määräytymisen tarve- ja kustannustekijöihin ei esitetä tehtäväksi merkittäviä muutoksia ensi vuodeksi.

2.2. Kuntien valtionosuuslaki

Järjestelmän uudistamiseksi ehdotetaan, että laki kuntien kantokykyluokituksesta ja kuntien valtionosuuslakiin sisältyvät säännökset verotulojen täydennyksestä kumottaisiin. Vastaavasti kumottaisiin kuntien valtionosuuslaista vuoteen 2000 ulottuvat siirtymäkauden tasauskerrointa koskevat säännökset.

Kun kantokykyluokitus ja verotulojen täydennys valtionosuuksien määräytymisperusteena poistetaan ehdotetaan, että kuntien välisiä taloudellisia eroja tasattaisiin vuonna 1996 verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ehdotetaan suoritettavaksi niin, että tasausrajana käytetään 90 prosenttia koko maan keskimääräisestä kuntien verotulosta asukasta kohden. Kunnille, joiden laskennalliset verotulot asukasta kohden alittavat tasausrajan, maksettaisiin niiden laskennallisen verotulon ja tasausrajan erotuksen suuruinen tasauslisä. Näin ollen yleinen tasausraja nykyiseen verotulojen täydennykseen verrattuna kohoaa 85 prosentista 5 prosenttiyksiköllä. Toisaalta saaristokunnilla ja eräillä harvaanasutuilla kunnilla tasausraja alenee enintään 5 prosenttiyksiköllä.

Niiden kuntien valtionosuuksista, joiden laskennalliset verotulot ylittäisivät tasausrajan, tehtäisiin tasausvähennys. Vähennyksen määräksi ehdotetaan 40 prosenttia tasausrajan ylittävistä laskennallisista verotuloista. Laskennallisiin verotuloihin ehdotetaan luettavaksi kunnallisveron ja kuntien yhteisöverosuuden lisäksi myös kiinteistövero.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus reagoisi kuntien erilaiseen verotulokehitykseen välittömästi verotuksen valmistumisen jälkeen vuosittain ja vaikuttaisi heti myös valtionosuuksien määriin. Kantokykyluokitusjärjestelmässä, jossa verotuloilla myös on ratkaiseva merkitys, verotulomuutoksen vaikutus on välillinen ja riippuu myös harkinnasta. Kantokykyluokituksessa ja verotulotäydennyksessä ei myöskään oteta huomioon kiinteistövero.

Jotta uuteen järjestelmään siirryttäessä vältettäisiin kohtuuttoman suuret kuntakohittaiset valtionosuuksien muutokset, ehdotetaan vuonna 1996 otettavaksi käyttöön siirtymätasaus. Sen mukaan järjestelmäudistus aiheuttaisi yksittäiselle kunnalle enintään

200 markan suuruisen valtionosuuksien muutoksen asukasta kohti. Siirtymätasaus laskettaisiin vertaamalla kunnan voimassa olevan järjestelmän ja ehdotetun järjestelmän mukaisin määräytymisperustein saamia valtionosuuksia. Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto vahvistaisi näillä perusteilla kullekin kunnalle siirtymätasauksen suuruuden vuodeksi 1996.

Verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasauksesta ja siirtymätasauksesta ehdotetut säännökset edellyttävät muutoksia eri hallinnonalojen valtionosuusmäärärahojen mitoittamiseen vuonna 1996. Kunnan yleisestä valtionosuudesta ja tehtäväkohtaisista valtionosuuksista vähennettäisiin sille laskettu tasausvähennys ja negatiivinen siirtymätasaus siinä suhteessa kuin hallinnonalojen valtionosuusmäärärahat ovat vuoden 1995 tasossa. Positiivinen siirtymätasaus maksettaisiin tehtäväkohtaisten valtionosuuksien yhteydessä samassa suhteessa. Sisäasiainministeriö maksaisi verotuloihin perustuvat tasauslisät. Tasauslisien maksamiseksi sisäasiainministeriölle ehdotetaan säädettäväksi oikeus käyttää niitä määrärahoja, jotka valtion talousarviossa on osoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti valtionosuuksiin.

Jos kunnan yleinen valtionosuus ei riitä yleiseen valtionosuuteen kohdistuvien vähennysten tekemiseen, ehdotetaan ylimenevä osuus vähennettäväksi kunnan tehtäväkohtaisista valtionosuuksista. Nämä vähennykset otettaisiin huomioon kunkin ministeriön määrärahojen mitoituksessa ja kunnittaisessa maksamisessa.

Valtionosuuksien määräytymisen yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen työn vähentämiseksi kuntien valtionosuuslakia ehdotetaan lisäksi pysyvästi muutettavaksi siten, että valtionosuustehtävien kustannustason muutokset otettaisiin huomioon vain kerran vuodessa valtionosuuksia tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä vahvistettaessa. Yleisen valtionosuuden keskimääräisen markkamäärän vahvistamisessa ei myöskään enää otettaisi huomioon muiden hallinnonalojen tehtäväkohtaisten valtionosuuksien laadun ja laajuuden muutoksia. Lisäksi asianomaisilla hallinnonaloilla esitetään jatkossa huomioon otettavaksi vain asianomaista valtionosuustehtä-

vää koskevien lakien tai muiden normien muutosten edellyttämät toiminnan laadun ja laajuuden muutosvaikutukset. Nykyisin valtionosuuksien määrässä otetaan huomioon kaikki lainsäädännöstä tai muista normeista aiheutuneet muutokset valtionosuustoiminnan kustannuksissa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että vuonna 1996 ei suoriteta kuntien valtionosuuslain 6 §:ssä säädettyä kuntien ja valtion väistä kustannustenjaon selvitystä eikä siitä johtuvia valtionosuuden tarkistuksia.

Yleisen valtionosuuden määräytymisperusteisiin ehdotetaan tehtäväksi pysyvä tekninen muutos, joka koskisi asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvän markkamäärän laskemista. Sanotun markkamäärän laskentaperusteena käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävälle vuodelle myönnettyjä valtionosuuksia. Muutos nopeuttaisi kuntien tiedonsaantia lopullisista valtionosuuksistaan.

2.3. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta sekä kansaneläkelaki

Sosiaali- ja terveydenhuollossa kantokyluokituksen poistamisen vuoksi ehdotetaan vuonna 1996 korotettavaksi ikäryhmittäisten valtionosuuksien markkamääriä sekä sairastavuuden perusteella määräytyvää asukas-kohtaista keskimääräistä markkamäärää kertomalla ne luvulla 1,3677. Korotuksen johdosta valtionosuuksien kokonaismäärä säilyisi vuoden 1995 tasolla, mikäli vuonna 1996 ei tehtäisi uusia valtionosuuksien vähennyksiä.

Hallinnollisen työn vähentämiseksi ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriö tulisi lääninhallitusten sijasta valtionapuviranomaiseksi käyttökustannusten valtionosuuksia koskevassa päätöksenteossa ja maksatuksessa. Toimivaltasäännös tulisi tällöin myös yhdenmukaisemmaksi sisäasiainministeriön ja opetusministeriön hallinnonalojen valtionosuuksia koskevan päätöstoimivallan kanssa. Lääninhallitukset pysyisivät edelleen valtionapuviranomaisina perustamishankkeiden valtionosuuteen liittyvissä asioissa. Muutoksen johdosta ehdotetaan myös oikeusmenettelyä koskeva säännöstö muutettavaksi vastaavasti.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi tarpeetonta ristikkäistä rahaliikennettä aiheutta-

va kansaneläkelain 62 §:n säännös kunnilta perittävästä osuudesta kansaneläkkeiden lisäosakustannuksiin. Valtionosuuksien määräytymisperusteissa tämä ehdotetaan otettavaksi huomioon kuntien yleisen valtionosuuden tasoa alentavana tekijänä. Valtion ja kuntien keskinäinen rahoitusasema ei tämän johdosta muuttuisi, koska kunnilta poistuva lisäosien rahoitusvastuu siirtyisi valtion vastattavaksi.

2.4. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki

Kantokyluokituksen poistumisen vuoksi opetustoimessa ja kirjastossa käyttökustannusten valtionosuudeksi ehdotetaan 57 prosenttia sekä kulttuuritoimessa ja taiteen perusopetuksessa 37 prosenttia valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Oppilaan kotikunnan maksuosuus opetustoimessa olisi 43 prosenttia oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Ammatillisessa koulutuksessa oppilaan kotikunnan maksuosuus olisi 43 prosenttia valtakunnallisesta oppilasta kohti lasketusta oppilaan kotikunnan maksuosuuden perusteesta. Ammatillisessa koulutuksessa valtionosuus lasketaan vähentämällä näin lasketut oppilaiden kotikuntien maksuosuudet oppilaitoksen valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

Kantokyluokituksen kumoaminen ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttaminen edellä todetulla tavalla edellyttää myös eräiden sellaisten valtion ja yksityisten ylläpitämien oppilaitosten toimintaa sääntelevien lakien muuttamista, jotka eivät välittömästi kuulu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain soveltamisalaan. Nämä lait ovat kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annettu laki (481/83), vieraskielisistä yksityisistä kouluista annettu laki (373/63), harjoittelukoululaki (143/85), suomalais-venäläisestä koulusta annettu laki (412/76), Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annettu laki (33/77), Steiner-koulusta annettu laki (417/77), steinerpedagogisista erityiskouluista annettu laki (932/86), oppisopimuskoulutuksesta annettu laki (1605/92), valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annettu laki (801/92) ja Anna Tapion koulusta annettu laki (1197/88).

Kulttuuritoimessa kantokyluokituksen kumoaminen edellyttää eräitä lähinnä tek-

nislounteisia korjauksia museolakiin (729/92), teatteri- ja orkesterilakiin (730/92) sekä nuorisotyölakiin (235/95).

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien määräytymisperusteisiin ei ehdoteta pysyviä muutoksia. Peruskoululakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia on muutettu 17 päivänä heinäkuuta 1995 annetuilla laeilla siten, että peruskoulun yksikköhintojen laskemisessa käytetään opetuksen laskennallisen tuntimäärän eli tuntikehyksen sijasta kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavaa tunnuslukua. Uusia laskentaperusteita sovelletaan ensimmäisen kerran määrättäessä yksikköhintoja vuodelle 1996.

2.5. Perustamishankkeiden valtionosuuden määräytyminen

Kantokykyluokituksen poistaminen edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon, opetus- ja kulttuuritoimen sekä palo- ja pelastustoimen perustamishankkeiden valtionosuussääntösten uudistamista. Perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi asianomaisten hallinnonalojen laeissa niin, että valtionosuuksien määrä perustuisi kuntien laskennallisiin verotuloihin. Perustamishankkeiden valtionosuuksista poistuisi ehdotuksen mukaisesti nykyinen jyrkkä porrastus. Uudessa järjestelmässä tasatusta laskennallisesta verotulosta laskettu verotulojen kasvu aiheuttaisi aina samalla aleneman kunnan perustamishankkeen valtionosuuteen.

Perustamishankkeiden valtionosuusasteikkoa ehdotetaan samalla muutettavaksi siten, että valtionosuus olisi suurimmillaan 50 ja pienimmillään 25 prosenttia. Valtionosuus olisi 50 prosenttia kunnille, joiden tasattu laskennallinen verotulo on tasausrajalla. Jos kunnan laskennallinen tasattu verotulo ylittää tasausrajan vähintään täydellä prosentilla tai sitä enemmän, alenisi sen valtionosuus vastaavasti yhdellä prosenttiyksiköllä jokaista täyttä tasausrajasta laskettua ylitysprosenttia kohti.

Verovuoden 1993 tasattujen laskennallisten verotulojen (tasausraja 8 816 markkaa/asukas) perusteella kuntien perustamishankkeiden valtionosuusprosentit jakautuvat seuraavasti:

Kunnan verotulo asukasta kohti, mk	Valtion- osuus- prosentti	Kuntien lukumäärä
—8 904	50	363
8 905—8 992	49	6
8 993—9 080	48	8
9 081—9 169	47	13
9 170—9 257	46	8
9 258—9 345	45	11
9 346—9 433	44	6
9 434—9 521	43	5
9 522—9 609	42	6
9 610—9 698	41	4
9 699—9 786	40	3
9 787—9 874	39	2
9 875—9 962	38	0
9 963—10 050	37	0
10 051—10 138	36	0
10 139—10 227	35	1
10 228—10 315	34	1
10 316—10 403	33	0
10 404—10 491	32	0
10 492—10 579	31	0
10 580—10 667	30	0
10 668—10 756	29	0
10 757—10 844	28	0
10 845—10 932	27	0
10 933—11 020	26	0
11 021—	25	3

Useiden kuntien yhteisessä tai kuntayhtymien perustamishankkeissa valtionosuus määräytyisi kunkin kunnan osuuteen kunnalle edellä sanotulla tavalla laskettavan valtionosuusprosentin mukaan. Tässä suhteessa menettely vastaisi nykyistä käytäntöä.

Perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmän uudistamisella tavoitellaan myös hallinnollisen työn säästöjä. Ehdotuksen mukaan niitä saavutettaisiin siten, että hankkeen toteuttamisaikana tai maksuaikana tapahtuvien laskennallisten verotulojen muutosten johdosta. Tämä merkitsisi sitä, ettei perustamishankkeen valtionosuuden suuruutta jälkikäteen muutettaisi pitkäaikaisissa hankkeissa, vaikka kunnan verotulotiedot hankkeen vahvistamisvuoden tai valtionosuuden myöntämisen jälkeen muuttuisivat.

Perustamishankkeissa otetaan huomioon kaikilla hallinnonaloilla valtionosuuksiin oikeuttavina kustannuksina arvonnäkövoimalliset kustannukset.

2.6. Valtionosuuksien vähennys vuonna 1996

Vuonna 1996 tehtävät valtionosuuksien vähennykset muodostuvat vuonna 1995 tehtyjen vähennysten jatkamisesta sekä vuonna 1996 tehtävistä uusista vähennyksistä. Vuonna 1995 tehtyjen vähennysten jatkaminen ehdotetaan toteutettavaksi siten, että kuntien yleisessä valtionosuudessa ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudessa vähennys tehtäisiin aiemmasta kunnan veroäyrimäärään ja asukaslukuun perustuvasta vähennyksestä poiketen alentamalla valtionosuuksien asukaskohtaisia markkamääriä. Opetus- ja kulttuuritoimessa valtionosuus laskettaisiin vuodelle 1995 vahvistettujen yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien perusteella. Tällöin kullakin hallinnonalalla aiempina vuosina eri perustein tehty valtionosuusleikkaukset tehtäisiin vuonna 1996 saman periaatteen mukaisesti.

Vuonna 1996 tehtävät 3 800 miljoonan markan lisävähennykset ehdotetaan tehtäväksi kaikilla hallinnonaloilla kunnan asukasluvun perusteella. Tällöin vähennys olisi kaikissa kunnissa asukasta kohden saman suuruinen, 749 markkaa. Valtionosuuden vähennys kohdennettaisiin kuntien yleiseen valtionosuuteen, sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuteen ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuteen näiden valtionosuuksien suhteessa. Tällöin vähennyksestä kohdistuisi kuntien yleiseen valtionosuuteen 418 miljoonaa markkaa eli 82 markkaa asukasta kohden ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuteen 1 330 miljoonaa markkaa eli 262 markkaa asukasta kohden. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuteen vähennyksestä kohdistuisi 2 052 miljoonaa markkaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuustehäviön on tulossa vuodelle 1996 muutoksia lasten päivähoitolakiin ja lasten kotihoidon tuesta annettuun lakiin. Lasten päivähoitolain muutoksen johdosta kuntien kustannukset lisääntyvät 530 miljoonalla markalla ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain muutoksen perusteella kustannukset alenevat 700 miljoonalla markalla. Näiden kahden muutoksen yhteisvaikutuksesta kunnallisen toiminnan menojen arvioidaan pienenevän 170 miljoonalla markalla mikä alentaa samalla valtionosuuksia 70 miljoonalla markalla eli 14 markkaa asukasta kohden. Nämä lasten päivähoitolain ja lasten kotihoidon tuesta an-

netun lain muutosten vaikutukset valtionosuuksiin ehdotetaan otettavaksi huomioon vuoden 1996 lisävähennysten yhteydessä. Toteutettava vähennys olisi tällöin 391 markkaa asukasta kohden.

Lisäksi esitetään, että valtionosuuksia ja niiden määräytymisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä ei korotettaisi ensi vuoden arvioidun kustannustason muutoksen perusteella.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

3.1.1. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjakaja

Kuntien osuus kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista ehdotetaan poistettavaksi, mikä otettaisiin huomioon vähentämällä samalla määrällä kuntien valtionosuuksia. Vastavasti valtion rahoitusosuus kansaneläkkeiden rahoituksessa kasvaisi. Ehdotettavissa valtionosuuksien määräytymisperusteissa tämä on otettu huomioon kuntien yleisen valtionosuuden määrää vähentävänä tekijänä, jolloin kuntien ja valtion keskinäinen rahoitusasema ei tältä osin muuttuisi. Lisäosakustannusten poisto ja sitä vastaava valtionosuuksien vähennys on toteutettu vuoden 1995 tasossa 4 220 miljoonan markan suuruisena. Kun valtionosuusjärjestelmän uudistaminen ei muilta osin koskisi Ahvenanmaan maakunnan kuntia, joilta kuitenkin kuntien osuus kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksiin poistuisi, kasvaisi valtion rahoitusosuus kansaneläkkeiden rahoituksessa arviolta 24 miljoonaa markkaa enemmän kuin kuntien valtionosuuksia vähennetään.

Valtionosuuksien määräytymisperusteet on vuoden 1995 tasossa ehdotettu muutettavaksi siten, että myönnettyjen valtionosuuksien määrä kuntien kansaneläkkeiden lisäosakustannusten määrällä vähennettynä pysyisi mahdollisimman tarkoin ennallaan ottaen huomioon nykyinen verotulojen täydennys sekä ehdotettavan järjestelmän mukainen verotuloihin perustuva tasaus. Tällöin myös vuoteen 1995 mennessä tehty yhteensä 6,2 miljardin markan vähennykset, joita on tarkoitus jatkaa, on otettu huomioon valtionosuuksia alentavana tekijänä määriteltäessä ehdotettavien uusien valtionosuusperusteiden

mukaisia valtionosuuksia tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä ja yksikköhintoja. Tältä osin valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa ei muuttuisi vaan valtionosuudet pysyisivät vähennysten mukaisella alennetulla vuoden 1995 tasolla.

Ehdotettavan uudistuksen aiheuttamien kuntakohtaisten valtionosuuksien muutosten rajausta siirtymätasauksin lisää nettomääräisesti valtion menoja ja kuntien valtionosuuksia arviolta 66 miljoonaa markkaa.

Lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtionosuuksien määrässä otettaisiin huomioon lainsäädännöstä tai valtion määräyksistä aiheutuvat kustannusten muutokset ainoastaan siltä osin kuin ne kohdistuvat siihen toimintaan, jota valtion toimenpiteet välittömästi koskevat. Kun kustannusten muutoksen huomioon ottaminen rajoitetaan mainitulla tavalla, tämä voi vaikuttaa valtion ja kuntien väliseen kustannusten jakoon. Jos esimerkiksi valtionosuustoiminnan ulkopuoliseen toimintaan kohdistuva lainsäädäntö muuttuu siten, että kuntien toimeentulotukimenot kasvavat, ei näitä lisämenoja oteta huomioon valtionosuuksien määrässä. Tämä johtaa siihen, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa muuttuu kuntien kannalta epäedulliseen suuntaan. On myös mahdollista, että valtion toimenpiteet vaikuttavat päinvastaiseen suuntaan, jolloin kuntien menot pienenevät ilman, että tämä otettaisiin huomioon valtionosuuksissa.

Vuonna 1996 ehdotettu muutos merkitsisi, että asumistuen, työttömyysturvan ja lasten kotihoidon tuen perusteiden muutosten vaikutuksesta arviolta 275 miljoonalla markalla lisääntyviä toimeentulotukimenoja ei oteta huomioon valtionosuuden määrässä. Tämä säästäisi valtion menoja 114 miljoonalla markalla.

Ehdotuksen mukaan kustannustason muutosta ei otettaisi huomioon vuoden 1996 valtionosuuksia vahvistettaessa tai tarkistettaessa, jolloin vuoden 1996 ehdotuksen mukaisesti valtionosuuksiin jää tekemättä arviolta 1 350 miljoonan markan lisäykset.

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon selvityksestä ja siihen perustuvista valtionosuuksien tarkistuksista luopuminen ehdotuksen mukaisesti vuonna 1996 merkitsee sitä, että valtionosuuksia ei tarkistettaisi vastaamaan valtionosuustehtävien kustannusten kehitystä vuodesta 1992 vuoteen 1995. Tar-

kistuksesta luopumisen taloudellisten vaikutusten täsmällinen selvittäminen ei ole tällä hetkellä mahdollista, koska kuntien valtionosuustehtävien kustannukset vuodelta 1995 eivät ole tiedossa. Käytettävissä olevien tietojen ja vuosien 1992 ja 1995 kehitystä koskevan arvion mukaan valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon palauttaminen vuoden 1992 tasolle merkitsisi vuonna 1996 sitä, että valtionosuuksia suoritettaisiin kunnille noin 3—3,5 miljardia markkaa enemmän kuin valtion vuoden 1996 talousarvioesityksessä esitetään.

Ehdotuksen mukaan valtionosuuksia ei tarkistettaisi varainhoitovuoden aikana arvioidun kustannustason muutoksen perusteella, vaan valtionosuudet pysyisivät varainhoitovuoden aikana sen kustannustason muutoksen mukaisina, mitä ennakkoon on arvioitu vahvistettaessa valtionosuuksia varainhoitovuodelle. Varainhoitovuonna tapahtunut todellinen kustannustason muutos tiedettäisiin varainhoitovuotta seuraavana vuotena, jolloin se otettaisiin huomioon vahvistettaessa valtionosuuksia seuraavalle varainhoitovuodelle. Kesken varainhoitovuotta tapahtuvan tarkistuksen pois jättämisen vaikutus valtionosuuksiin voidaan arvioida vähäiseksi. Vaikutus olisi valtionosuuksia vähentävä tai lisäävä vain siltä osin kuin ennen talousarviovuotta arvioitu kustannuskehitys poikkeaisi kesken varainhoitovuotta tehtävästä arviosta ja varainhoitovuoden jälkeen tiedossa olevasta todellisesta kustannuskehityksestä. Ehdotettu muutos koskisi varainhoitovuoden 1997 ja sen jälkeen myönnettäviä valtionosuuksia.

Ehdotuksen mukainen perustamishankkeiden valtionosuusprosentin määrittäminen laskennallisen verotulon ja siihen perustuvan tasauksen mukaan johtaisi siihen, että keskimääräinen perustamishankkeiden valtionosuusprosentti alenisi noin 49 prosentista noin 42 prosenttiin. Tämä merkitsisi sosiaali- ja terveydenhuollon vuoden 1996 mukaisen 410 miljoonan markan hankeintiön mukaan laskettuna noin 30 miljoonan markan säästöä valtionosuuksissa, josta noin 14 miljoonaa markkaa kohdistuu vuodelle 1996. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien määrään ehdotuksella ei ole välitöntä vaikutusta, koska valtionosuuksia voidaan myöntää valtion talousarvioon otettujen myöntämisvaltuuksien rajoissa. Keskimääräisen valtionosuusprosentin alentuminen mahdollistaa tällöin valtionosuushankkeiden lukumäärän lisäyk-

sen. Palo- ja pelastustoimissa ehdotetuilla määrätymisperusteilla ei olisi merkittävää vaikutusta valtionosuuksien määrään.

Ehdotuksen mukaan kuntien valtionosuuksia vähennettäisiin vuonna 1996 yksivuotisella lailla yhteensä 3,8 miljardia markkaa. Arvioitaessa kuntien sopeutumiskykyä vähennykseen on otettava huomioon, että kuntien verotulojen on ennakoitu kasvavan vuonna 1995 noin 3,3 miljardia markkaa. Tosin verotulokehityksessä on huomattavia kuntakohtaisia eroja.

Ehdotettava muutos, joka koskee yleisen valtionosuuden osana myönnettävää kunnan asukasluvun alenemisen mukaan määrättyä markkamäärää, on otettu huomioon yleisen valtionosuuden perusteena olevassa keskimääräisessä markkamäärässä vuoden 1995 tasossa siten, että valtion ja kuntien kustannustenjakoa ei tästä syystä muuttuisi.

Esitykseen liittyy valtion talousarvioehdotukseen otettava 50 miljoonan markan lisäys kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin vuonna 1996. Sillä on tarkoitus lieventää valtionosuuksien kuntakohtaisia muutoksia.

3.1.2. Valtionosuuksien muutokset hallinnonaloittain

Ehdotuksen mukaiset kuntien yleinen valtionosuus ja sisäasiainministeriön osuus verotuloihin perustuvista tasauslisistä ja tasausvähennyksistä olisivat vuoden 1995 tasossa nettomääräisesti yhteensä noin 1 640 miljoonaa markkaa. Markkamäärä olisi 3 894 miljoonaa markkaa pienempi kuin sisäasiainministeriön vuonna 1995 myöntämien verotulotäydennyksen ja yleisen valtionosuuden yhteismäärä, 5 534 miljoonaa markkaa.

Vuoden 1995 tasossa laskettuna opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisia noin 12 700 miljoonan markan valtionosuuksia ehdotuksen mukaiset verotuloihin perustuvat tasauslisät ja -vähennykset pienentäisivät nettomääräisesti 128 miljoonaa markkaa. Vastaavasti tasauslisät ja -vähennykset pienentäisivät sosiaali- ja terveydenhuollon 17 942 miljoonan markan valtionosuuksia 199 miljoonaa markkaa.

Ehdotettava valtionosuusperusteiden muutos on laadittu siten, että ennen verotuloihin perustuvia tasausvähennyksiä laskettavien valtionosuuksien määrä sekä opetus- ja kulttuuritoimissa että sosiaali- ja terveydenhuol-

lossa pysyisi vuoden 1995 tasossa laskettuna mahdollisimman tarkoin ennallaan.

Ehdotuksen perusteella laadittujen koelaskelmien mukaan kuntien nettomääräisistä vuoden 1996 siirtymätasauksista olisi sisäasiainministeriön osuus arviolta 7 miljoonaa markkaa, opetusministeriön 23 miljoonaa markkaa ja sosiaali- ja terveystieteidenministeriön 36 miljoonaa markkaa.

Kun yleinen valtionosuus ei riittäisi verotuloihin perustuvan tasauksen ja siirtymätasauksen mukaisten vähennysten tekemiseen eräissä kunnissa, siirtyisi arviolta 11 miljoonaa markkaa vähennyksistä tehtäväksi opetusministeriön ja 16 miljoonaa markkaa sosiaali- ja terveystieteidenministeriön myöntämiin valtionosuuksiin.

Ehdotuksen mukainen valtionosuuksien yhteensä 3,8 miljardin markan lisävähennys vuonna 1996 toteutettaisiin hallinnonaloittain vuoden 1995 valtionosuuksien suhteessa. Sisäasiainministeriön myöntämää kuntien yleistä valtionosuutta vähennettäisiin 418 miljoonaa markkaa, opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuutta 1 330 miljoonaa markkaa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuutta 2 052 miljoonaa markkaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien vähennyksessä on nettoutettu lasten päivähoito-oikeuden laajennus ja lasten kotihoidon tuen leikkaus.

3.1.3. Valtionosuuksien muutokset kunnittain

Ehdotettava kantokykyluokituksen poisto määrittäessä kuntien yleistä valtionosuutta, opetus- ja kulttuuritoimen käyttötalouden valtionosuuksia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon käyttötalouden valtionosuuksia merkitsee sitä, että ennen verotuloihin perustuvaa tasausta laskettavat valtionosuudet vähenisivät alemmissa kantokykyluokissa ja lisääntyisivät ylemmissä kantokykyluokissa.

Kantokykyluokituksen ja verotulotäydennyksen sijaan kuntien verotuloissa olevat erot otettaisiin huomioon verotuloihin perustuvalla tasauksella, jolla lisättäisiin pienituloisten kuntien valtionosuuksia ja vähennettäisiin suurituloisten kuntien valtionosuuksia. Verotulotasauksessa, joka ehdotuksen mukaan perustuisi 90 prosentin tasausrajaan, ei otettaisi huomioon kunnan asukastiheyttä eikä saaristoisuutta, joista riippuen verotulotäydennyksen tasausraja on nykyisin 85—95

prosenttia koko maan äyrimäärästä/asukas.

Esityksessä ehdotetaan, että kuntien valtionosuuksissa huomioon otettavat palvelutarvetta ja kustannustekijöitä kuvaavat laskentatekijät ja kertoimet kuten oppilasmäärät, opetustoimen yksikköhintojen laskentaperusteet, työttömyys, sairastavuus, asukastiheys, pinta-ala, saaristaisuus ja kaksikielisyys pidetään ennallaan. Näiden tekijöiden vaikutus kuntien valtionosuuksiin kuitenkin muuttuisi, koska vaikutus ei enää kertaantuisi kantokykyluokituksen mukaisten kertoimien ja valtionosuusprosenttien kautta. Tämän vuoksi erityisesti alimmissa kantokykyluokissa palvelutarvetta ja kustannustasoa kuvaavien tekijöiden vaikutus valtionosuuksia lisäävinä tekijöinä pienenesi. Verotuloihin perustuvassa tasauksessa ei otettaisi huomioon asukastiheyttä eikä saaristokunta-asemaa kuten nykyisessä verotulotäydennyksessä.

Ehdotuksen mukaiset valtionosuuksien määräytymisperusteet vähentäisivät mainittujen tekijöiden kerrannaisvaikutusta. Kerrannaisvaikutus poistuisi myös siltä osin kuin kuntien kantokykyluokituksessa samat tekijät ovat vaikuttaneet kuntien kantokykyluokkien vahvistamiseen.

Kuntien lisäosaosuuden poistaminen ehdotetulla tavalla vähentää kuntien rahoitusmenoja keskimäärin 834 markkaa asukasta kohden vuoden 1995 tasossa. Vähennys on 1,55 penniä äyriä kaikilta kunnilta, ja näin ollen sitä suurempi asukasta kohden mitä suurempi kunnan äyrimäärä on asukasta kohden. Lisäosaosuutta vastaava valtionosuuksien vähennys tapahtuisi vähentämällä yleisen valtionosuuden perusteena olevaa keskimääräistä markkamäärää. Tällöin ehdotuksen mukainen kuntien kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksiin osallistumisen poisto ja sitä vastaava valtionosuuksien vähennys olisi nettovaikutukseltaan ylempien kantokykyluokkien kuntien rahoitusasemaa parantava ja alempien kantokykyluokkien kuntien rahoitusasemaa heikentävä.

Vuonna 1995 toteutetuista yhteensä 6,2 miljardin markan valtionosuuksien vähennyksistä kohdennettiin kuntiin kuntien asukasluvun perusteella 1,3 miljardia markkaa ja äyrimäärän perusteella 1,9 miljardia markkaa, loppuosa 3,0 miljardia markkaa toteutettiin valtionosuuksien perusteena olevia yksikköhintoja, asukaskohtaisia markkamääriä ja keskimääräisiä markkamääriä alentamalla. Ehdotettavien uusien valtionosuuspe-

rusteiden mukaan vähennyksiä jatkettaisiin siten, että opetus- ja kulttuuritoimen yksikköhinnat säilyisivät alennetulla tasollaan ja kaikki kuntien yleisen valtionosuuden ja sosiaali- ja terveydenhuollon vähennykset otettaisiin huomioon kuntien asukasta kohden laskettavien valtionosuuksien sekä valtionosuuksien perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien vähennyksinä. Kun vähennyksiä ei enää jatkettaisi asukasluvun ja äyrimäärän perusteella, muuttuisi vähennysten kunnittainen kohtaanto lähinnä siten, että vähennysten vaikutus suurenisi alempien kantokykyluokkien kunnissa, joissa äyrimäärä/asukas on alhainen ja pienempi kunnissa, joissa äyrimäärä/asukas on korkea. Toisaalta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien yksikköhintojen alentaminen ei enää kertaantuisi suurempana alemmissa kantokykyluokissa korkeiden valtionosuusprosenttien kautta.

Vuoden 1996 alusta toteutettavat peruskoulun yksikköhintojen laskentaperusteiden muutokset aiheuttavat myös muutoksia kuntien valtionosuuksiin. Vertailulaskelmat sisältävät myös nämä vuoden 1995 tasossa lasketut muutokset kuntien valtionosuuksissa uusien määräytymisperusteiden mukaisina. Näin ollen siirtymätasauksilla lievennetään myös muutoksia, jotka aiheutuvat uusista peruskoulun valtionosuuksien määräytymisperusteista.

Ehdotuksen edellä erikseen mainitut vaikutukset kuntien käyttötalouteen sisältyvät vuoden 1995 tasossa tehtyihin kuntakohtaisten vertailulaskelmien lopputuloksiin.

Ehdotuksen mukaan kuntien valtionosuuksissa tapahtuvat muutokset, kuntien lisäosaosuuksien poiston vaikutus huomioon ottaen, rajoitetaan +/-200 markkaan asukasta kohden. Muutosten rajoittamiseksi tarvittavat siirtymätasaukset perustuvat myös mainittuihin vertailulaskelmiin.

Vuonna 1996 toteutettavat valtionosuuksien yhteensä 3,8 miljardin lisävähennykset ovat asukasta kohden 749 markkaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon päivähoito-oikeuden laajennuksen ja kotihoitojen tuen vähennyksen edellyttämien valtionosuusmuutosten nettoutamisella valtionosuuksien vähennyksessä ei ole merkittävää vaikutusta siihen, että vähennykset kohdistuvat kuntiin yhtä suurina markkamäärinä asukasta kohden.

Ehdotettava valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistamatta jättäminen vä-

hentäisi valtionosuuksia eri kunnissa saman suuruisena suhteellisenä osuutena kunnalle myönnettävistä yleisestä valtionosuudesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista. Opetus- ja kulttuuritoimen osalta kuntakohtaisissa vaikutuksissa olisi jossain määrin eroja valtionosuuksien määräytymisperusteista johtuen. Vähennys olisi kussakin kunnassa arviolta 9—10 prosenttia valtion ja kuntien kustannustenjaon piiriin kuuluvista valtionosuuksista.

Kun ehdotuksen mukaan kuntien kustannustason muutosta ei otettaisi huomioon vuoden 1996 valtionosuuksia vahvistettaessa ja tarkistettaessa, vähenisivät valtionosuudet vuonna 1996 kaikissa kunnissa arviolta 4,2 prosenttia siitä, mikä on arvioitu kustannustason nousu vuodelle 1996.

Valtionosuuksien määräytymisperusteiden muuttaminen ja kuntien kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksiin osallistumisen poisto ehdotetulla tavalla ilman siirtymätasauksia merkitsisi huomattavan suuria kuntakohtaisia muutoksia kuntien talouteen. Siirtymätasauksin lievennettäisiin kuntien sopeutumisongelmia järjestelmämuutoksen rajaamisella +/- 200 markkaan asukasta kohden. Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen lähtökohtana valmistelutyössä on ollut se, että nyt ehdotettavat valtionosuuksien määräytymisperusteet eivät sido jatkotyötä, jonka perusteella valtionosuusperusteet on tarkoitus uudistaa pysyvämmiin vuodesta 1997 lukien.

Kun valtionosuuksien vähennykset vuonna 1996 toteutettaisiin kaikissa kunnissa 749 markan suuruisina asukasta kohden, olisi käyttötalouden valtionosuuksien määräytymisperusteiden muuttamisen ja vuoden 1996 valtionosuusvähennysten kuntakohtainen vaikutus kokonaisuudessaan enimmillään —949 markkaa ja pienimmillään —549 markkaa asukasta kohden vuoden 1995 tasossa laskettuna.

Ehdotettavista valtionosuuksien määräytymisperusteista ja siirtymätasauksesta johtuvat valtionosuuksien menetykset kuntien lisäosaosuuden poiston vaikutus mukaan lukien olisivat asukasta kohden suurimmat ensimmäisen kantokykyluokan kunnissa. Uudistus parantaisi kuntien taloutta eniten kantokykyluokissa 7—10.

Erityisesti ensimmäisen kantokykyluokan kuntien menetykset johtuvat siitä, että osa nykyiseen valtionosuusjärjestelmään sisältyvistä valtionosuuksista lisäävistä kerrannais-

vaikutuksista poistuisi. Näitä ovat muun muassa se, että kantokykyluokitus perustuu pääosin kuntien asukasta kohden laskettuihin äyrimääriin, samoin verotulotäydennys ja kuntien osuus kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksiin. Kuntien yleisen valtionosuuden kerroin on 2,6 ensimmäisessä kantokykyluokassa. Kantokykyluokkakertoimen vaikutus yleiseen valtionosuuteen kertaantuu myös useissa ensimmäisen kantokykyluokan kunnissa asukastiheyskertoimen, saaristokuntakertoimen ja pinta-alakertoimen kautta. Lisäksi nykyisissä verotulojen täydennyksen taositusrajoissa otetaan huomioon asukastiheys ja kunnan saaristaisuus.

Ylimmissä kantokykyluokissa äyrimäärään perustuvan kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksen poisto vähentää kunnan menoja asukasta kohden laskettuna keskimääräistä enemmän. Kantokykyluokkaporrastuksen poituessa nämä kunnat saavat tehtäväkohtaisia valtionosuuksia aiempaa enemmän. Verotuloihin perustuvan tasauksen valtionosuuksia vähentävä vaikutus jää ylimmissä kantokykyluokissa näiden muutosten vaikutusta pienemmäksi.

Edellä mainitut tekijät vaikuttavat myös siihen miten valtionosuusperusteiden muutos vaikuttaa alueellisesti.

Eniten uudistus heikentää taloudellisesti ensimmäisen kantokykyluokan, harvaanasuttujen, pinta-alaltaan suurten kuntien sekä alimmissa kantokykyluokissa olevien saaristokuntien asemaa.

Perustamishankkeen valtionosuuden suuruuden muutos voi kuntakohtaisesti poiketa huomattavasti edellä mainitusta keskimääräisestä 7 prosenttiyksikön alenemisesta. Esimerkiksi kaikissa ensimmäisen kantokykyluokan kunnissa, joita on 148, 70 prosentin valtionosuus alenisi vähintään 50 prosenttiin eli 20 prosenttiyksiköllä. Yksittäisissä kunnissa valtionosuus voisi alentua tätäkin enemmän. Toisaalta on myös sellaisia yksittäisiä kuntia, joissa perustamishankkeen valtionosuuden suuruus pysyisi lähes ennallaan tai saattaisi jopa hieman kasvaa.

Nyt voimassa oleva kantokykyluokitus perustuu pääosin verovuoden 1989 verotietoihin ja lukuisat kunnat ovat verotuloihinsa nähden väärässä kantokykyluokassa. Myös näissä kunnissa ehdotettava verovuoden 1993 verotuloihin perustuva valtionosuustasaus muuttaisi keskimääräistä enemmän valtionosuuksia.

Ehdotuksen mukaisten valtionosuusperusteiden aiheuttamien muutosten ja vuoden 1996 valtionosuusvähennysten vaikutuksen lieventämiseksi on valtion talousarvioesityksessä vuodelle 1996 varattu 50 miljoonaa markkaa kuntien harkinnanvaraiseen avustukseen lähinnä alimpien kantokykyluokkien kunnille. Määrärahan myöntämisperusteena käytetään muun muassa kunnan harvaa asutusta, kaksikielisyyttä sekä saaristoisuutta.

3.1.4. Yksityiset oppilaitokset ja kulttuurilaitokset

Ehdotuksen mukaan yksityisten oppilaitosten ja kulttuurilaitosten valtionosuuden perusteena käytettävät yksikköhinnat vuodelle 1996 lasketaan kunnan ylläpitämien laitosten tapaan vuoden 1995 yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien ja yksikköhintojen perusteella. Myös yksityisten laitosten osalta ehdotetaan luovuttavaksi kustannustason ja toiminnan laadun ja laajuuden muutosten perusteella tehtävistä valtionosuuksien tarkistuksista. Koska kunnan asukasta kohden lasketuissa vuoden 1996 valtionosuuksien leikkauksissa on kysymys valtion ja kuntien keskinäisten taloudellisten suhteiden uudelleenjärjestelystä, yksityisten laitosten valtionosuuksia ei ehdoteta vähennettäväksi vuoden 1995 tasosta.

Yksityisen kulttuurilaitoksen toimintaan ja yksityisen oppilaitoksen sellaiseen toimintaan, josta oppilaan kotikunnalle ei ole säädetty maksuvelvollisuutta, myönnetään nykyään valtionosuutta laitoksen sijaintikunnan kantokykyluokituksen mukaisesti. Koska yksityiset laitokset, etenkin museot, teatterit ja orkesterit, sijaitsevat pääosin ylempien kantokykyluokkien kunnissa, merkitsee kantokykyluokituksen korvaaminen nykyisellä keskimääräisellä valtionosuusprosentilla lisäystä mainittujen laitosten valtionosuuksiin.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia valtionhallinnossa. Esitys ei sisällä kuntien organisaatiota tai henkilöstöä koskevia ehdotuksia.

Esitysten toteuttaminen poistaa valtionhallinnosta kantokykyluokituksen toimittamiseksi vaadittavan kantokykyluokitustoimikunnan sekä tehtävän edellyttämän hallinto-

ja laskentatyön. Myös ehdotettu luopuminen kesken talousarviovuoden tehtävistä valtionosuuksien tarkistuksista ja hallinnonalojen välisestä valtionosuuksien määräytymisperusteiden sidonnaisuudesta vähentää hallinnollista työtä ministeriöissä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden päätöksenteko- ja maksatustehtävien siirtämisellä lääninhallituksista sosiaali- ja terveysministeriöön ei ole merkittäviä henkilöstövaikutuksia.

Kuntien kansaneläkkeiden lisäosaosuudesta luopuminen vähentää kuntien ja valtion välistä ristikkäistä rahaliikennettä ja hallinnollista työtä sekä valtion- että kunnallishallinnossa.

4. Asian valmistelu

Lakiesitys on valmisteltu virkatyönä yhteistyössä sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kesken.

Ehdotettua valtionosuusjärjestelmän uudistusta ja kuntien kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksiin osallistumisen poistamista varten sisäasiainministeriö asetti vuonna 1994 selvitysmiehen, jonka työtä jatkoi kuntien valtionosuustoimikunta vuonna 1995. Vuonna 1996 ehdotettua uudistusta valmistelemaan valtioneuvosto nimesi lisäksi selvitysmiehen, jonka ehdotuksen hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on hyväksynyt vuoden 1996 valtion talousarvion valtionosuuksia koskevaksi perusteeksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden päätöksentekoa ja maksatusta koskevasta toimivallan siirrosta lääninhallituksista sosiaali- ja terveysministeriöön on valmistelun aikana erikseen kuultu valtiovarainministeriötä, sisäasiainministeriötä, lääninhallituksia ja Suomen Kuntaliittoa. Lausunnonantajat ovat lääninhallituksia lukuun ottamatta puoltaneet ehdotettua tehtävien ja toimivallan siirtoa.

Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Esitys on tarkastettu oikeusministeriössä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1996 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Taulukko 1: Vaikutukset kuntien talouteen karkokykyluokittain vuoden 1995 tasossa

Karkokykyluokka	1. Järjestelmämuutos		2. Tasattu muutos		3. Vuoden 1996 vähennys		2 + 3. Yhteensä	
	1995		1995		1)			
	milj. mk	mk/as	milj. mk	mk/as	milj. mk	mk/as	milj. mk	mk/as
1	-782	-1225	-126	-197	-480	-752	-606	-949
2	-187	-356	-28	-53	-395	-752	-423	-805
3	49	145	26	76	-252	-752	-226	-676
4	-6	-12	7	14	-360	-752	-353	-738
5	-132	-180	-52	-71	-553	-752	-605	-823
6	123	176	32	46	-527	-752	-495	-706
7	162	681	44	185	-179	-752	-135	-567
8	464	928	100	200	-376	-752	-276	-552
9	169	843	40	200	-150	-752	-110	-552
10	253	362	137	196	-526	-752	-389	-556
Yhteensä	113	21	180	36	-3800	-752	-3620	-716

Taulukko 2: Vaikutukset kuntien talouteen lääneittäin vuoden 1995 tasossa

Lääni	1. Järjestelmämuutos		2. Tasattu muutos		3. Vuoden 1996 vähennys		2 + 3. Yhteensä	
	1995		1995		1)			
	milj. mk	mk/as	milj. mk	mk/as	milj. mk	mk/as	milj. mk	mk/as
Uudenmaan	650	502	232	180	-973	-752	-740	-572
Turun- ja Porin	269	385	72	103	-526	-752	-454	-649
Hämeen	356	492	103	142	-545	-752	-442	-610
Kymen	83	249	17	52	-251	-752	-234	-700
Mikkelin	-53	-257	-17	-81	-156	-752	-173	-833
Pohjois-Karjalan	-122	-684	-34	-190	-134	-752	-168	-942
Kuopion	-159	-613	-32	-125	-195	-752	-227	-877
Keski-Suomen	-139	-541	-43	-168	-193	-752	-236	-920
Vaasan	-80	-177	-3	-7	-338	-752	-341	-759
Oulun	-342	-764	-74	-186	-337	-752	-411	-918
Lapin	-351	-1729	-41	-200	-153	-752	-193	-952
Yhteensä	113	21	180	36	-3800	-752	-3620	-716

Taulukko 3: Kuntien lukumäärä taloudellisen vaikutuksen mukaan, mk/asukas

Tasaamaton muutos	Kuntia	Tasattu muutos	Kuntia
Yli 1000	9	200	136
500 - 999	75	100 - 199	19
250 - 499	40	+ 0 - 99	17
+/- 250	99	-0 - -99	20
-250 - -499	33	-100 - -199	17
-500 - -999	68	-200	230
-1000 - -1999	75		
Alle - 2000	40		
Yhteensä	439	Yhteensä	439

1) Laskelmissa on käytetty vuodenvaihteen 1993/94 asukasluvua. Vuodenvaihteen 1994/95 asukasluvun mukaan vähennys on 749 mk/asukas.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996

1 §. *Lain soveltamisala.* Lakia ehdotetaan sovellettavaksi vuodelle 1996 myönnettävään ja maksettavaan kuntien yleiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuteen. Koska laki koskisi vain vuotta 1996, on tarkoituksenmukaista, että lain soveltamisalaa koskevalla säännöksellä syrjäytettäisiin väliaikaisesti siitä poikkeavat eri hallinnonalojen valtionosuuksia koskevat säännökset. Tällöin ei olisi tarpeen kumota tai muuttaa laajempaa osaa valtionosuussäännöksistä kuin tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan. Pykälässä esitetty menettely olisi perusteltua senkin vuoksi, että valtionosuusperusteiden pysyväksi tarkoitettu uudistus on hallitusohjelman mukaan tarkoitus toteuttaa vuonna 1997.

Lailla säädettäisiin muun ohella vuonna 1996 tehtävistä valtionosuuksien vähennyksistä. Tehtävät vähennykset ovat osaltaan vuonna 1995 tehtyjen vähennysten jatkamista ja osaltaan vuonna 1996 tehtäviä uusia vähennyksiä. Kaikki vähennykset ehdotetaan nyt tehtäväksi yhdellä väliaikaiseksi säädettävällä lailla. Vähennysten toteuttaminen pysyvää lainsäädäntöä muuttamalla edellyttäisi samalla valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttämistä koskevien säännösten muuttamista. Koska näiden säännösten sisältö on tarkoitus arvioida vuoden 1997 alusta tehtävän valtionosuusjärjestelmän laajemman uudistuksen yhteydessä, ei niitä ole katsottu perustelluksi esittää pysyvästi tässä vaiheessa muutettavaksi, vaikka ehdotetut valtionosuuksien vähennykset onkin tarkoitus muuttaa pysyviksi.

Lain piirissä olevaa valtionosuusjärjestelmää ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnan kuntiin. Tämän vuoksi myöskään vuotta 1996 koskevat poikkeusjärjestelyt eivät koskisi Ahvenanmaan maakunnan kuntia.

Pykälän 2 momentin mukaan lain 2 §:ää sekä 5 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan opetus- ja kulttuuritoimessa myös pykälän 2 momentissa mainittujen lakien nojalla toimiviin yksityisiin ja valtion laitoksiin. Lain 2 §:ssä säädetään valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon ja -tason tarkistuksesta. Lain

5 §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1996 yksikköhintojen laskentaperusteet jäädytetään 5 §:n 2 momentissa mainittua poikkeusta lukuun ottamatta vuoden 1995 tasolle.

Opetus- ja kirjastotoimessa valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus tapahtuu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti siten, että joka neljäs vuosi yksikköhinnat tarkistetaan vastaamaan valtakunnallisia toteutuneita kustannuksia. Koska yksikköhintojen taso ja laskentamenetelmät ovat mainitun lain mukaan laitoksen ylläpitäjätahosta riippumatta samat, tehdään yksityisten laitosten yksikköhintoihin vastaavat tarkistukset kuin kunnallisten laitosten yksikköhintoihin. Myös kustannustaso otetaan kunnallisten ja yksityisten laitosten yksikköhinnoissa huomioon samalla tavalla. Lisäksi eräiden valtion oppilaitosten oppilaiden kotikuntien maksuosuusperusteet on sidottu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädettyihin yksikköhintojen laskentaperusteisiin.

Edellä mainituista syistä lain niitä pykäläi, joilla on vaikutusta vuoden 1996 yksikköhintoihin, tulee soveltaa myös pykälän 2 momentissa mainittuihin yksityisiin ja valtion laitoksiin.

2 §. *Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon ja -tason tarkistus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan valtiontaloudellisista syistä, että kuntien valtionosuuksien määräytymisessä ei otettaisi huomioon vuoden 1996 arvioitua kustannustason muutosta. Kustannustason muutosten tai toiminnan laadun ja laajuuden muutosten perusteella valtionosuuksia ei myöskään vuonna 1996 tarkistettaisi varainhoitovuoden aikana eikä sen jälkeen. Varainhoitovuoden aikana tehtävästä kustannustason tarkistuksesta ehdotetaan luovuttavaksi pysyvästi kuntien valtionosuuslain 4 §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen mukaisesti. Samoin ehdotetaan kuntien valtionosuuslain 5 §:n 1 momenttia muutettavaksi pysyvästi siten, että valtionosuuksissa otettaisiin huomioon vain ne toiminnan laajuuden ja laadun muutokset, jotka aiheutuvat asianomaista valtionosuustehtävää koskevasta lainsäädännöstä tai valtion viranomaisen määräyksestä.

Pykälän 2 momentissa kaikilla tässä laissa tarkoitetuilla hallinnonaloilla ehdotetaan

vuonna 1996 luovuttavaksi kuntien valtionosuuslain 6 §:n 2 momentissa säädetystä joka neljäs vuosi tehtävästä valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon selvityksestä ja sen perusteella tehtävistä valtionosuuksien tarkistuksista. Selvitystä ei ole tarkoituksenmukaista tehdä samanaikaisesti valtionosuusjärjestelmän uudistuksen kanssa. Selvityksen lähtökohtia heikentää myös se, että kuntien valtionosuuksia on jouduttu vähentämään erillislaeilla valtiontalouden tasapainottamiseksi vuodesta 1993 lähtien, eikä samasta syystä olisi valtiontaloudellisia mahdollisuuksia suorittaa kunnille selvityksen mahdollisesti edellyttämiä valtionosuuksien lisäyksiä.

3 §. *Yleinen valtionosuus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä varainhoitovuodelle 1996 valtionosuusjärjestelmän muutoksen ja siitä johtuvien hallinnonaloittaisten määrärahojen uudelleen mitoituksen vuoksi.

Uudessa valtionosuusjärjestelmässä keskimääräinen markkamäärä pienenee siksi, että kuntien kansaneläkkeiden lisäosien kustannusten 4 220 miljoonan markan poistumista vastaavasti alennetaan yleisen valtionosuuden määrää, yleistä valtionosuutta vähennetään vuodelle 1996 pykälän 2 momentin mukaisesti ja vuosina 1994 ja 1995 suoritettujen valtionosuuksien vähennykset, yhteensä 533 miljoonaa markkaa, sisällytetään uuteen järjestelmään määrärahojen vähennyksinä.

Keskimääräisen markkamäärän määräytymisessä otetaan huomioon myös tehtävät tasausvähennykset ja siirtymätasaukset. Lisäksi yleisen valtionosuuden perusteena olevan keskimääräisen markkamäärän muutos perustuu muutettavaksi ehdotettuihin yleisen valtionosuuden määräytymisperusteisiin.

Valtion vuoden 1996 talousarvioesityksen mukaisesta 3 800 miljoonan markan valtionosuuksien vähennyksestä yleisen valtionosuuden osuus on 418 miljoonaa markkaa. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi vähentämällä jokaiselta kunnalta tämän lakiesityksen ja kuntien valtionosuuslain uusien määräytymisperusteiden mukaisesta yleisestä valtionosuudesta 82 markkaa asukasta kohden. Yleisen valtionosuuden maksatuksessa otettaisiin lisäksi huomioon, mitä kuntien valtionosuuslain 9 ja 15 §:ssä säädetään verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasauksesta ja siirtymätasauksesta.

4 §. *Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus.* Valtion vuoden 1996 talousarvioesityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksista vähennettäisiin yhteensä 5 414 miljoonaa markkaa, josta 3 362 miljoonaa markkaa olisi vuonna 1995 toteutettujen valtionosuusvähennysten jatkamista ja 2 052 miljoonaa markkaa lisävähennystä.

Vuonna 1995 toteutettujen valtionosuusvähennysten jatko ehdotetaan tehtäväksi alentamalla asukaskohtaisia valtionosuuksia. Alennetut asukaskohtaiset valtionosuudet ehdotetaan säädettäväksi pykälän 1 ja 2 momentissa. Näissä markkamäärissä on otettu huomioon myös eräät vuonna 1995 valtionosuustehtävien kustannuksiin vaikuttaneet muutokset ja kustannustason tarkistuksesta luopuminen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan otettavaksi huomioon valtion vuoden 1996 talousarviosta aiheutuvat sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden 2 052 miljoonan markan lisävähennys. Vähennys ehdotetaan tehtäväksi tasasuuruksena kutakin kunnan asukasta kohden.

Vuoden 1996 lisävähennyksiä tehtäessä ehdotetaan otettavaksi huomioon lasten päivähoitolain ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain muutokset vuoden 1996 alusta, jotka vähentävät valtionosuustehtävien kustannuksia 70 miljoonalla markalla. Tämän vuoksi asukasta kohden tehtävän vähennyksen perusteena ehdotetaan otettavaksi huomioon 1 982 miljoonaa markkaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuudesta tehtävä vähennys olisi tällöin 391 markkaa asukasta kohden.

5 §. *Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus.* Pykälän 1 momentin mukaan vuoden 1996 yksikköhintojen määräytymisperusteet jäädytetään vuoden 1995 tasolle. Vuonna 1996 tehtävät kuntien valtionosuusvähennykset lasketaan siten vuoden 1995 tasosta. Eräissä oppilaitoksissa yksikköhintoja voidaan kuitenkin korottaa erillisten vuokra- ja vuokra-arvotilojen perusteella. Tämä yksikköhintojen korotus korvaa omien tilojen hankinnoista aiheutuviin kustannuksiin maksettavaa perustamishankkeiden valtionosuutta. Mainitusta yksikköhintojen korotuksesta tehdään erillinen päätös.

Pykälän 2 momentilla turvataan se, että muutokset vuokra- ja vuokra-arvotilojen määrässä sekä ammatillisten erityisoppilai-

tosten eräiden lainojen hoitomenot tulevat otetuksi huomioon vuoden 1996 yksikköhintojen laskentaperusteiden jäädytyksestä huolimatta.

Valtion vuoden 1996 talousarvioesityksen mukaisesta 3 800 miljoonan markan valtionosuuksien vähennyksestä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien osuus on 1 330 miljoonaa markkaa. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi vähentämällä jokaiselta kunnalta tämän lakiesityksen ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain uusien määräytymisperusteiden mukaisesta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta 262 markkaa asukasta kohden. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien maksatuksessa otettaisiin lisäksi huomioon, mitä kuntien valtionosuuslain 21 §:ssä säädetään verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamisesta.

6 §. *Kunnan asukasmäärä.* Valtionosuuksien eri hallinnonalojen vähennyksiä tehtäessä ehdotetaan käytettäväksi yhtäläisesti väestötietojärjestelmässä olevia vuoden vaihteen 1994 ja 1995 kuntien asukaslukuja. Väestötietojärjestelmässä ovat väestötietolain 18 §:n mukaan mainitun vuodenvaihteen tiedot sellaisina kuin ne on tallennettu maaliskuun 31 päivään 1995 mennessä. Tällöin esimerkiksi muutoksenhaun takia maaliskuun 31 päivän jälkeen tehtävät tarkistukset kunnan edellisen vuodenvaihteen asukasluvussa eivät vaikuttaisi valtionosuuden laskentaan.

7 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta lukien.

1.2. Kuntien valtionosuuslaki

2 §. *Määritelmiä.* Pykälän 2 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi maininta yleisen valtionosuuden osana olevasta siirtymäkauden tasauksesta tarpeettomana, koska ehdotetussa uudessa järjestelmässä verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus eivät olisi osa yleistä valtionosuutta.

Pykälän 3 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi maininta verotulotäydennyksestä, koska ehdotetussa uudessa järjestelmässä kuntien välinen taloudellisten erojen tasoitus suoritetaan laskennallisiin verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella sekä muilla yleisten ja tehtäväkohtaisen valtionosuuksien määräytymisperusteilla.

3 §. *Keskimääräisten markkamäärien vah-*

vistamisperusteet. Pykälän voimassa olevan 2 momentin mukaan yleisen valtionosuuden keskimääräistä markkamäärää vahvistettaessa otetaan huomioon myös tehtäväkohtaisten valtionosuuksien tai niiden määrittämisen perusteena olevien markkamäärien vahvistamisessa huomioon otettavat muutokset. Säännös johtui vuonna 1993 voimaan tulleesta valtionosuusuudistuksesta, jossa siirrettiin osa valtionosuuksia opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilta sisäasiainministeriön hallinnonalle.

Ehdotuksen mukaan 2 momentti kumotaisiin. Yleisen valtionosuuden vahvistamisessa ei enää otettaisiin vuonna 1996 huomioon muiden hallinnonalojen kuntien valtionosuustehtävien muutoksia. Ne otettaisiin huomioon kokonaisuudessaan mainittujen hallinnonalojen tehtäväkohtaisissa valtionosuuksissa.

4 §. *Keskimääräisten markkamäärien tarkistaminen.* Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan valtionosuuksien tai niiden määrittämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä tarkistetaan varainhoitovuoden aikana kustannustason arvioidun muutoksen mukaisesti ja 6 §:n mukaisesti kustannustenjaon vakaana pitämiseksi.

Momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska sen taloudellinen merkitys on vähäinen ja sen täytäntöönpano aiheuttaa tuntuvasti hallinnollista työtä. Tapahtunut kustannuskehitys otettaisiin jatkossakin huomioon, mutta vain kerran vuodessa vahvistettaessa valtionosuuksien tai niiden määrittämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä 3 §:n 1 momentin mukaisesti.

5 §. *Valtionosuustehtävien ja kustannustason muutos.* Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan kuntien valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutokset otetaan huomioon valtionosuuksia vahvistettaessa ja tarkistettaessa siltä osin kuin ne aiheutuvat laista, lakiin tai asetukseen perustuvasta viranomaisen määräyksestä, valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta. Tämän perusteella muun muassa asumistuen, työttömyysturvan ja opintotuen perusteiden muutosten vaikutukset sosiaali- huoltolain mukaiseen toimeentulotukeen otetaan huomioon valtionosuuden määrässä.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtionosuuksien määrässä otettaisiin huomioon vain ne toiminnan laajuuden ja laadun muutokset, jotka aiheutuvat asian-

omaista valtionosuustehtävää koskevasta laista, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä, valtakunnallisesta suunnitelmasta tai valtion talousarviosta. Tällöin esimerkiksi lasten kotihoidon tuen perusteiden muuttuessa kuntien toimeentulotukimien muutos ei enää vaikuttaisi valtionosuuden määrään.

6 §. *Kustannustenjaon säilyttäminen.* Pykälän 2 momentissa säädetään valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon selvittämisestä koko maan tasolla joka neljäs vuosi ja selvityksen perusteella tehtävistä valtionosuuksien tai niiden määräytymisen perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien tarkistuksista sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä opetus- ja kulttuuritoimissa. Lisäksi momentissa säädetään yleisen valtionosuuden markkamäärän tarkistamisesta siten, että tehtäväkohtaisten valtionosuuksien kustannustenjako säilyy kokonaisuudessaan ennallaan.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen viimeinen virke poistetaan. Muutos liittyy ehdotettuihin 3, 4 ja 5 §:n muutoksiin, joiden mukaan eri valtionosuuksia hoitavien hallinnonalojen sisällä tapahtuvat määrätymisperustemuutokset säädetään huomioon otettaviksi vain asianomaisen hallinnonalan säännöksissä. Momentin muuttaminen yksinkertaistaisi valtion talousarvion laadintaa ja vähentäisi hallinnollista työtä.

8 §. *Yleinen valtionosuus.* Pykälän 1 momentissa on säädetty muiden määräytymisperusteiden ohella kantokykyluokituskertomesta yleisen valtionosuuden määräytymisperusteena.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että kantokykyluokkakero poistetaan yleisen valtionosuuden määräytymisperusteista samalla, kun kantokykyluokitukselta ehdotetaan luovuttavaksi. Muut yleisen valtionosuuden keskimääräistä markkamäärää korottavat kertoimet säilytettäisiin entisinä lukuun ottamatta 14 §:ään tehtävää lähinnä hallinnollista työtä helpottavaa ja nopeuttavaa teknistä muutosta.

Pykälän 3 momentti, jossa säädetään vuonna 1993 voimaan tulleen valtionosuusjärjestelmän siirtymäkauden tasauksen huomioon ottamisesta yleisen valtionosuuden määrässä, ehdotetaan kumottavaksi uuteen järjestelmään siirtymisen johdosta. Uuteen järjestelmään liittyy erillinen siirtymätasaus, josta säädetään 15 §:ssä.

9 §. *Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus.* Pykälässä säädetään voimassa olevista kuntien yleisen valtionosuuden kantokykyluokkakertoimista.

Luovuttaessa kantokykyluokitukselta ja verotulojen täydennyksestä ehdotetaan, että kuntien taloudellisia eroja tasattaisiin kuntien laskennallisiin verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella. Tämän vuoksi pykälän otsikko ja sisältö ehdotetaan muutettavaksi kokonaan.

Tasauksessa käytettävään kunnan laskennalliseen verotulopohjaan luettaisiin kunnallisvero, yhteisövero-osuus ja kiinteistövero, jota ei aikaisemmin otettu huomioon verotulojen täydennystä laskettaessa. Säännöllisenä verotulona se on kuitenkin perusteltua ottaa huomioon laskennallisissa verotuloissa. Kunnan verotuloilla oli myös kumottavaksi ehdotetussa kantokykyluokituslaissa ratkaiseva merkitys.

Kuntien valtionosuudet on voitava vahvistaa ja ensimmäinen erä maksaa tammikuun 11 päivään mennessä. Kunnat tarvitsevat myös valtionosuustiedot talousarviokäsittelyään varten jo syksyllä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen perusteena käytettäisiin 2 momentissa tarkoitettuja maksuunpantuja veroja siltä verovuodelta, jonka maksuunpanotiedot ovat käytettävissä syyskuun 1 päivään mennessä. Käytännössä vuoden 1996 valtionosuudet voitaisiin näin ollen vahvistaa verovuodelta 1993 maksuunpantujen verojen perusteella. Laskennassa ehdotetaan käytettäväksi saman vuoden asukaslukua.

14 §. *Asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä.* Pykälässä säädetään laskentakaava, jolla asukasluvun aleneminen vahvistamisvuotta edeltäneiden kolmen vuoden aikana otetaan huomioon yleistä valtionosuutta korottavana tekijänä. Kaavassa käytetään yhtenä määrätymistekijänä tehtäväkohtaisten valtionosuuksien seuraavalle vuodelle vahvistettava määrä. Muun muassa tästä syystä kuntien tiedonsaanti seuraavan vuoden valtionosuuksien lopullisista määristä viivästyy loppuvuoteen. Tämä vaikeuttaa kuntien talousarvion laatimista.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä laskettaisiin varainhoitovuotta edeltävälle vuodelle myönnettujen yleisen valtionosuuden ja tehtäväkohtaisten valtionosuuksien valtakunnallisen keski-

määrän perusteella. Tällä perusteella kunnat saisivat nykyistä aikaisemmin tiedon yleisen valtionosuuden määrästä. Yksittäisen kunnan asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvään markkamäärään tai valtiontalouteen ei muutoksella olisi olennaista vaikutusta.

15 §. *Siirtymätasaus.* Pykälässä säädetään nykyään yleisen valtionosuuden lisäämisestä tai vähentämisestä erillisten, kuntakohtaisten tasauskerrointen mukaisesti, jos tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, yleisen valtionosuuden ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä poikkeaa aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan vuosina 1988—1990 määräytyneistä vastaavista valtionosuuksista.

Pykälä ehdotetaan sisällöltään ja otsikoltaan uudistettavaksi kokonaan. Ehdotuksen mukaan siinä säädettäisiin uutta valtionosuusjärjestelmää koskevasta siirtymätasauksesta vuonna 1996. Samalla ehdotetaan pykälän otsikko muutettavaksi.

Kunnat, joiden valtionosuudet muuttuisivat kantokikyloituksen korvaavaan järjestelmään siirtymisen vuoksi enintään 200 markkaa asukasta kohti, eivät tulisi siirtymätasauksen piiriin. Niiden valtionosuudet suurenisivat tai pienenisivät, sen lisäksi mitä valtionosuuksien vähennyksistä vuodelle 1996 ehdotetaan säädettäväksi, koko erotuksen määrällä vuonna 1996.

Järjestelmämuutoksen vaikutukset ehdotetaan rajoitettavaksi niillä kunnilla, joiden valtionosuusmuutos ylittäisi 200 markkaa asukasta kohti, enintään 200 markkaan. Näin ollen muutos jäisi käytännössä pienemmäksi kuin voimassa olevassa järjestelmässä yhden kantokikyloikan nousu tai lasku, joka keskimäärin merkitsisi 350 markkaa asukasta kohti ja alimmassa kantokikyloikassa selvästi tätä enemmän.

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto päättäisi valtioneuvoston ohjesäännön (995/43) 11 c §:n 3 kohdan nojalla kunta-kohtaisten siirtymätasauksen markkamäärät.

16 §. *Tasauskerroin.* Pykälässä säädetään vuonna 1993 voimaan tulleen valtionosuusjärjestelmän muutoksen yhteydessä käyttöön otetun tasauskerroimen määräytymisperusteet. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska esityksen mukaan vuonna 1996 sovellettaisiin 15 §:n mukaista erillistä säännöstä siirtymätasauksesta.

17 §. *Verotulojen täydennys.* Pykälän 1 momentissa säädetään nykyään eri kuntatyyppien verotulojen täydennyksen tasointi-

rajat ja 2 momentissa verotulotäydennyksen laskentaperusteet.

Ehdotetussa valtionosuusjärjestelmässä verotulotäydennys korvattaisiin muilla kuntien välisiä taloudellisia eroja tasottavilla perusteilla, joten pykälä esitetään kumottavaksi.

20 §. *Valtionosuuden ja rahoitusavustusten myöntäminen sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistaminen.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä otetaan huomioon myös verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siihen liittyvä menettely.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi korvaamalla verotulotäydennystä koskeva maininta verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasauksella koskevalla maininnalla.

Nykyisessä pykälän 2 momentissa säädetään yleisen valtionosuuden, tehtäväkohtaisten valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen myöntämisestä hakemukset ja määrätään harkinnanvaraisten avustusten hakemispäivämäärä.

Esityksessä ehdotetaan 2 momentti säilytettäväksi ennallaan siltä osin, että edelleen valtionosuudet myönnettäisiin hakemuksetta viimeistään tammikuun 11 päivänä. Momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan valtionosuuksien myöntämisessä otettaisiin huomioon 9 §:ssä tarkoitettu verotuloihin perustuva tasaus ja 15 §:ssä tarkoitettu siirtymätasaus. Valtionosuuksien myöntämisen määräaika koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi 3 momentista 2 momenttiin.

Pykälän 3 momentissa säädetään nykyään yleisen valtionosuuden ja tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, verotulotäydennyksen sekä harkinnanvaraisen avustuksen myöntämisen määräajoista.

Momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta kumottavaksi ehdotetusta verotulojen täydennyksestä. Pykälän 2 momentin muutosten johdosta 3 momenttiin jäisi vain harkinnanvaraisen avustuksen hakemista ja myöntämistä koskeva määräaika säännös.

21 §. *Maksaminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään nykyään valtionosuuksien maksamisen määräaika kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 11 päiväksi. Lisäksi 1 momentissa säädetään varainhoitovuoden aikana tehtyjen valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien tarkistuksen maksamisaika marraskuun maksa-

tuksen yhteyteen. Pykälän 2 momentissa säädetään verotulojen täydennyksen maksamismääräajoista ja 3 momentissa harkinnanvaraisen avustuksen maksatusmääräajasta.

Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momenttiin lisätään viittaus verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasaukseen ja siirtymätasaukseen. Muutoin määräajat säilyisivät muuttumattomina. Momentista poistetaan viittaukset kumottavaksi ehdotettuun kesken varainhoitovuotta tehtävään tarkistukseen. Säännös harkinnanvaraisen avustuksen hakuajoista ehdotetaan sijoitettavaksi muuttumattomana 1 momentin toiseksi virkkeeksi.

Valtionosuusjärjestelmän muutoksen yhteydessä poistuisi verotulojen täydennys, joten nykyisen 2 momentin näitä koskeva säännös ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi.

Pykälän 2—4 momenteissa säänneltäisiin tarkemmin verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen huomioon ottamisesta eri hallinnonalojen valtionosuuksien maksamisessa. Tasaussuorien määrä vuonna 1996 on laskelmien mukaan 2 673 miljoonaa ja tasausvähennysten määrä 3 039 miljoonaa markkaa sekä siirtymätasauksen nettovaikutus yhteensä 367 miljoonaa markkaa. Tasaussuorat maksaisi sisäasiainministeriö, jolle ehdotetaan säädettäväksi valtuus käyttää tähän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin valtion talousarviossa osoitettuja määrärahoja.

Jotta lasketut tasausvähennykset voitaisiin suorittaa yksittäisten kuntien valtionosuuksista, ne ehdotetaan vähennettäväksi eri hallinnonalojen määrärahamomenteilta kunnille myönnettävistä valtionosuuksista siinä suhteessa kuin hallinnonalojen määrärahat ovat vuonna 1995. Muussa tapauksessa osa tasausvähennyksistä ja siirtymätasauksista olisi perittävä suoraan kunnilta, mitä ei ristikkäisen rahaliikenteen vuoksi pidetä tarkoituksenmukaisena.

Tehtyjen laskelmien mukaan kolmessa kunnassa yleinen valtionosuus ei riitä vähennyksen tekemiseen 2 momentissa säädettäväksi ehdotetussa suhteessa. Tämän vuoksi 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi menettely, jonka mukaan erotus otettaisiin huomioon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa sekä

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa olevien viittaussäännösten perusteella tässä pykälässä tarkoitetut kuntakohtaiset vähennykset otettaisiin huomioon näiden hallinnonalojen valtionosuuksien maksamisessa.

22 §. *Saamatta jääneen etuuden suorittaminen.* Pykälän 1 ja 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta kumottavaksi ehdotetusta verotulojen täydennyksestä. Samalla kuntainliitto-sana korvattaisiin voimassa olevan kuntalain mukaisella sanalla kuntayhtymä.

23 §. *Perusteettoman edun palauttaminen.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin maininta verotulojen täydennyksestä. Samalla sana kuntainliitto korvattaisiin sanalla kuntayhtymä.

Myös 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana verotulojen täydennys ja lisättäväksi, että perusteeton etuus voitaisiin vähentää valtionosuuksien lisäksi myös verotuloihin perustuvasta tasauslisästä tai siirtymätasauksesta.

25 §. *Oikaisumenettely.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että maininta verotulojen täydennyksestä poistettaisiin ja oikaisuvaatimuksen kohteisiin lisättäisiin verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus. Valtionapuviranomaisesta, jolle kirjallinen oikaisuvaatimus osoitetaan, säädettäisiin 29 §:ssä.

29 §. *Valtionapuviranomainen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistettaisiin verotulojen täydennystä koskevat säännökset. Pykälään lisättäisiin maininta, jonka mukaan sisäasiainministeriö toimii valtionapuviranomaisena verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasausta ja siirtymätasauksista koskevista asioista. Sisäasiainministeriön säätäminen valtionapuviranomaiseksi uuden valtionosuusjärjestelmän mukaisissa verotuloihin perustuvassa tasauksessa ja siirtymätasauksessa on perusteltua, koska sanottu ministeriö suorittaa mainittujen tasausten laskentatyön, vahvistaa verotuloihin perustuvat valtionosuuksien kuntakohtaiset tasaukset ja esittelee valtioneuvoston vahvistettavaksi kuntakohtaiset siirtymätasaukset. Edellä mainitut tasaukset vaikuttaisivat kuitenkin myös sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kunnittaisten tehtäväkohtaisten valtionosuuksien maksatukseen ja määrärahojen mitoittamiseen.

35 §. *Yleisen valtionosuuden tasauskertoimen vahvistaminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään, että yleisen valtionosuuden tasauskertoimen vahvistaa valtioneuvosto vuoteen 2000 saakka.

Pykälän 2 ja 3 momenteissa säädetään, että kuntaliitoksen yhteydessä tasataan yleisen valtionosuuden määrä siten, että valtionosuuksien kokonaismäärät kunnille erikseen ja yhdistettynä kuntana laskettuna vastaisivat mahdollisimman tarkoin toisiaan siirtymäkauden loppuun vuoteen 2000 saakka. Säännös on ollut tarpeen lähinnä siitä syystä, että uudelle kunnalle vahvistettava kantokyykyluokka on voinut vaikuttaa huomattavasti valtionosuuksien kokonaismäärään kuntaliitoksen yhteydessä.

Pykälän 1 momentti ehdotetaan kumottavaksi ehdotetun valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta, koska siirtymätasauksesta vuodelle 1996 säädettäisiin erillisellä lailla.

Koska ehdotetussa uudessa järjestelmässä luovuttaisiin kantokyykyluokituksista ja koska voidaan arvioida, että muilla valtionosuusperusteiden muutoksilla ei ole olennaista vaikutusta valtionosuuksien kokonaismäärään kunnille erikseen ja yhdistettynä kuntana laskettuna, ehdotetaan 2 ja 3 momenttien säännökset kumottaviksi. Tällöin kuntaliitoksen yhteydessä sovellettaisiin kussakin tapauksessa laajentuneelle tai muodostetulle uudelle kunnalle sen kuntaliitoksen vuoksi muuttuneita valtionosuusperusteita.

1.3. Laki kuntien kantokyykyluokituksista

Kuntien kantokyykyluokituksista annettu laki (649/85) ehdotetaan kumottavaksi, koska ehdotetussa uudessa valtionosuusjärjestelmässä luovuttaisiin kuntien kantokyykyluokista valtionosuuksien määräytymisperusteena ja kuntien välisten taloudellisten erojen tasauksena. Kantokyykyluokituksen perustuvista kuntien paikallistiekorvauksista on jo aiemmin luovuttu vuodesta 1995 lähtien. Esitys merkitsee kantokyykyluokituksen poistamista kokonaisuudessaan myös kaikista muista valtionosuusperusteista vuodesta 1996 lähtien. Ennen vuotta 1996 myönnettyihin valtionosuuksiin sovelletaan kuitenkin edelleen tuolloin voimassa olleita perusteita.

1.4. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta

12 §. *Kunnan valtionosuus.* Pykälän 2 momentissa säädetään sosiaalihuollon valtionosuuden laskemisesta ja 3 momentissa terveydenhuollon valtionosuuden laskemisesta. Kummastakin momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta siitä, että laskutoimitusten tuloksena saatu markkamäärä kerrotaan kantokyykyluokan mukaisella kertoimella. Muilta osin valtionosuuksien laskentaperusteet ehdotetaan pidettäväksi ennallaan.

17 §. *Kantokyykyluokakerroin.* Pykälässä säädetään kuntien kantokyykyluokkien mukaan määräytyvistä kertoimista, joita käytetään laskettaessa sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksia. Koska kuntien kantokyykyluokitus esityksen mukaan poistuisi, ehdotetaan pykälä kumottavaksi.

27 §. *Valtionosuuden suuruus.* Pykälässä säädetään nykyisen sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuusasteikosta. Koska kuntien kantokyykyluokitus esityksen mukaan poistuisi, esitetään kantokyykyluokituksen perustuva valtionosuusasteikko korvattavaksi uudella valtionosuuden määräytymisperusteella. Ehdotuksen mukaan perustamishankkeen valtionosuus määräytyisi kuntien valtionosuuslain 9 §:n mukaisten laskennallisten tasatujen verotulojen perusteella. Samalla perustamishankkeiden enimmäisvaltionosuutta alennettaisiin 70 prosentista 50 prosenttiin kustannuksista. Sen sijaan valtionosuuden suuruus olisi alimmillaan edelleen 25 prosenttia kustannuksista.

Valtionosuusprosentin täsmällinen suuruus määräytyisi siten, että se olisi enimmäistason mukainen eli 50 prosenttia kustannuksista niille kunnille, joiden laskennalliset verotulot ovat enintään kuntien valtionosuuslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun tasausrajan suuruiset tai ylittävät sen vähemmän kuin yhdellä prosentilla. Kunnan laskennallisten verotulojen ylittäessä tasausrajan täydellä prosentilla valtionosuusprosentti alenisi aina vastaavasti yhden prosenttiyksikön. Käytännössä valtionosuusasteikko olisi porrasteinen yhden prosenttiyksikön välein välillä 25—50 prosenttia kustannuksista, joten eri valtionosuusluokkia olisi 26. Eri valtionosuusprosentteihin oikeuttavat verotulojen rajat määräytyisivät siten, että tasausrajaan lisättäisiin ensin yh-

den prosentin nousua vastaava markkamäärä ja tulos pyörästettäisiin lähimpään täyteen markkaan. Esimerkiksi edellä mainittujen verovuoden 1993 verotulojen perusteella tasausrajaan 8 816 markkaa lisättäisiin 88,16 markkaa, jolloin tuloksen pyörästys huomioon ottaen 50 prosentin valtionosuuteen oikeuttavan verotulon ylärajana olisi 8 904 markkaa. Tästä eteenpäin seuraavaan alempaan 49 prosentin valtionosuuteen oikeuttavan verotulon alarajana olisi seuraava täysi markkamäärä eli 8 905 markkaa. Verotulon yläraja saataisiin lisäämällä edellisen luokan pyörästämättömään ylärajaan 8 904,16 markkaa yhden prosentin nousu tasausrajasta laskettuna, jolloin lopputulos olisi pyörästys huomioon ottaen 8 992 markkaa.

Perustamishankkeen valtionosuusprosentti määräytyisi hankkeen vahvistamisvuodelle myönnetyn verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasauksen perusteella. Valtionosuusprosentti ei muuttuisi hankkeen toteutamisajana, vaikka toteutus kestäisi useita vuosia. Koska valtionosuusasteikko muuttuisi olennaisesti aiemmasta eikä valtionosuuden suuruutta pykälässä erikseen esitettäisi asteikkona, ehdotetaan pykälän otsikko muutettavaksi muotoon "valtionosuuden suuruus".

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi erikseen useamman kunnan yhteisen perustamishankkeen tai kuntayhtymän perustamishankkeen valtionosuuden suuruudesta. Ehdotuksen mukaan valtionosuus määräytyisi kunkin kunnan osuuteen kyseisen kunnan valtionosuusprosentin mukaan. Periaate vastaisi vastaavantyyppisten hankkeiden osalta nykyisinkin noudatettua käytäntöä.

33 §. *Oikaisumenettely.* Pykälän nojalla kunta tai kuntayhtymä voi hakea kirjallisesti oikaisua lääninhallitukselta, jos se on tyytymätön kuntien valtionosuuslain 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen valtionosuuden myöntämisestä tai päätökseen perustamishankkeen suorittavasta lopullisesta valtionosuudesta. Viimeksi mainitussa pykälässä mainituilla tehtäväkohtaisilla valtionosuuksilla tarkoitetaan kuntien valtionosuuslain 2 §:n 4 kohdan nojalla käyttökustannusten valtionosuutta, joka myönnetään opetus- ja kulttuuritoimeen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Koska lääninhallitusten toimivalta käyttökustannusten valtionosuuden päätöksenteossa

ehdotetaan siirrettäväksi sosiaali- ja terveysministeriölle, tulisi myös oikaisumenettelyä muuttaa siten, että oikaisuvaatimus näissä asioissa tehtäisiin sosiaali- ja terveysministeriölle. Muutoin muutoksenhaku säilyisi ennallaan. Näillä perusteilla pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että oikaisuvaatimus tulisi tehdä päätöksen tehneelle valtionapuviranomaiselle eli siis joko lääninhallitukselle tai sosiaali- ja terveysministeriölle asian laadun mukaan.

39 §. *Valtionapuviranomainen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että toimivalta sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksia koskevissa asioissa siirtyisi lääninhallituksilta sosiaali- ja terveysministeriölle. Muilta osin valtionapuviranomaisena olisi edelleen lääninhallitus.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Osana kuntien kantokykylokituksen poiston vaikutusten kompensointia on lähdetty siitä, että ikäryhmittäisiä valtionosuuksia sekä sairastavuuden perusteella määräytyvää keskimääristä asukasta kohden laskettua markkamäärää tulisi korottaa, jotta hallinnonalan valtionosuudet eivät tästä syystä muuttuisi. Säännöksen 2 momentissa ehdotetaankin säädettäväksi erityisestä korotuskerroimesta, joka olisi suuruudeltaan 1,3677.

Säännöksen 3 momentin nojalla sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuus myönnettäisiin edelleen lain voimaan tullessa voimassa olleen vanhan järjestelmän mukaan niille hankkeille, jotka vahvistetaan vuoden 1995 kiintiöstä. Tällöin tulevinakin vuosina valtionosuudet määräytyisivät vuonna 1995 sovellettujen valtionosuusprosenttien mukaan.

Ehdotettu voimaantulon rajausta merkitsi myös sitä, että jos sosiaali- ja terveysministeriö päättäisi vuoden 1995 aikana sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 25 §:n 2 momentin mukaisesta yksittäisen perustamishankkeen aikaistamisesta esimerkiksi vuoden 1996 kiintiöstä vuodelle 1995, hankkeen valtionosuus määräytyisi kuitenkin uuden valtionosuusjärjestelmän mukaisesti.

1.5. Kansaneläkelaki

62 §. Pykälässä säädetään kansaneläkeiden lisäosien rahoituksesta. Nykyisin rahoituksesta vastaavat kansaneläkelaitos, val-

tio ja kunnat. Kantokykyluokituksen poiston yhteydessä ehdotetaan luovuttavaksi kuntien rahoitusosuudesta valtion ja kuntien välisen maksuliikenteen yksinkertaistamiseksi. Siksi pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläkkeiden lisäosien kustannuksista vastaisivat jatkossa valtio ja kansaneläkelaitos. Ehdotuksen mukaan kansaneläkelaitoksen rahoitusosuus säilyisi entisellä tasolla. Valtio vastaisi lisäosien kustannuksista siltä osin kuin kansaneläkelaitoksen osuus ei niitä kattaisi. Käytännössä valtion rahoitusosuus kasvaisi kuntien nykyistä rahoitusosuutta vastaavasti noin 4,2 miljardilla markalla vuodessa.

1.6. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

8 §. *Opetustoimen valtionosuus.* Pykälään on tehty kantokykyluokitusjärjestelmän kumoamisen edellyttämät muutokset. Pykälän mukaan valtionosuusprosentti opetustoimessa on kaikissa kunnissa 57 lukuunottamatta taiteen perusopetusta, jossa valtionosuusprosentti on 37. Pykälän 2—4 momentti sisältävät säännöksiä kantokykyluokituksen soveltamisesta eri oppilaitosmuodoissa, joten ne ehdotetaan kumottaviksi tarpeettomina.

9 §. *Kotikuntien maksuosuudet.* Pykälän 2—5 momentista on poistettu viittaukset kumottavaan kantokykyluokitusjärjestelmään. Oppilaan kotikunnan maksuosuus on peruskoulussa, peruskoulua korvaavassa koulussa, lukiossa, aikuislukiossa ja lukion aikuislinjalla 43 prosenttia oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatillisissa erityisoppilaitoksissa, musiikkioppilaitoksissa järjestettävässä ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakoulussa oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia valtakunnallisesta oppilaskohtaisesta markkamäärästä. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (261/95) voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan ammattikorkeakouluille määrätään erikseen omat yksikköhinnat ja siten myös opiskelijan kotikunnan maksuosuuden perusteena käytettävä markkamäärä ensimmäisen kerran vuodelle 1997. Tämän vuoksi voimaantulosäännökseen ehdotetaan vastaavasti otettavaksi 3 momentti, jonka mukaan pykälän 5 momentin säännöstä ammattikorkeakoulun

opiskelijan kotikunnan maksuosuudesta sovelletaan ensimmäisen kerran määrättäessä opiskelijoiden kotikuntien maksuosuudesta vuodelle 1997.

21 §. *Kulttuuritoimen valtionosuus.* Pykälään on tehty kantokykyluokituksen kumoamisen edellyttämät muutokset. Kunnan kirjastotoimen käyttökustannusten valtionosuusprosentti on pykälän mukaan kaikissa kunnissa 57. Kirjaston valtionosuusprosentti olisi edelleenkin sama kuin opetustoimessa. Muun kulttuuritoimen valtionosuudeksi ehdotetaan 37 prosenttia valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Perusteet, joista ehdotetun suuruinen valtionosuus lasketaan, säilyvät ennallaan.

Pykälän 2 momenttiin on otettu aikaisemmin 22 §:ään sisältynyt säännös yksityisen museon, teatterin ja orkesterin valtionosuudesta. Mainittujen laitosten valtionosuus määräytyy ehdotuksen mukaan saman prosenttiluvun mukaan kuin kunnan kulttuuritoimessa.

22 §. *Kulttuuritoimen valtionosuusasteikko.* Pykälä ehdotetaan kuntien kantokykyluokituksen kumoamiseen liittyen kumottavaksi tarpeettomana. Kulttuuritoimen käyttökustannusten kiinteästä valtionosuusprosentista säädetään 21 §:ssä.

28 §. *Perustamishankkeen valtionosuusasteikko.* Pykälässä säädetään järjestelmästä, joka korvaa kantokykyluokituksen myönnettäessä valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeisiin. Pykälän 1 momentin mukaan valtionosuus on 25—50 prosenttia perustamishankkeen valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Nykyisin valtionosuus on enimmillään 70 prosenttia mainitusta perusteesta. Valtionosuuden laskennallisen perusteen määräytymistapaan ei ehdoteta muutoksia.

Pykälän 1 momentin mukaan perustamishankkeen valtionosuusprosentti määräytyy kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (*tasattu verotulo*) perusteella. Mainitussa verotulossa otetaan siten huomioon kuntien valtionosuuslain 9 §:n mukainen verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus.

Pykälän 1 momentin mukaan valtionosuusprosentti on 50 kunnissa, joiden tasattu laskennallinen verotulo on edellä mainitun lain 9 §:ssä tarkoitettulla tasausrajalla. Jokainen tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon lisäys

vähentää valtionosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä siten, että valtionosuus on alimmillaan 25 prosenttia valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Perustamishankkeisiin myönnetään siten valtionosuutta 26 eri prosenttiluvun perusteella. Hankkeen lopullinen valtionosuusprosentti määräytyy valtionosuuden myöntämivuonna sovellettavan tasatun verotulon perusteella. Tämä koskee myös hankkeita, jotka aloitetaan myöntämivuotta seuraavana vuonna tai joiden valtionosuus maksetaan 50 §:n 4 momentin mukaisesti jälkirahoituksena seitsemän vuoden aikana hankkeen valmistumista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Kuntakohtaisen valtionosuusprosentin laskemismenettely on selvitetty yksityiskohtaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muutosehdotuksen 27 §:n perusteluissa.

Lain voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan perustamishankkeeseen, johon on myönnetty valtionosuutta ennen vuoden 1996 alkua, myönnetään valtionosuutta vuoden 1995 valtionosuusprosentin mukaisesti. Jos hankkeelle on myönnetty valtionosuutta vuonna 1995 ja se aloitetaan vuonna 1996, sovelletaan siten vuonna 1995 voimassa olutta valtionosuusprosenttia.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettua kahden tai useamman kunnan yhteisen taikka kuntayhtymän perustamishankkeen ja 3 momentissa tarkoitettua yksityisen oppilaitoksen perustamishankkeen valtionosuusprosentti määräytyy 1 momentissa ehdotetun asteikon perusteella samalla tavalla kuin voimassa olevassa lainsäädännössä.

39 §. *Valtionosuuden myöntäminen.* Pykälän 3 momentin viittaussäännös on muutettu vastaamaan muutettua kuntien valtionosuuslain 20 §:ää.

40 §. *Maksaminen.* Pykälään on lisätty uusi 3 momentti, jolloin tässä esityksessä muutettavaksi ehdotettu 3 momentti ja nykyinen 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi. Uudessa 3 momentissa säädetään menettelystä, jonka mukaisesti kuntien valtionosuuslain 9 §:ssä tarkoitettu verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja mainittu lain 15 §:ssä tarkoitettu siirtymätasaus otetaan huomioon opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden maksamisessa. Kuntien valtionosuuslain 21 §:ssä säädetään sisäasiainministeriölle valtuus käyttää mainittu lain 9 §:ssä tarkoitettuja tasauslisiä maksaessaan

valtion talousarviossa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisiin valtionosuuksiin osoitettua määrärahaa kuntien valtionosuuslain 21 §:n 2 momentissa säädettyssä suhteessa. Pykälän 1 momenttiin ja ehdotettuun 4 momentin viittaussäännöksiin on tehty uuden 3 momentin lisäämisen edellyttämät tarkistukset. Lisäksi 1 momentista on poistettu viittaus jo aikaisemmin kumottuun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 39 §:n 2 momenttiin.

45 §. *Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen.* Pykälän 2 momentin muutoksenhakusäännökseen on tehty korjaus, jossa viittaus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 39 §:ään on muutettu vastaamaan jo aikaisemmin muutettua 39 §:n momenttijärjestystä.

50 §. *Perustamiskustannukset.* Pykälän 4 momentin viittaus tämän lain 40 §:ään on muutettu vastaamaan 40 §:n ehdotettua uutta momenttijärjestystä.

Voimaantulosäännökset. Voimaantulosäännöksen 1 momentin mukaan laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta. Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan aikaisempien vuosien käyttökustannuksia varten myönnettyyn valtionosuuteen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädetään 9 §:n perusteluissa mainitusta ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden kotikuntien valtionosuuksien määräytymistä koskevan säännöksen soveltamisesta ensimmäisen kerran vuoden 1997 rahoitukseen. Voimaantulosäännöksen 4 momentissa säädetään 28 §:n perusteluissa selostetusta perustamishankkeen valtionosuusprosentin määräytymisestä, jos hankkeeseen on myönnetty valtionosuutta ennen vuoden 1996 alkua.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 55 §:n mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1992 ja 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetuilla laeilla (1680/92 ja 718/93), ennen vuotta 1993 aloitettuun työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen myönnetään mainituissa pykälässä säädettyin edellytyksin valtionosuutta vuoden 1993 alusta kumotun ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) käyttökustannusten valtionosuusasteikon mukaisesti. Näin menetellään sen vuoksi, että ennen vuotta 1993 voimassa olleen järjestelmän mukaan työvoimapolitiitti-

seen aikuiskoulutukseen voitiin myöntää valtionosuutta ja työvoimaviranomaiset saattoivat ostaa oppilaitoksilta mainittua koulutusta hinnalla, joka vastasi kotikuntien maksuosuuksia. Koulutuksen hankintasopimukset tehtiin tämän mukaisesti. Mainitulla 55 §:llä turvattiin se, että jo aloitettu koulutus voitiin saattaa loppuun tehtyjen sopimusten mukaisesti. Tämän lain voimaantulosäännöksen 5 momentilla turvataan se, että vielä käynnissä oleva mainittu työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus voidaan edelleenkin kantokykyluokituksen poistumisesta huolimatta saattaa loppuun tehtyjen sopimusten mukaisesti. Tässä tarkoitettua koulutusta on enää jäljellä vähän ja se loppuu kokonaan vuonna 1996.

1.7. Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista

17 a §. Pykälän 1 momenttiin on tehty kuntien kantokykyluokituksen kumoamisen edellyttämät muutokset määrättäessä valtion ylläpitämien kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten koulujen oppilaiden kotikuntien maksuosuuksia valtiolle. Pykälän mukaan kotikunnan maksuosuus olisi 43 prosenttia maksuosuuden laskennassa käytettävästä perusteesta. Mainitun perusteen määräytymiseen ei ehdoteta muutoksia. Lisäksi pykälän 1 momentin viittaus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:ään on saatettu vastamaan mainitun pykälän muuttunutta momenttijärjestystä.

Voimaantulosäännökset. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa vuoden 1996 alusta.

1.8. Laki vieraskielisistä yksityisistä kouluista

3 a ja 3 b §. Lain 3 a ja 3 b §:ään on tehty kuntien kantokykyluokituksen kumoamisen edellyttämät muutokset määrättäessä vieraskielisten yksityisten koulujen valtionosuutta ja oppilaan kotikunnan maksuosuutta koulun ylläpitäjälle. Ehdotuksen mukaan koulujen valtionosuus on muun opetustoimen tavoin 57 prosenttia voimassa olevassa laissa säädetyllä tavalla lasketusta markkamäärästä. Oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia oppilasta kohti lasketusta

markkamäärästä.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa vuoden 1996 alusta.

1.9. Harjoittelukoululaki

18 §. Pykälän 1 momenttiin on tehty vastaavat muutokset kuin kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain 17 a §:ään.

1.10. Laki suomalais-venäläisestä koulusta

10 §. Pykälän 1 momenttiin on tehty vastaavat muutokset kuin kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain 17 a §:ään.

1.11. Laki Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta

10 §. Pykälän 1 momenttiin on tehty vastaavat muutokset kuin kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain 17 a §:ään.

1.12. Laki Steiner-koulusta

5 §. Pykälään on tehty kuntien kantokykyluokituksen kumoamisen edellyttämät tekniset muutokset. Steiner-koulujen valtionosuusprosentti säilyy ennallaan.

1.13. Laki steinerpedagogisista erityiskouluista

3 ja 4 §. Lain 3 §:n 2 momenttiin ja 4 §:ään on tehty vastaavat muutokset kuin vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 3 a ja 3 b §:ään.

1.14. Laki oppisopimuskoulutuksesta

15 §. Pykälän 2 ja 3 momenttiin on tehty kuntien kantokykyluokituksen kumoamisen edellyttämät muutokset. Oppisopimuskoulutuksen yksikköhintoja ei enää porrasteta kantokykyluokituksen mukaisesti, vaan opetusministeriö määrää vuosittain oppisopimus-

koulutuksen yksikköhinnan erikseen ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista lisäkoulutusta varten. Valtionosuusprosentti op-
 pisopimuskoulutukseen säilyy ennallaan.

1.15. Laki Anna Tapion koulusta

4 ja 5 §. Lain 4 §:n 1 momenttiin ja 5 §:ään on tehty vastaavat muutokset kuin vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 3 a ja 3 b §:ään.

1.16. Laki valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista

31 §. *Vuokra-arvon pääomakorvauksen maksaminen.* Kun liikunnan koulutuskeskuksissa siirryttiin laskennallisiin yksikköhintoihin perustuvaan käyttökustannusten valtionosuuteen vuoden 1993 alusta, turvattiin ennen vuoden 1993 alkua tehtyjen päätösten mukaisiin vuokra-arvojen pääomakorvauksiin aikaisempien säännösten mukainen valtionosuus vuokra-arvotilojen hankintaa tai perusparannusta seuraavan kymmenen vuoden ajaksi. Liikunnan koulutuskeskusten ammatillisessa koulutuksessa vuokra-arvojen pääomakorvauksiin myönnettävä valtionosuus määräytyy voimassa olevan lainsäädännön mukaan mainitun siirtymäkauden aikana oppilaiden kotikuntien kantokyy-
 luokkien mukaisesti. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuntien kantokyy-
 luokituksen kumoutuessa mainittu valtionosuus määräytyisi siirtymäkauden loppuun kiinteän prosenttiluvun mukaan. Valtionosuusprosentti olisi ehdotuksen mukaan tilakohtaisesti oppilaiden kotikuntien kanto-
 kyy-
 luokkien mukaan laskettu keskimääräinen valtionosuusprosentti vuonna 1995.

1.17. Museolaki

3 §. Pykälän 2 momentista on poistettu viittaus kumottavaan kuntien kantokyy-
 luokitusjärjestelmään.

1.18. Teatteri- ja orkesterilaki

5 §. Pykälän 1 momentista on poistettu viittaus kumottavaan kuntien kantokyy-
 luokitusjärjestelmään.

1.19. Nuorisotyölaki

15 §. *Siirtymäsäännös.* Voimassa olevan lainsäädännön mukaan nuorisotilojen vuokra-
 arvoihin maksetaan siirtymäajan valtion-
 osuutta vuoden 1996 loppuun ennen lasken-
 nallisen valtionosuusjärjestelmän voimaantu-
 loa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettä-
 väksi, että kuntien kantokyy-
 luokituksen kumoutuessa mainittu valtionosuus makset-
 taisiin vuonna 1996 vuonna 1995 sovelletun
 valtionosuusprosentin mukaan.

1.20. Laki kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista

1 §. Pykälässä säädetään nykyään aluehä-
 lytyskeskusten perustamiskustannusten val-
 tionosuuden määräytymisestä kantokyy-
 luokien perusteella määräytyvien prosent-
 tiosuuksien perusteella. Pykälä ehdotetaan
 muutettavaksi siten, että valtionosuutta suo-
 ritettaisiin 25—50 prosenttia hankkeen hy-
 väksytyistä kustannuksista.

Lisäksi tämän pykälän yhteyteen ehdote-
 taan otettavaksi säännös huomattavan kalliin
 kaluston valtionosuuden määräämisestä, joka
 ehdotetaan laskettavaksi samojen perusteiden
 mukaan kuin perustamiskustannusten val-
 tionosuus. Nykyisin tästä valtionosuudesta on
 säädetty lain 3 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan otetta-
 vaksi säännös kantokyy-
 luokituksen perus-
 tuvan valtionosuusasteikon korvaavasta las-
 kentaperusteesta, jossa kunnan valtionosuus
 määräytyisi sen laskennallisten verotulojen
 perusteella. Tässä yhteydessä säädettäisiin
 myös siitä, minkä vuoden valtionosuus-
 prosenttia pitempiaikaisiin hankkeisiin sovel-
 letaan.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan otetta-
 vaksi säännös valtionosuuden määräytymi-
 sestä kahden tai useamman kunnan yhteis-
 hankkeissa.

3 §. Pykälän 2 momentissa säädetään kal-
 liin kaluston hankintoihin suoritettavista val-
 tionosuuksista. Tämä momentti ehdotetaan
 kumottavaksi, koska näiden hankintojen val-
 tionosuudesta säädettäisiin 1 §:ssä.

4 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi sään-
 nös oikaisumenettelystä, milloin kunta on

tyytymätön 1 §:n mukaan tehtyyn valtionosuuspäätökseen.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996. Siirtymäsäännöksen 2 momentin mukaan ennen lain voimaan tuloa vahvistettuihin hankkeisiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Sen estämättä, mitä kuntien valtionosuuslaissa (688/92), sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa (733/92) sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetään, kunnille varainhoitovuodelle 1996 myönnettävän valtionosuuden määräytymiseen sovelletaan tätä lakia.

Tämän lain 2 §:ää sekä 5 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan myös niihin yksityisiin ja valtion ylläpitämiin laitoksiin, joiden rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain, valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/93), valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) tai opintokeskuslain (1215/93) mukaisesti taikka muun sellaisen lain mukaisesti, jossa rahoituksen osalta viitataan edellä tässä momentissa mainittuun lakiin.

2 §

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon ja kustannustason tarkistus

Vahvistettaessa valtionosuuksia tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääriä markkamääriä taikka yksikköhintoja vuo-

delle 1996 ei oteta huomioon kustannustason arvioituja muutoksia mainittuna vuonna. Vuodelle 1996 vahvistettuja valtionosuuksia taikka niiden määräämisen perusteena olevia keskimääriä markkamääriä tai yksikköhintoja ei tarkisteta varainhoitovuoden aikana tai sen jälkeen kustannustason muutosten eikä toiminnan laadun ja laajuuden muutosten perusteella.

Vuonna 1996 ei tehdä valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon selvitystä eikä siihen perustuvaa tarkistusta valtionosuuksiin tai niiden määräämisen perusteena oleviin keskimääriäisiin markkamääriin tai yksikköhintoihin.

Vahvistettaessa opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien määräämisen perusteena olevia yksikköhintojen keskimääriä markkamääriä tai yksikköhintoja vuodelle 1996 ei oteta huomioon valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun arvioituja muutoksia.

3 §

Yleinen valtionosuus

Yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä asukasta kohden vuonna 1996 on 304 markkaa.

Kunnalle tämän lain ja kuntien valtionosuuslain mukaan määräytyvästä yleisestä valtionosuudesta vähennetään kunnan asukasta kohden 82 markkaa.

4 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus

Laskettaessa vuoden 1996 kuntien käyttökustannusten valtionosuutta ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetut asukaskohtaiset valtionosuudet seuraavat:

ikäryhmä	sosiaalihuolto markkaa/asukas	terveydenhuolto markkaa/asukas
0—6-vuotiaat	8 603	1 163
7—64-vuotiaat	434	1 097
65—74-vuotiaat	3 833	2 724
75 vuotta täyttäneet	3 533	4 374

Sairastavuuden mukaan määräytyvä keskimääräinen valtionosuus asukasta kohden on 455 markkaa.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyjen markkamäärien perusteella kunnalle lasketusta käyttökustannusten valtionosuudesta vähennetään 391 markkaa kunnan asukasta kohden.

5 §

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet vuonna 1996 lasketaan vuodelle 1995 vahvistettujen yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien perusteella. Milloin yksikköhinnat eivät perustu keskimääräisiin markkamääriin, valtionosuudet lasketaan vuodelle 1995 määrättyjen yksikköhintojen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja keskimääräisiä markkamääriä ja yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon yksikköhintojen korotusten perusteena käytettävien vuokrien ja vuokra-arvon pääomakorvausten sekä ammatillisten erityisoppilaitosten lainojen hoitomenojen kokonaismäärissä vuoden 1995 keskimääräisten markkamäärien vahvistamisen jälkeen tapahtuneet muutokset.

Edellä 1 ja 2 momentin sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti kunnalle lasketusta valtionosuudesta vähennetään 262 markkaa kunnan asukasta kohden.

6 §

Kunnan asukasmäärä

Edellä 3 ja 4 §:ssä sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuina asukasmäärinä käytetään väestötietojärjestelmässä olevia kuntien asukasmääriä vuodenvaihteessa 1994/1995.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin keskimääräisten markkamäärien ja yksikköhintojen vahvistamiseksi vuodelle 1996.

2.

Laki

kuntien valtionosuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun kuntien valtionosuuslain (688/92) 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 8 §:n 3 momentti sekä 16, 17 ja 35 § sekä

muutetaan 2 §:n 2 ja 3 kohta, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9, 14, 15, 20 ja 21 §, 22 §:n 1 ja 3 momentti, 23 §:n 1 ja 3 momentti sekä 25 ja 29 § seuraavasti:

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *yleisellä valtionosuudella* yleisen valtionosuuden perusosaa;

3) *rahoitusavustuksella* harkinnanvaraista avustusta;

5 §

Valtionosuustehtävien ja kustannustason muutos

Valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutos otetaan huomioon siltä osin kuin se aiheutuu asianomaista valtionosuustehtävää koskevasta laista, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä, valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta.

6 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Kustannustenjaon kehitys selvitetään koko maan tasolla ja kokonaisuudessaan valtion ja kuntien välillä. Valtionosuuksien tai niiden määräytymisen perusteena olevia keskimäärisiä markkamääriä tarkistetaan selvitysten edellyttämällä tavalla joka neljäs vuosi (*tarkistusvuosi*) siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa (733/92) säädetään.

8 §

Yleisen valtionosuuden määräytyminen

Kunta saa yleisenä valtionosuutena markkamäärän, joka määräytyy tämän pykälän 1 ja 2 momentin mukaan. Markkamäärä saadaan kertomalla varainhoitovuotta edeltävän vuoden alkaessa ollut väestötietolain (507/93) 18 §:n mukainen kunnan asukaslu ku vahvistetulla yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä. Näin saatu markkamäärä kerrotaan asukastiheyden, pinta-alan, saaristoisuuden ja väestön kielisuhteen mukaan määräytyvillä kertoimilla.

9 §

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus

Kunnalle myönnetään verotuloihin perustuvaa valtionosuuden lisäystä (*tasauslisä*), jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohti on pienempi kuin 90 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan jakamalla kaikkien kuntien yhteenlasketut verotulot kuntien yhteenlasketulla asukasluvulla (*tasausraja*). Tasauslisä lasketaan siten, että sen ja kunnan laskennallisen verotulon summa on tasausrajan mukainen markkamäärä.

Jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohti ylittää tasausrajan, vähennetään kunnan valtionosuuksista markkamäärä, joka on 40 prosenttia kunnan asukasta kohden laskettujen laskennallisten verotulojen ja tasausrajan erotuksesta (*tasausvähennys*).

Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero, kunnan osuus yhteisön tuloverosta (*yhteisöverosuus*) ja kiinteistövero samalta verovuodel-

ta. Mainitut verot otetaan huomioon siltä verovuodelta, jonka maksuunpanotiedot ovat käytettävissä varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 1 päivään mennessä. Laskelmassa ei oteta huomioon Ahvenanmaan maakunnan kuntia.

Kunnan laskennallisen kunnallisveron ja yhteisövero-osuuden määrä saadaan kertomalla kunnan laskennallinen veroäyrimäärä kuntien veroäyrimäärillä painotetulla keskimääräisellä kunnan tuloveroprosentilla. Laskennallinen veroäyrimäärä on maksuunpannun kunnallisveron ja yhteisövero-osuuden yhteismäärä jaettuna kunnan tuloveroprosentilla. Kunnan laskennallinen kiinteistövero saadaan kertomalla kunnan kiinteistöverolain (654/92) 11—14 §:ssä tarkoitettujen kiinteistölajeittaisten verotusarvojen yhteismäärät kaikkien kuntien kiinteistölajeittaisilla verotusarvoilla painotetuilla keskimääräisillä kiinteistöveroprosenteilla. Laskennallista verotuloa laskettaessa asukaslukuna käytetään sen vuoden asukaslukua, jonka tuloihin verotus kohdistuu.

14 §

Asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä

Jos kunnan asukasluku on kolmen vuoden aikana varainhoitovuotta edeltävän vuoden alusta lukien alentunut, lasketaan asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä seuraavan kaavan mukaan: $0,5 \times \text{asukaslukujen erotus} \times (\text{koko maassa varainhoitovuotta edeltävälle vuodelle myönnetty yleinen valtionosuus} + \text{tehtäväkohtaiset valtionosuudet})/\text{asukas}$.

15 §

Siirtymätasaus

Valtioneuvosto vahvistaa kullekin kunnalle vuodelle 1996 valtionosuusjärjestelmän muutoksesta aiheutuvan siirtymätasauksen asukasta kohti. Siirtymätasaus tehdään kunnalle, jonka 2 momentin mukainen valtionosuuksien muutos ylittää 200 markkaa asukasta kohden.

Siirtymätasaus lasketaan vähentämällä kunnalle vuonna 1995 voimassa olevien val-

tionosuusperusteiden mukaan myönnettyjen valtionosuuksien summasta, johon sisältyvät yleinen valtionosuus, verotulojen täydennys, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen tehtäväkohtaiset valtionosuudet vähennettynä kunnan osuudella kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista, niiden valtionosuuksien yhteismäärä, joka kunnalle lasketaan tämän lain, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996 annetun lain (/) mukaisin valtionosuuksien määräytymisperustein vuoden 1995 tasossa ilman vuotta 1996 koskevia valtionosuuksien vähennyksiä. Laskettaessa peruskoululain 84 d §:ssä tarkoitettua tunnuslukua sovelletaan kuitenkin syksyn 1995 oppilasmääriä. Kunnan osuutena kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista käytetään 1,55 penniä kunnassa verovuodelta 1993 maksuunpantua veroäyriä kohti.

Jos 2 momentissa tarkoitettu erotus on positiivinen, myönnetään kunnalle siirtymätasaus, joka on 2 momentissa tarkoitettu erotus vähennettynä 200 markalla asukasta kohti.

Jos 2 momentissa tarkoitettu erotus on negatiivinen, vähennetään kunnan valtionosuuksista siirtymätasaus, joka on 2 momentissa tarkoitettu erotus vähennettynä 200 markalla asukasta kohti.

20 §

Valtionosuuden ja rahoitusavustuksen myöntäminen sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistaminen

Valtionapuviranomainen myöntää yleisen valtionosuuden, tehtäväkohtaiset valtionosuudet ja harkinnanvaraisen avustuksen sekä vahvistaa verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen.

Yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja tehtäväkohtaiset valtionosuudet myönnetään hakemuksetta vuosittain viimeistään tammikuun 11 päivänä.

Harkinnanvaraista avustusta on haettava elokuun loppuun mennessä ja se myönnetään varainhoitovuoden loppuun mennessä.

21 §

Maksaminen

Valtionosuudet, joissa on otettu huomioon 9 §:ssä tarkoitettu verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseaus ja 15 §:ssä tarkoitettu siirtymätaseaus, maksetaan kunnalle varainhoitovuoden alusta lukien kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena viimeistään sen 11 päivänä. Harkinnanvarainen avustus maksetaan kunnalle varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Tasauslisän maksaa sisäasiainministeriö. Tasauslisästä 11 prosenttia maksetaan kuntien valtionosuuslain, 54 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä 35 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisiin valtionosuuksiin valtion talousarviossa osoitetuista määrärahoista. Maksettaessa mainittujen lakien mukaisia valtionosuuksia tasausvähennykset ja siirtymätaseaukset otetaan huomioon samassa suhteessa.

Jos kunnalle myönnettävä yleinen valtionosuus on pienempi kuin 2 momentin mukaiset yleisen valtionosuuden vähennykset, vähennetään erotuksesta 60 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä 40 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaista valtionosuutta maksettaessa.

Sisäasiainministeriö toimittaa sosiaali- ja terveysministeriölle sekä opetusministeriölle kuntakohtaisen päätöksensä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisia valtionosuuksia maksettaessa huomioon otettavista markkamääristä.

22 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 25 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilmenee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin kunnan tai kuntayhtymän käytettävissä ja kunnalta tai kuntayhtymältä on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtionosuutta, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta

jäänyt määrä suoritettava kunnalle tai kuntayhtymälle. Suoritettavalle määrälle on maksettava Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus olisi tullut maksaa.

Valtionapuviranomainen voi päättää, että saamatta jäänyt etuus maksetaan myöhemmin seuraavien valtionosuuksien yhteydessä.

23 §

Perusteettoman edun palauttaminen

Jos kunta tai kuntayhtymä on saanut perusteettomasti valtionosuutta, on valtionapuviranomaisen määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus on maksettu.

Palautettava etuus saadaan vähentää myöhemmistä kunnalle tai kuntayhtymälle tulevista valtionosuuksista, tasauslisästä tai myönnettävästä siirtymätaseauksesta.

25 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta tai kuntayhtymä on tyytymätön 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen, joka koskee valtionosuuden myöntämistä, verotuloihin perustuvan valtionosuuksien taseauksen tai siirtymätaseauksen vahvistamista, kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

29 §

Valtionapuviranomainen

Sisäasiainministeriö on valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitetuissa yleisissä valtionosuutta, verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien taseausta, siirtymätaseausta ja harkinnanvaraista avustusta koskevista asioissa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1996.

Tällä lailla kumotaan kuntien valtion-
osuuslain 35 §:n väliaikaisesta muuttami-
sesta 31 päivänä tammikuuta 1994 annettu
laki (90/94).

Ennen tämän lain voimaan tuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

Tämän lain 15 §:ää sovelletaan kuntien
valtionosuuksien määräytymiseen ja maksa-
miseen vuodelle 1996.

3.

L a k i

kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan kuntien kantoky-
kyluokituksesta 26 päivänä heinäkuuta 1985
annettu laki (649/85) siihen myöhemmin
tehtyine muutoksineen.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
mikuuta 1996.

4.

L a k i

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/92) 17 § sekä
muutetaan 12 §:n 2 ja 3 momentti sekä 27, 33 ja 39 § seuraavasti:

12 §

Kunnan valtionosuus

Sosiaalihuollon valtionosuus saadaan kertomalla ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä ja laskemalla näin saadut markkamäärät yhteen. Saatu markkamäärä kerrotaan työttömyysasteen mukaan määntyväällä kertoimella.

Terveydenhuollon valtionosuus saadaan kertomalla ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä ja laskemalla näin saadut markkamäärät yhteen. Saatuun markkamäärään lisätään markkamäärä, joka lasketaan kertomalla sairastavuuden mukaan määntyvä keskimääräinen markkamäärä kunnan asukkaiden sairastavuuden mukaisella kertoimella ja kunnan asukasluvulla. Yhteenlaskun tuloksena saatu markkamäärä (*perusluku*) kerrotaan erikseen asukastiheys- ja pinta-alakertoimilla ja saadut markkamäärät lisätään peruslukuun.

27 §

Valtionosuuden suuruus

Perustamishankkeen valtionosuus on 25—50 prosenttia 26 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Valtionosuus määrittyy kuntien valtionosuuslain 9 §:n mukaisesti kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (*tasattu verotulo*) perusteella. Kunta saa valtionosuutta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotulo on tasausrajalla. Jos tasattu verotulo ylittää tasausrajan, valtionosuus määrittyy siten, että kukin tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon kasvu vähentää valtionosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes valtionosuus on 25 pro-

senttia. Valtionosuusprosentti määrittyy perustamishankkeen vahvistamisvuodelle määritellyn tasatun verotulon perusteella.

Milloin kyse on kahden tai useamman kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän perustamishankkeesta, valtionosuus määrittyy kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionosuusprosentin mukaan.

33 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta tai kuntayhtymä on tyytymätön kuntien valtionosuuslain 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen valtionosuuden myöntämisestä tai päätökseen perustamishankkeen suoritettavasta lopullisesta valtionosuudesta, kunnalla ja kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

39 §

Valtionapuviranomainen

Sosiaali- ja terveysministeriö on kuntien valtionosuuslaissa tarkoitettu valtionapuviranomainen asioissa, jotka koskevat käyttökustannusten valtionosuuksia ja 23 §:ssä tarkoitettuja neuvotteluja yhteisen hankkeen aloittamisvuodesta silloin, kun kysymyksessä on suuri hanke. Muissa asioissa valtionosuusviranomainen on lääninhallitus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1996.

Tämän lain voimaan tullessa korotetaan kantokykyluokkakertoimien poiston johdosta myöhempien vuosien valtionosuuden perusteena olevia vuodeksi 1995 hyväksytyjä sosiaali- ja terveydenhuollon asukasta kohden suori-

tettävien valtionosuuksien markkamääriä kertomalla ne luvulla 1,3677.

Ennen tämän lain voimaantuloa vahvistetuihin perustamishankkeisiin suoritetaan valtionosuus tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Näistä hankkeista vuonna 1996 ja sen jälkeen

syntyneisiin kustannuksiin suoritettava valtionosuus määräytyy vuonna 1995 sovelletun kunnan valtionosuusprosentin mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

kansaneläkelain 62 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 62 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

62 §

Eläkkeiden lisäosien kustannuksista vastaavat valtio ja kansaneläkelaitos. Eläkelaitoksen osuus kustannuksista on 55 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä. Valtio vastaa lisäosien kustannuksista siltä osin kuin eläkelaitoksen osuus ei kata niitä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (705/92) 8 §:n 2—4 momentti ja 22 §,

sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 2—4 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (718/93) ja 22 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla,

muutetaan 8 §:n 1 ja 7 momentti, 9 §:n 2—5 momentti, 21 §, 28 §:n 1—3 momentti, 39 §:n 3 momentti, 40 §:n 1 ja 3 momentti, 45 §:n 2 momentti ja 50 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 39 §:n 3 momentti ja 40 §:n 1 ja 3 momentti mainitussa 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa, 8 §:n 7 momentti sekä 9 §:n 4 ja 5 momentti 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (261/95), 21 § osittain muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla (1454/93) ja 50 §:n 4 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1680/92), sekä

lisätään 40 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1687/92), uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 ja nykyinen 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

8 §

Opetustoimen valtionosuus

Peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun, lukion, aikuislukion, kansalaisopiston ja musiikkioppilaitoksessa järjestettävän muun kuin ammatillisen koulutuksen valtionosuus on 57 prosenttia 7 §:ssä tarkoitetusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

Kunnan valtionosuus taiteen perusopetusta varten on 37 prosenttia 7 §:n 10 momentin mukaisesti lasketusta markkamäärästä.

9 §

Kotikuntien maksuosuudet

Peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia 7 §:n 2 momentissa tarkoitetusta oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

Peruskoululain 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavan oppilaan kotikunnan maksuosuus määräytyy 2 momentista poiketen siten, että asetuksella säädettävällä tavalla oppilasta kohti lasketavista todennäköisistä kustannuksista vähennetään oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus.

Lukion, aikuislukion ja lukion aikuislinjan oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia 7 §:n 3 ja 9 momentissa tarkoitetusta oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta tai 7 §:n 4 ja 9 momentissa tarkoitetusta yksikkö hinnasta.

Ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten ja musiikkioppilaitoksissa järjestettävän ammatillisen koulutuksen osalta oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia ammatillisen koulutuksen oppilaskohtaisten valtionosuuden laskennallisten perusteiden valtakunnallisesta oppilasmäärillä painotetusta keskiarvosta. Ammattikorkeakoulun opiskelijan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisten valtionosuuden laskennallisten perusteiden valtakunnallisesta opiskelijamäärillä painotetusta keskiarvosta. Keskiarvoja laskettaessa otetaan huomioon myös valtion ylläpitämille oppilaitoksille lasketut valtionosuuden laskennallisia perusteita vas-

taavat markkamäärät.

21 §

Kulttuuritoimen valtionosuus

Kunnan kirjastotoimen valtionosuus on 57 prosenttia kunnan asukasmäärän ja kirjastolle määrätyn yksikköhinnan tulosta.

Kunnan muu kulttuuritoimen valtionosuus on 37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun lasketaan yhteen:

1) kunnan asukasmäärän ja kulttuuritoimintaa varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

2) kunnan asukasmäärän sekä liikuntatoimintaa ja nuorisotyötä varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

3) museolle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja museotoimintaa varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

4) teatterille valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja teattereita varten vahvistetun yksikköhinnan tulo; sekä

5) orkesterille valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja orkestereita varten vahvistetun yksikköhinnan tulo.

Yksityisen museon, teatterin ja orkesterin valtionosuus on 37 prosenttia 2 momentin 3—5 kohdassa säädetyllä tavalla lasketusta markkamäärästä.

28 §

Perustamishankkeen valtionosuusasteikko

Perustamishankkeeseen myönnetään valtionosuutta 25—50 prosenttia 27 §:ssä tarkoitetusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Valtionosuus määräytyy kuntien valtionosuuslain 9 §:n mukaisesti kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (*tasattu verotulo*) perusteella. Kunta saa valtionosuutta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotulo on tasausrajalla. Jos tasattu verotulo ylittää tasausrajan, valtionosuus määräytyy siten, että kukin tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon kasvu vähentää valtionosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes valtionosuus on 25 prosent-

tia. Perustamishankkeen valtionosuusprosentti määräytyy valtionosuuden myöntämisvuodelle määritellyn tasatun verotulon perusteella.

Milloin kysymys on kahden tai useamman kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän perustamishankkeesta, valtionosuus myönnetään kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionosuusprosentin mukaan.

Valtionosuus yksityisen oppilaitoksen perustamishankkeeseen määräytyy oppilaitoksen sijaintikunnan valtionosuusprosentin mukaan.

39 §

Valtionosuuden myöntäminen

Edellä 1 momentissa tarkoitetun valtionosuuden myöntämisestä on lisäksi voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään.

40 §

Maksaminen

Edellä 39 §:n 1 momentin mukaan myönnetty käyttökustannusten valtionosuus ja oppilaan kotikunnan maksuosuus maksetaan siten kuin 2—4 momentissa sekä kuntien valtionosuuslain 21 §:n 1—3 momentissa säädetään.

Kunnalle maksettavassa markkamäärässä otetaan 2 momentissa säädetyn lisäksi huomioon kuntien valtionosuuslain 21 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tämän lain mukaisten valtionosuuksien maksamiseen vaikuttavat markkamäärät.

Jos 2 ja 3 momentin mukaan kunnan maksettavaksi tuleva markkamäärä on suurempi kuin kunnalle maksettava markkamäärä, kunnan tulee maksaa erotus valtiolle kaksi kertaa vuodessa, ensimmäinen erä maaliskuun ja toinen erä marraskuun loppuun mennessä.

45 §

Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Muutoksenhausta 31 §:n ja 39 §:n 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 25 §:ssä ja 26 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhausta 44 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 26 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhausta muuhun päätökseen, joka on annettu tämän lain nojalla tai kuntien valtionosuuslain sellaisen säännöksen nojalla, johon tässä laissa viitataan, on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 26 §:ssä säädetään.

50 §

Perustamiskustannukset

Sen estämättä, mitä 40 §:n 5 momentissa säädetään, valtionosuus perustamishankkeeseen voidaan vuosina 1993—1997 myöntää ehdolla, että se maksetaan hankkeen valmistumista seuraavan kalenterivuoden alusta seitsemän vuoden aikana yhtä suurina vuosuisina erinä. Kukin vuosierä maksetaan tällöin ennen maaliskuun loppua ja siihen lisätään maksamattoman valtionosuuden osalle laskettu Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko, joka lasketaan ensimmäisen vuosierän maksupäivästä. Valtionosuushakemuksessa on ilmoitettava, suostuuko hakija mainittuun ehtoon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain 9 §:n 5 momentin säännöksiä ammattikorkeakoulun opiskelijan kotikunnan

maksuosuudesta sovelletaan ensimmäisen kerran määrättäessä kotikuntien maksu-osuuksia vuodelle 1997.

Perustamishankkeeseen, jolle on myönnetty valtionosuutta ennen tämän lain voimaantuloa, maksetaan valtionosuutta vuonna 1995 sovelletun valtionosuusprosentin mukaisesti.

Valtionosuuteen, joka on myönnetty työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen opetus-

ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 55 §:n nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1992 ja 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetuilla laeilla (1680/92 ja 718/93), sovelletaan vuonna 1995 käytettyä valtionosuusprosenttia.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain 17 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lain (481/83) 17 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (722/93), seuraavasti:

17 a §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan valtiolle tässä laissa tarkoitetun erityiskoulun varsinaisesta oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia peruskoululain 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavien oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien perusteena käytettävien opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyllä tavalla oppilasta kohti laskettavien todennäköisten kustannusten valtakunnallisesta keskiarvosta. Opetusministeriö määrää maksuosuuden määrän perusteet ennalta seuraavaa vuotta varten.

Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Kotikunnan maksuosuuksiin tämän lain voimaantuloa edeltäviltä vuosilta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

8.

Laki

vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vieraskielisistä yksityisistä kouluista 28 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (373/63) 3 a §:n 1 momentti ja 3 b §, sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1451/94), seuraavasti:

3 a §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta vuosittain 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 10 §:n nojalla vahvistetulla valtakunnallisella peruskoulun valtionosuuden perusteena olevien yksikköhintojen keskimääräisellä markkamäärällä. Valtionosuus myönnetään hakemuksetta.

käyvästä oppilaasta koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, joka on 43 prosenttia 3 a §:ssä mainitusta yksikköhintojen keskimääräisestä markkamäärästä.

3 b §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan tässä laissa tarkoitettua koulua

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

L a k i

harjoittelukoululain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä tammikuuta 1985 annetun harjoittelukoululain (143/85) 18 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (719/93), seuraavasti:

18 §

Kunta, joka on harjoittelukoulun oppilaan kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta asetuksella säädettävänä ajankohtana, on velvollinen suorittamaan valtiolle oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyllä tavalla lasketusta oppilaan kotikunnan oppilaskohtaisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Kotikunnan maksuosuuksiin tämän lain voimaantuloa edeltäviltä vuosilta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki

suomalais-venäläisestä koulusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomalais-venäläisestä koulusta 21 päivänä toukokuuta 1976 annetun lain (412/76) 10 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (720/93), seuraavasti:

10 §

Kunta, joka on Suomalais-venäläisen koulun oppilaan kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta asetuksella säädettävänä ajankohtana, on velvollinen suorittamaan valtiolle oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyllä tavalla lasketusta oppilaan kotikunnan oppilaskohtaisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Kotikunnan maksuosuuksiin tämän lain voimaantuloa edeltäviltä vuosilta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

11.

Laki

Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta 7 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (33/77) 10 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (721/93), seuraavasti:

10 §

Kunta, joka on Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun oppilaan kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta asetuksella säädettävänä ajankohtana, on velvollinen suorittamaan valtiolle oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyllä tavalla lasketusta oppilaan kotikunnan oppilaskohtaisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1, 2 ja

4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Kotikunnan maksuosuuksiin tämän lain voimaantuloa edeltäviltä vuosilta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

12.

L a k i**Steiner-koulusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Steiner-koulusta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (417/77) 5 §, sellaisena kuin se on 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (715/92), seuraavasti:

5 §

Steiner-koulu saa käyttökustannuksiinsa valtionapua, joka on 60 prosenttia koulun sijaintikunnan peruskoulun oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan ja koulun oppilasmäärän tulosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

13.

L a k i**steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan steinerpedagogisista erityiskouluista 12 päivänä joulukuuta 1986 annetun lain (932/86) 3 §:n 2 momentti ja 4 §, sellaisina kuin ne ovat 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1457/93), seuraavasti:

3 §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetusministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrittämällä yksikkö hinnalla.

koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, joka on 43 prosenttia 3 §:ssä tarkoitettusta yksikkö hinnasta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4 §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan kouluun osoittamastaan oppilaasta

14.

L a k i

oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oppisopimuskoulutuksesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1605/92) 15 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 17 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1222/93), seuraavasti:

15 §

Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen

Opetusministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa oppisopimuskoulutuksen valtionosuuden perusteena olevan yksikköhinnan opiskelijaa kohti erikseen ammatillista peruskoulutusta ja erikseen ammatillista lisäkoulutusta varten.

Valtionosuus on 97 prosenttia 2 momen-

tissa tarkoitettusta yksikköhinnasta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien valtionosuuteen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

15.

L a k i

Anna Tapion koulusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Anna Tapion koulusta 23 päivänä joulukuuta 1988 annetun lain (1197/88) 4 §:n 1 momentti ja 5 §, sellaisina kuin ne ovat 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1459/93), seuraavasti:

4 §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetusministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrittämällä yksikköhinnalla.

5 §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan koulun ylläpitäjälle oppilaasta mak-

suosuuden, joka on 43 prosenttia 4 §:ssä tarkoitettusta yksikköhinnasta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

16.

L a k i**valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (801/92) 31 §:n 1 momentti seuraavasti:

31 §

Vuokra-arvon pääomakorvauksen maksami-
nen

Jos ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn päätöksen nojalla tulisi tässä laissa tarkoitettun liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle suoritettavaksi valtionosuutta vuokra-arvoon, maksetaan valtionosuutta vuokra-arvon pääomakorvaukseen aikaisempien säännösten mukaisesti hankintaa tai perusparannusta

seuraavan kymmenen vuoden aikana. Valtionosuus maksetaan vuonna 1995 sovelletun keskimääräisen valtionosuusprosentin mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

17.

L a k i**museolain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun museolain (729/92) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään.

Valtionosuus suoritetaan opetusministeriön nimeämälle valtakunnalliselle erikoismuseolle, maakuntamuseolle ja aluetaidemuseolle valtakunnallisten tai alueellisten tehtävien vuoksi 10 prosenttiyksikköä korkeampana

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

18.

L a k i**teatteri- ja orkesterilain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun teatteri- ja orkesterilain (730/92) 5 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 16 päivänä joulukuuta 1994 annetulla lailla (1277/94), seuraavasti:

5 §

Sen estämättä, miten opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta, Svenska Teatern i Helsingfors -nimisen teatterin ja Tampereen Työväenteatterin valtionosuusprosentti on 60.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

19.

L a k i**nuorisotyölain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä helmikuuta 1995 annetun nuorisotyölain (235/95) 15 §:n 1 momentti seuraavasti:

15 §

Siirtymäsäännös

1995 käytettyä valtionosuusprosenttia.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, kunnille suoritetaan kumotun lain 27 §:ssä tarkoitetut valtionosuudet vuokra-arvoihin vuosilta 1995 ja 1996. Maksettaessa valtionosuutta vuodelle 1996 sovelletaan vuonna

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

20.

L a k i**kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetun lain (560/75) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1275/88),

muutetaan 1 §, sellaisena kuin se on mainitussa 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla kumotun 4 §:n tilalle uusi 4 § seuraavasti:

1 §

Kunnalle suoritetaan palo- ja pelastustoi-
mesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun alue-
hälytyskeskuksen perustamiskustannuksiin
valtionosuutta 25—50 prosenttia hankkeen
hyväksyttävistä kustannuksista.

Kunnalle suoritetaan valtionosuutta valtion
talousarviossa päätetyissä rajoissa aluehäly-
tyskeskuksen ja kunnan muun palo- ja pelas-
tustoimen hoidon kannalta tarpeellisen kalus-
ton hankinnasta aiheutuviin huomattaviin
kustannuksiin 1 momentissa säädettyissä ra-
joissa.

Edellä 1 ja 2 momentissa mainittu valtion-
osuus määräytyy kuntien valtionosuuslain
9 §:n mukaan kunnan asukasta kohden las-
ketun tasatun laskennallisen verotulon (*tasat-
tu verotulo*) perusteella. Kunta saa valtion-
osuutta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotu-
lo on tasausrajalla. Jos tasattu verotulo ylit-
tää tasausrajan, valtionosuus määräytyy si-
ten, että kukin tasausrajasta laskettu vähin-
tään yhden prosentin suuruinen tasatun vero-
tulon kasvu vähentää valtionosuutta yhdellä
prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes val-
tionosuus on 25 prosenttia. Valtionosuus-
prosentti määräytyy valtionosuuden myön-
tämismvuodelle määritellyn tasatun verotulon

perusteella.

Milloin kysymys on kahden tai useamman
kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän pe-
rustamishankkeesta tai hankinnasta, valtion-
osuus myönnetään kunkin kunnan osuuteen
tämän kunnan valtionosuusprosentin mu-
kaan.

4 §

Jos kunta on tyytymätön 1 §:n perusteella
tehtyyn päätökseen, sillä on oikeus kolmen
kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saa-
tuaan tehdä päätöksen tehneelle valtionapu-
viranomaiselle kirjallinen vaatimus päätök-
sen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä
oikaisuvaatimusosoitus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa vahvistet-
tuihin hankkeisiin suoritetaan valtionosuus
tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden
säännösten mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Jouni Backman*

2.

Laki

kuntien valtionosuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun kuntien valtionosuuslain (688/92) 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 8 §:n 3 momentti sekä 16, 17 ja 35 § sekä

muutetaan 2 §:n 2 ja 3 kohta, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9, 14, 15, 20 ja 21 §, 22 §:n 1 ja 3 momentti, 23 §:n 1 ja 3 momentti sekä 25 ja 29 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *valtionosuudella* yleisen valtionosuuden perusosaa ja tasausta;

3) *rahoitusavustuksella* verotulojen täydennystä ja harkinnanvaraista avustusta;

2) *yleisellä valtionosuudella* yleisen valtionosuuden perusosaa;

3) *rahoitusavustuksella* harkinnanvaraista avustusta;

3 §

Keskimääräisten markkamäärien vahvistamisperusteet

Yleisen valtionosuuden keskimääräistä markkamäärää vahvistettaessa otetaan huomioon myös tehtäväkohtaisten valtionosuuksien tai niiden määrittämisen perusteena olevien markkamäärien vahvistamisessa huomioon otettavat muutokset ja tarkistukset.

(2 mom. kumotaan)

4 §

Keskimääräisen markkamäärän tarkistaminen

Valtionosuuksien tai niiden määrittämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä tarkistetaan varainhoitovuoden aikana kustannustason arvioitun muutoksen mukaisesti ja 6 §:n mukaisesti kustannustenjaon vakaana pitämiseksi.

(1 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Valtionosuustehtävien ja kustannustason muutos

Valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutos otetaan huomioon siltä osin kuin se aiheutuu laista, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä, valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta.

5 §

Valtionosuustehtävien ja kustannustason muutos

Valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutos otetaan huomioon siltä osin kuin se aiheutuu *asianomaista valtionosuustehtävää koskevasta* laista, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä, valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta.

6 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Kustannustenjaon kehitys selvitetään koko maan tasolla ja kokonaisuudessaan valtion ja kuntien välillä. Valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääriä markkamääriä tarkistetaan selvitysten edellyttämällä tavalla joka neljäs vuosi (tarkistusvuosi) siten kuin opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa (733/92) säädetään. *Lisäksi yleisen valtionosuuden markkamäärää tarkistetaan siten, että tehtäväkohtaisten valtionosuuksien kustannustenjako säilyy kokonaisuudessaan ennallaan.*

Kustannustenjaon kehitys selvitetään koko maan tasolla ja kokonaisuudessaan valtion ja kuntien välillä. Valtionosuuksien tai niiden määräytymisen perusteena olevia keskimääriä markkamääriä tarkistetaan selvitysten edellyttämällä tavalla joka neljäs vuosi (*tarkistusvuosi*) siten kuin opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) *sekä* sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa (733/92) säädetään.

8 §

Yleisen valtionosuuden määräytyminen

Kunta saa yleisenä valtionosuutena markkamäärän, joka määräytyy tämän pykälän 1—3 momenttien mukaan. Markkamäärä saadaan kertomalla varainhoitovuotta edeltävän vuoden ensimmäisen päivän asukasluku vahvistetulla yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä, joka kerrotaan kantokyluokan, asukastiheyden, pinta-alan, saaristoisuuden ja väestön kielisuhteen mukaan määräytyvillä kertoimilla.

8 §

Yleisen valtionosuuden määräytyminen

Kunta saa yleisenä valtionosuutena markkamäärän, joka määräytyy tämän pykälän 1 ja 2 momentin mukaan. Markkamäärä saadaan kertomalla varainhoitovuotta edeltävän vuoden *alkaessa ollut väestötietolain (507/93) 18 §:n mukainen kunnan* asukasluku vahvistetulla yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä. Näin saatu markkamäärä kerrotaan asukastiheyden, pinta-alan, saaristoisuuden ja väestön kielisuhteen mukaan määräytyvillä kertoimilla.

Lisäksi 1 ja 2 momentin mukaan saatuun markkamäärään (yleisen valtionosuuden pe-

(3 momentti kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rusosa) lisätään tai siitä vähennetään 15 §:n mukainen tasaus.

9 §

Kantokykyluokkakerroin

Kuntien kantokykyluokituksista annetussa laissa (649/85) tarkoitetun kantokykyluokan mukaan määräytyvät kertoimet ovat seuraavat:

Kunnan kantokykyluokka	Kerroin
1	2,60
2	1,90
3	1,60
4	1,30
5	1,00
6	0,75
7	0,75
8	0,75
9	0,75
10	0,75

9 §

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus

Kunnalle myönnetään verotuloihin perustuvaa valtionosuuden lisäystä (tasauslisä), jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohti on pienempi kuin 90 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan jakamalla kaikkien kuntien yhteenlasketut verotulot kuntien yhteenlasketulla asukashuvulla (tasausraja). Tasauslisä lasketaan siten, että sen ja kunnan laskennallisen verotulon summa on tasausrajan mukainen markkamäärä.

Jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohti ylittää tasausrajan, vähennetään kunnan valtionosuuksista markkamäärä, joka on 40 prosenttia kunnan asukasta kohden laskettujen laskennallisten verotulojen ja tasausrajan erotuksesta (tasausvähennys).

Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero, kunnan osuus yhteisön tuloverosta (yhteisövero-osuus) ja kiinteistövero samalta verovuodelta. Mainitut verot otetaan huomioon siltä verovuodelta, jonka maksuunpanotiedot ovat käytettävissä varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 1 päivään mennessä. Laskelmassa ei oteta huomioon Ahvenanmaan maakunnan kuntia.

Kunnan laskennallisen kunnallisveron ja yhteisövero-osuuden määrä saadaan kertomalla kunnan laskennallinen veroäyrimäärä kuntien veroäyrimäärillä painotetulla keskimääräisellä kunnan tuloveroprosentilla. Laskennallinen veroäyrimäärä on maksuunpannun kunnallisveron ja yhteisövero-osuuden yhteismäärä jaettuna kunnan tuloveroprosentilla. Kunnan laskennallinen kiinteistövero saadaan kertomalla kunnan kiinteistöverolain (654/92) 11—14 §:ssä tarkoitettujen kiinteistölajeittaisten verotusarvojen yhteismäärät kaikkien kuntien kiinteistölajeittaisilla verotusarvoilla painotetuilla keskimääräisillä kiinteistöveroprosenteilla. Laskennallista verotuloa laskettaessa asukasluokuna käytetään sen vuoden asukaslukua, jonka tuloihin verotus kohdistuu.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

Asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä

Jos kunnan asukasluku on kolmen vuoden aikana vahvistamisvuoden alusta lukien alentunut, lasketaan asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä seuraavan kaavan mukaan: $0,5 \times \text{asukaslukujen erotus} \times (8 \text{ §:n 1 momentissa tarkoitettu yleinen valtionosuus} + \text{tehtäväkohtaiset valtionosuudet})/\text{asukas}$.

15 §

Yleisen valtionosuuden tasaus

Kunnan 8 §:n mukaan määräytyvää yleisen valtionosuuden perusosaa lisätään tai vähennetään, jos tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, yleisen valtionosuuden ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä poikkeaa aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan vuosina 1988—1990 määräytyneistä vastaavista valtionosuuksista. Poikkeaman perusteella kunnille lasketaan tasauskerroin siten kuin 16 §:ssä säädetään.

Jos kunnan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, 8 §:n mukaan määräytyvän yleisen valtionosuuden perusosan ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä on pienempi kuin vastaavien valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä 1 momentissa tarkoitetuissa laskelmissa, lisätään kunnan yleisen valtionosuuden perusosaa tasauksella. Lisäys tehdään markkamäärällä, joka saadaan kertomalla yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasluvulla ja tasauskerroimen itseisarvolla.

14 §

Asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä

Jos kunnan asukasluku on kolmen vuoden aikana varainhoitovuotta edeltävän vuoden alusta lukien alentunut, lasketaan asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä seuraavan kaavan mukaan: $0,5 \times \text{asukaslukujen erotus} \times (\text{koko maassa varainhoitovuotta edeltävälle vuodelle myönnetty yleinen valtionosuus} + \text{tehtäväkohtaiset valtionosuudet})/\text{asukas}$.

15 §

Siirtymätasaus

Valtioneuvosto vahvistaa kullekin kunnalle vuodelle 1996 valtionosuusjärjestelmän muutoksesta aiheutuvan siirtymätasauksen asukasta kohti. Siirtymätasaus tehdään kunnalle, jonka 2 momentin mukainen valtionosuuksien muutos ylittää 200 markkaa asukasta kohden.

Siirtymätasaus lasketaan vähentämällä kunnalle vuonna 1995 voimassa olevien valtionosuusperusteiden mukaan myönnettyjen valtionosuuksien summasta, johon sisältyvät yleinen valtionosuus, verotulojen täydennys, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen tehtäväkohtaiset valtionosuudet vähennettynä kunnan osuudella kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista, niiden valtionosuuksien yhteismäärä, joka kunnalle lasketaan tämän lain, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996 annetun lain (/) mukaisin valtionosuuksien määräytymisperustein vuoden 1995 tasossa ilman vuotta 1996 koskevia valtionosuuksien vähennyksiä. Laskettaessa peruskoululain 84 d §:ssä tarkoitettua tunnuslukua sovelletaan kuitenkin syksyn 1995 oppilasmääriä. Kunnan osuutena kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista käytetään 1,55 penniä kunnassa verovuodelta

Voimassa oleva laki

Jos kunnan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, 8 §:n mukaan määräytyvän yleisen valtionosuuden perusosan ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä on suurempi kuin vastaavien valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä 1 momentissa tarkoitetuissa laskelmissa, vähennetään kunnan yleisen valtionosuuden perusosasta tasaus. Vähennys tehdään markkamäärällä, joka saadaan kertomalla yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasluvulla ja tasauskertoimen itseisarvol- la.

Kunta saa kuitenkin vähintään 20 prosenttia kunnalle 8 §:n mukaan määräytyvästä yleisen valtionosuuden perusosasta.

16 §

Tasauskerroin

Yleisen valtionosuuden tasauskerroin lasketaan siten, että 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtionosuuden poikkeama asukasta kohti jaetaan yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä.

Jos kunnan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä on suurempi kuin 15 §:n 1 momentissa tarkoitettujen aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan määräytyneiden valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä, määritellään kunnalle tasauskerroin ja vuosi, josta lukien kunta saa enemmän kuin 20 prosenttia 8 §:n 1 ja 2 momentin mukaan määräytyvästä yleisestä valtionosuudesta.

Vuosina 1994—2000 tai 2 momentin mukaan määräytyvästä ajankohdasta kunnan tasauskertoimen itseisarvoa pienennetään vuosittain 0,1:llä, jollei se sitä ennen ole saavuttanut arvoa nolla. Vuodesta 2001 lukien tasauskertoimen arvo on sama kuin vuonna 2000. Tasauskerroin lasketaan kymmenesosan tarkkuudella.

Ehdotus

1993 maksuunpantua veroäyriä kohti.

Jos 2 momentissa tarkoitettu erotus on positiivinen, myönnetään kunnalle siirtymätasaus, joka on 2 momentissa tarkoitettu erotus vähennettynä 200 markalla asukasta kohti.

Jos 2 momentissa tarkoitettu erotus on negatiivinen, vähennetään kunnan valtionosuuksista siirtymätasaus, joka on 2 momentissa tarkoitettu erotus vähennettynä 200 markalla asukasta kohti.

16 §

Tasauskerroin

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

17 §

Verotulojen täydennys

Verotulojen täydennys

Verotulojen täydennystä myönnetään kunnalle, jonka veroäyrimäärä asukasta kohti alittaa sille sen asukastiheyden tai saaristisuuden perusteella määräytyvän tasoitusrajan.

Tasoitusraja on 95 prosenttia asukasta kohden lasketusta veroäyrimäärästä koko maassa sellaisilla kunnilla, joissa asukkaita maaneliökilometriä kohti (asukastiheys) on alle 1.0 tai jotka ovat saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain 9 §:n 1 momentissa mainittuja saaristokuntia. Tasoitusraja on 91 prosenttia kunnilla, joissa asukastiheys on 1.0—1.9 ja 88 prosenttia kunnilla, joissa asukastiheys on 2.0—6.9. Kunnilla, joiden saaristo-osaan valtioneuvoston päätöksellä sovelletaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä, tasoitusraja on yhden prosenttiyksikön asukastiheyden mukaan määräytyvää tasoitusrajaa korkeampi. Muilla kunnilla tasoitusraja on 85 prosenttia.

Verotulojen täydennys lasketaan kertomalla tasoitusrajan ja kunnan asukasta kohti lasketun veroäyrimäärän erotus kuntien veroäyrimäärillä painotetulla keskimääräisellä veroäyrin hinnalla ja kunnan sen vuoden ensimmäisen päivän asukasluvulla, jonka tuloihin verotus kohdistuu.

20 §

Valtionosuuden ja rahoitusavustusten myöntäminen

Valtionapuviranomainen myöntää yleisen valtionosuuden, tehtäväkohtaiset valtionosuudet, verotulojen täydennyksen sekä harkinnanvaraisen avustuksen.

Yleinen valtionosuus, tehtäväkohtaiset valtionosuudet ja verotulojen täydennys myönnetään hakemuksetta. Harkinnanvaraisesta avustuksesta on haettava elokuun loppuun mennessä.

Yleinen valtionosuus ja tehtäväkohtaiset valtionosuudet myönnetään vuosittain viimeistään tammikuun 11 päivänä. Verotulojen täydennys myönnetään vuosittain maal-

(kumotaan)

20 §

Valtionosuuden ja rahoitusavustuksen myöntäminen sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistaminen

Valtionapuviranomainen myöntää yleisen valtionosuuden, tehtäväkohtaiset valtionosuudet ja harkinnanvaraisen avustuksen sekä vahvistaa verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen.

Yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja tehtäväkohtaiset valtionosuudet myönnetään hakemuksetta vuosittain viimeistään tammikuun 11 päivänä.

Harkinnanvaraisesta avustuksesta on haettava elokuun loppuun mennessä ja se myönnetään varainhoitovuoden loppuun mennessä.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

kuun ja harkinnanvarainen avustus varainhoitovuoden loppuun mennessä.

21 §

Maksaminen

Käyttökustannusten valtionosuudet maksetaan kunnalle varainhoitovuoden alusta lukien kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena viimeistään sen 11 päivänä. Valtionosuuksien ja niiden perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien tarkistukset otetaan huomioon tarkistusta seuraavan marraskuun valtionosuuden maksatuksen yhteydessä.

Verotulojen täydennys maksetaan kunnalle kuukausittain yhtä suurina erinä huhti—kesäkuussa. Mikäli täydennys on vähäinen, se voidaan maksaa yhdellä kertaa.

Harkinnanvarainen avustus maksetaan kunnalle varainhoitovuoden loppuun mennessä.

22 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 25 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilme-

21 §

Maksaminen

Valtionosuudet, joissa on otettu huomioon 9 §:ssä tarkoitettu verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja 15 §:ssä tarkoitettu siirtymätasaus, maksetaan kunnalle varainhoitovuoden alusta lukien kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena viimeistään sen 11 päivänä. Harkinnanvarainen avustus maksetaan kunnalle varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Tasauslisän maksaa sisäasiainministeriö. Tasauslisästä 11 prosenttia maksetaan kuntien valtionosuuslain, 54 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä 35 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisiin valtionosuuksiin valtion talousarviossa osoitetuista määrärahoista. Maksettaessa mainittujen lakien mukaisia valtionosuuksia tasausvähennykset ja siirtymätasaukset otetaan huomioon samassa suhteessa.

Jos kunnalle myönnettävä yleinen valtionosuus on pienempi kuin 2 momentin mukaiset yleisen valtionosuuden vähennykset, vähennetään erotuksesta 60 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä 40 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisia valtionosuutta maksettaessa.

Sisäasiainministeriö toimittaa sosiaali- ja terveysministeriölle sekä opetusministeriölle kuntakohtaisen päätöksensä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisia valtionosuuksia maksettaessa huomioon otettavista markkamääristä.

22 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 25 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilme-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

nee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin kunnan tai kuntainliiton käytettävissä ja kunnalta tai kuntainliitolta on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtionosuutta *tai verotulojen täydennystä*, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt määrä suoritettava kunnalle tai kuntainliitolle. Suoritettavalle määrälle on maksettava Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus *tai verotulojen täydennys* olisi tullut maksaa.

Valtionapuviranomainen voi päättää, että saamatta jäänyt etuus maksetaan myöhemmin seuraavien valtionosuuksien *tai verotulojen täydennyksen maksatuksen* yhteydessä.

23 §

Perusteettoman edun palauttaminen

Jos kunta tai kuntainliitto on saanut perusteettomasti valtionosuutta *tai verotulojen täydennystä*, on valtionapuviranomaisen määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus *tai verotulojen täydennys* on maksettu.

Palautettava etuus saadaan vähentää myöhemmistä kunnalle tai kuntainliitolle tulevista valtionosuuksista *tai verotulojen täydennyksestä*.

25 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta tai kuntainliitto on tyytymätön tämän lain 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen, joka koskee valtionosuuden *tai verotulojen täydennyksen* myöntämistä, kunnalla tai kuntainliitolta on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

nee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin kunnan tai *kuntayhtymän* käytettävissä ja kunnalta tai *kuntayhtymältä* on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtionosuutta, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt määrä suoritettava kunnalle *tai kuntayhtymälle*. Suoritettavalle määrälle on maksettava Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus olisi tullut maksaa.

Valtionapuviranomainen voi päättää, että saamatta jäänyt etuus maksetaan myöhemmin seuraavien valtionosuuksien yhteydessä.

23 §

Perusteettoman edun palauttaminen

Jos kunta tai *kuntayhtymä* on saanut perusteettomasti valtionosuutta, on valtionapuviranomaisen määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus on maksettu.

Palautettava etuus saadaan vähentää myöhemmistä kunnalle tai *kuntayhtymälle* tulevista valtionosuuksista, *tasauslisästä tai myönnettävästä siirtymätasauksesta*.

25 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta tai *kuntayhtymä* on tyytymätön 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen, joka koskee valtionosuuden myöntämistä, *verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen tai siirtymätasauksen vahvistamista*, kunnalla tai *kuntayhtymällä* on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

29 §

Valtionapuviranomainen

Sisäasiainministeriö on valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitetuissa yleistä valtionosuutta, verotulojen täydennystä ja harkinnanvaraista avustusta koskevista asioissa.

35 §

Yleisen valtionosuuden tasauskertoimen vahvistaminen

Valtioneuvosto vahvistaa 16 §:n mukaiset kuntien tasauskertoimet vuosille 1993—2000 ja sen jälkeiseksi ajaksi ennen tämän lain voimaantuloa.

Milloin kuntajakoa muutetaan siten, että kunnan koko alue liitetään toiseen tai perustettavaan uuteen kuntaan vuoden 1993 alusta, valtioneuvosto vahvistaa laajentuvan tai näin muodostuvan uuden kunnan tasauskertoimen 1 momentissa mainittuun määräaikaan mennessä kuntien muutoksen voimaantulovuotta edeltäneen vuoden ensimmäisen päivän asukaslukuilla painotettujen 15 §:n 1 momentissa tarkoitettujen aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan määräytyneiden valtionosuuksien perusteella 16 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti.

Vuonna 1994 ja sen jälkeen voimaan tulevien 2 momentissa tarkoitettujen kuntajaon muutosten osalta valtioneuvosto vahvistaa laajentuvan tai muodostuvan uuden kunnan vuosittaiset tasauskertoimet vuoteen 2000 asti ja sen jälkeiseksi ajaksi niiden kuntien, joita kuntajaon muutos koskee, muutoksen voimaantulovuotta edeltäneen vuoden ensimmäisen päivän asukaslukuilla painotettujen vuoteen 2000 asti ja sen jälkeiseksi ajaksi vahvistettujen tasauskertoimien keskiarvoiksi.

29 §

Valtionapuviranomainen

Sisäasiainministeriö on valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitetuissa yleistä valtionosuutta, verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasausta, siirtymätasausta ja harkinnanvaraista avustusta koskevista asioissa.

35 §

Yleisen valtionosuuden tasauskertoimen vahvistaminen

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tällä lailla kumotaan kuntien valtionosuuslain 35 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 31 päivänä tammikuuta 1994 annettu laki (90/94).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämän lain 15 §:ää sovelletaan kuntien valtionosuuksien määräytymiseen ja maksamiseen vuodelle 1996.

4.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/92) 17 § sekä
muutetaan 12 §:n 2 ja 3 momentti sekä 27, 33 ja 39 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 §

Kunnan valtionosuus

Sosiaalihuollon valtionosuus saadaan kertomalla ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä ja laskemalla näin saadut markkamäärät yhteen. Saatu markkamäärä kerrotaan kunnan työttömyysasteen ja *kantokykyluokan* mukaan *määräytyvillä* kertoimilla.

Terveydenhuollon valtionosuus saadaan kertomalla ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä ja laskemalla näin saadut markkamäärät yhteen. Saatuun markkamäärään lisätään markkamäärä, joka lasketaan kertomalla sairastavuuden mukaan määräytyvä keskimääräinen markkamäärä kunnan asukkaiden sairastavuuden mukaisella kertoimella ja kunnan asukasluvulla. Yhteenlaskun tuloksena saatu markkamäärä (*perusluku*) kerrotaan erikseen asukastiheys- ja pinta-alakertoimilla ja saadut markkamäärät lisätään peruslukuun. *Lisätty perusluku* kerrotaan kunnan *kantokykyluokan* mukaisella kertoimella.

Sosiaalihuollon valtionosuus saadaan kertomalla ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä ja laskemalla näin saadut markkamäärät yhteen. Saatu markkamäärä kerrotaan työttömyysasteen mukaan määräytyvällä kertoimella.

Terveydenhuollon valtionosuus saadaan kertomalla ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä ja laskemalla näin saadut markkamäärät yhteen. Saatuun markkamäärään lisätään markkamäärä, joka lasketaan kertomalla sairastavuuden mukaan määräytyvä keskimääräinen markkamäärä kunnan asukkaiden sairastavuuden mukaisella kertoimella ja kunnan asukasluvulla. Yhteenlaskun tuloksena saatu markkamäärä (*perusluku*) kerrotaan erikseen asukastiheys- ja pinta-alakertoimilla ja saadut markkamäärät lisätään peruslukuun.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Kantokykyluokkakerroin

17 §

Kantokykyluokkakerroin

Kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa (649/85) tarkoitettujen kantokykyluokkien mukaan määräytyvät kertoimet ovat seuraavat:

(kumotaan)

<i>Kunnan kantokykyluokka</i>	<i>Kerroin</i>
1	1,5
2	1,5
3	1,5
4	1,5
5	1,5
6	1,4
7	1,3
8	1,2
9	1,1
10	1,0

27 §

Valtionosuusasteikko

Perustamishankkeen valtionosuus lasetaan kunnittain kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa tarkoitettujen kantokykyluokkien perusteella seuraavasti:

<i>Kantokykyluokka</i>	<i>Valtionosuus prosentteina kustannuksista</i>
1	70
2	65
3	60
4	55
5	50
6	45
7	40
8	35
9	30
10	25

27 §

Valtionosuuden suuruus

Perustamishankkeen valtionosuus on 25—50 prosenttia 26 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Valtionosuus määräytyy kuntien valtionosuuslain 9 §:n mukaisesti kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (tasattu verotulo) perusteella. Kunta saa valtionosuutta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotulo on tasausrajalla. Jos tasattu verotulo ylittää tasausrajan, valtionosuus määräytyy siten, että kukin tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon kasvu vähentää valtionosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes valtionosuus on 25 prosenttia. Valtionosuusprosentti määräytyy perustamishankkeen vahvistamisvuodelle määritellyn tasatun verotulon perusteella.

Milloin kyse on kahden tai useamman kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän perustamishankkeesta, valtionosuus määräytyy kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionosuusprosentin mukaan.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

33 §

33 §

*Oikaisumenettely**Oikaisumenettely*

Milloin kunta tai kuntainliitto on tyytymättön kuntien valtionosuuslain 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen valtionosuuden myöntämisestä tai päätökseen perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtionosuudesta, kunnalla ja kuntainliitolla on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä lääninhallitukselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

Milloin kunta tai *kuntayhtymä* on tyytymättön kuntien valtionosuuslain 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen valtionosuuden myöntämisestä tai päätökseen perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtionosuudesta, kunnalla ja *kuntayhtymällä* on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä *päätöksen tehneelle valtionapuviranomaiselle* kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

39 §

39 §

*Valtionapuviranomainen**Valtionapuviranomainen*

Kuntien valtionosuuslaissa tarkoitettu valtionapuviranomainen on tässä laissa tarkoitetuissa asioissa lääninhallitus. Sosiaali- ja terveysministeriö on kuitenkin valtionapuviranomainen asioissa, jotka koskevat 23 §:ssä tarkoitettuja neuvotteluja yhteisen hankkeen aloittamisvuodesta silloin, kun kysymyksessä on suuri hanke.

Sosiaali- ja terveysministeriö on kuntien valtionosuuslaissa tarkoitettu valtionapuviranomainen asioissa, jotka koskevat käyttökustannusten valtionosuuksia ja 23 §:ssä tarkoitettuja neuvotteluja yhteisen hankkeen aloittamisvuodesta silloin, kun kysymyksessä on suuri hanke. Muissa asioissa valtionosuusviranomainen on lääninhallitus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1996.

Tämän lain voimaan tullessa korotetaan kantokykyluokkakertoimien poiston johdosta myöhempien vuosien valtionosuuden perusteena olevia vuodeksi 1995 hyväksytyjä sosiaali- ja terveydenhuollon asukasta kohden suoritettavien valtionosuuksien markkamääriä kertomalla ne luvulla 1,3677.

Ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettuihin perustamishankkeisiin suoritetaan valtionosuus tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Näistä hankkeista vuonna 1996 ja sen jälkeen syntyneisiin kustannuksiin suoritettava valtionosuus määräytyy vuonna 1995 sovelletun kunnan valtionosuusprosentin mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

kansaneläkelain 62 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 62 §, sellaisena
 kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

62 §

Valtio, kunnat ja eläkelaitos vastaavat kukin omasta osuudestaan eläkkeiden lisäosien kustannuksista. Kunnan osuus määräytyy sen mukaan, mihin kuntien kantokyselyluokituksesta annetun lain (665/67) mukaiseen kantokyselyluokkaan se kuuluu, ja on

1 luokassa	8,0 prosenttia
2 "	10,0 "
3 "	11,5 "
4 "	12,5 "
5 "	14,2 "
6 "	15,4 "
7 "	17,9 "
8 "	21,1 "
9 "	21,9 "
10 "	26,7 "

62 §

Eläkkeiden lisäosien kustannuksista vastaavat valtio ja kansaneläkelaitos. Eläkelaitoksen osuus kustannuksista on 55 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä. Valtio vastaa lisäosien kustannuksista siltä osin kuin eläkelaitoksen osuus ei kata niitä.

kuntaan kunakin kuukautena maksettujen lisäosien yhteismäärästä, kuitenkin niin, ettei kunnan osuus jaettuna kunnassa edellisellä vuotena toimitetussa kunnallisverotuksessa määrättyjen veroäyrien luvulla nouse valtioneuvoston vahvistamaa enimmäismäärää suuremmaksi. Eläkelaitoksen osuus kustannuksista on enintään 74,1 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä ja valtio vastaa lisäosien kustannuksista muulta kuin edellä mainitulta osalta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

L a k i

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (705/92) 8 §:n 2—4 momentti ja 22 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 2—4 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (718/93) ja 22 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla,
muutetaan 8 §:n 1 ja 7 momentti, 9 §:n 2—5 momentti, 21 §, 28 §:n 1—3 momentti, 39 §:n 3 momentti, 40 §:n 1 ja 3 momentti, 45 §:n 2 momentti ja 50 §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentti ja 9 §:n 2 ja 3 momentti, 39 §:n 3 momentti ja 40 §:n 1 ja 3 momentti mainitussa 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa, 8 §:n 7 momentti sekä 9 §:n 4 ja 5 momentti 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (261/95), 21 § osittain muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla (1454/93) ja 50 §:n 4 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1680/92), sekä
lisätään 40 §:ään, sellaisena kuin se on se on muutettuna mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1687/92), uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 ja nykyinen 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Opetustoimen valtionosuus

Opetustoimen valtionosuus

Peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun, lukion, iltalukion, kansalaisopiston ja musiikkioppilaitoksessa järjestettävän muun kuin ammatillisen koulutuksen valtionosuus määräytyy kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain (649/85) mukaan seuraavasti:

Peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun, lukion, *aikuislukion*, kansalaisopiston ja musiikkioppilaitoksessa järjestettävän muun kuin ammatillisen koulutuksen valtionosuus *on 57 prosenttia 7 §:ssä tarkoitetusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.*

Kanto- kykyluokka	Valtionosuus prosentteina
----------------------	------------------------------

1	60
2	60
3	60
4	60
5	60
6	57
7	54
8	51
9	48
10	45

Peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun, lukion ja iltalukion valtionosuus määräytyy oppilaiden kotikuntien kantokykyluokkien mukaisesti.

Kahden tai useamman kunnan ja kuntayhtymän ylläpitämän kansalaisopiston kantokykyluokittainen valtionosuus määräytyy

(2—4 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ylläpitäjäkuntien ja kuntayhtymän jäsenkuntien asukasmäärien mukaisessa suhteessa. Yksityisen kansalaisopiston valtionosuus määräytyy opiston sijaintikunnan kantokykyluokan mukaan.

Valtionosuus musiikkioppilaitoksen muuhun kuin ammatilliseen koulutukseen määräytyy oppilaitoksen sijaintikunnan kantokykyluokan mukaan.

Valtionosuutta 7 §:n 10 momentin mukaisesti laskettuun markkamäärään kunta saa kunnan kantokykyluokan mukaan siten kuin 22 §:n 2 momentissa säädetään.

Kunnan valtionosuus taiteen perusopetusta varten on 37 prosenttia 7 §:n 10 momentin mukaisesti lasketusta markkamäärästä.

9 §

Kotikuntien maksuosuudet

Peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun osalta kotikunnan maksuosuus lasketaan siten, että 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus.

Peruskoululain 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavan oppilaan kotikunnan maksuosuus määräytyy 2 momentista poiketen siten, että asetuksella säädettävällä tavalla oppilasta kohti lasketavista todennäköisistä kustannuksista vähennetään oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus.

Lukion, iltalukion ja lukion iltalinjan osalta kotikunnan maksuosuus lasketaan siten, että 7 §:n 3 ja 9 momentissa tarkoitettua oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta tai 7 §:n 4 ja 9 momentissa tarkoitettua yksikkö hinnasta vähennetään oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus.

Ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten ja musiikkioppilaitoksissa järjestettävän ammatillisen koulutuksen osalta oppilaan kotikunnan maksuosuus lasketaan siten, että mainitun ammatillisen koulutuksen oppilaskohtaisten valtionosuuden

Peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

Peruskoululain 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavan oppilaan kotikunnan maksuosuus määräytyy 2 momentista poiketen siten, että asetuksella säädettävällä tavalla oppilasta kohti lasketavista todennäköisistä kustannuksista vähennetään oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus.

Lukion, aikuislukion ja lukion aikuislinjan oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia 7 §:n 3 ja 9 momentissa tarkoitettua oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta tai 7 §:n 4 ja 9 momentissa tarkoitettua yksikkö hinnasta.

Ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten ja musiikkioppilaitoksissa järjestettävän ammatillisen koulutuksen osalta oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia ammatillisen koulutuksen oppilaskohtaisten valtionosuuden laskennallisten

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

laskennallisten perusteiden valtakunnallisesta oppilasmäärillä painotetusta keskiarvosta vähennetään 8 §:n 1 momentissa säädetyn asteikon ja oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaisesti laskettava osuus. Ammattikorkeakoulun opiskelijan kotikunnan mak-suosuus lasketaan vastaavasti ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisten valtionosuuden laskennallisten perusteiden valtakunnallisesta opiskelijamäärillä painotetusta keskiarvosta. Keskiarvoja laskettaessa otetaan huomioon myös valtion ylläpitämille oppilaitoksille lasketut vastaavat markkamäärät.

perusteiden valtakunnallisesta oppilasmäärillä painotetusta keskiarvosta. Ammattikorkeakoulun opiskelijan kotikunnan mak-suosuus on 43 prosenttia ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisten valtionosuuden laskennallisten perusteiden valtakunnallisesta opiskelijamäärillä painotetusta keskiarvosta. Keskiarvoja laskettaessa otetaan huomioon myös valtion ylläpitämille oppilaitoksille lasketut valtionosuuden laskennallisia perusteita vastaavat markkamäärät.

21 §

21 §

*Valtionosuuden laskennallinen peruste**Kulttuuritoimen valtionosuus*

Kantokykyluokituksen mukainen kunnan kirjastotoimen valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan, kun kunnan asukasmäärä kerrotaan kirjastolle määrätyllä yksikkö hinnalla.

Kunnan kirjastotoimen valtionosuus on 57 prosenttia kunnan asukasmäärän ja kirjastolle määrätyn yksikköhinnan tulosta.

Kantokykyluokituksen mukainen kunnan muun kulttuuritoimen valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan, kun lasketaan yhteen:

Kunnan muun kulttuuritoimen valtionosuus on 37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun lasketaan yhteen:

1) kunnan asukasmäärän ja kulttuuritoimintaa varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

1) kunnan asukasmäärän ja kulttuuritoimintaa varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

2) kunnan asukasmäärän sekä liikuntatoimintaa ja nuorisotyötä varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

2) kunnan asukasmäärän sekä liikuntatoimintaa ja nuorisotyötä varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

3) museolle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja museotointa varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

4) museolle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja museotointa varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

4) teatterille valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja teattereita varten vahvistetun yksikköhinnan tulo; sekä

5) teatterille valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja teattereita varten vahvistetun yksikköhinnan tulo; sekä

5) orkesterille valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja orkestereita varten vahvistetun yksikköhinnan tulo.

6) orkesterille valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja orkestereita varten vahvistetun yksikköhinnan tulo.

Yksityisen museon, teatterin ja orkesterin valtionosuus on 37 prosenttia 2 momentin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3—5 kohdassa säädetyllä tavalla lasketusta markkamäärästä.

22 §

Kulttuuritoimen valtionosuusasteikko

Kunta saa valtionosuutta 21 §:n 1 momentin mukaisesti laskettuun markkamäärään kunnan kantokykyluokan mukaan siten kuin 8 §:n 1 momentissa säädetään.

Kunta saa valtionosuutta 21 §:n 2 momentin mukaisesti laskettuun markkamäärään kunnan kantokykyluokan mukaan seuraavasti:

Kantokykyluokka	Valtionosuus prosentteina
1	40
2	40
3	40
4	40
5	40
6	37
7	34
8	31
9	28
10	25

Yksityisen museon, teatterin ja orkesterin valtionosuus määräytyy laitoksen sijaintikunnan kantokykyluokan mukaan.

28 §

Perustamishankkeen valtionosuusasteikko

Perustamishankkeen valtionosuus määräytyy 27 §:ssä tarkoitetusta markkamäärästä kuntien kantokykyluokituksen mukaan seuraavasti

Kantokykyluokka hankkeen aloittamisvuotena	Valtionosuus prosentteina
1	70
2	65
3	60
4	55
5	50
6	45
7	40
8	35
9	30
10	25

22 §

Kulttuuritoimen valtionosuusasteikko

(kumotaan)

28 §

Perustamishankkeen valtionosuusasteikko

Perustamishankkeeseen myönnetään valtionosuutta 25—50 prosenttia 27 §:ssä tarkoitetusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Valtionosuus määräytyy kuntien valtionosuuslain 9 §:n mukaisesti kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (tasattu verotulo) perusteella. Kunta saa valtionosuutta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotulo on tasausrajalla. Jos tasattu vuositulo ylittää tasausrajan, valtionosuus määräytyy siten, että kukin tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon kasvu vähentää valtionosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes valtionosuus on 25 prosenttia. Perustamishankkeen valtionosuusprosentti määräytyy valtionosuuden myöntä-

Voimassa oleva laki

Milloin kahdella tai useammalla kunnalla on yhteinen valtionosuuteen oikeuttava oppilaitos tai muu tässä laissa tarkoitettu laitos taikka laitosta ylläpitää kuntainliitto, perustamishankkeen valtionosuus myönnetään kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan kantokykyluokan mukaan.

Milloin yksityiselle oppilaitokselle myönnetään valtionosuutta perustamishankkeeseen, se määräytyy oppilaitoksen sijaintikunnan mukaan.

Ehdotus

misvuodelle määritellyn tasatun verotulon perusteella.

Milloin kysymys on kahden tai useamman kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän perustamishankkeesta, valtionosuus myönnetään kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionosuusprosentin mukaan.

Valtionosuus yksityisen oppilaitoksen perustamishankkeeseen määräytyy oppilaitoksen sijaintikunnan valtionosuusprosentin mukaan.

39 §

Valtionosuuden myöntäminen

Edellä 1 momentissa tarkoitetun valtionosuuden myöntämisestä on lisäksi voimassa mitä kuntien valtionosuuslain 20 §:n 3 momentissa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun valtionosuuden myöntämisestä on lisäksi voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään.

40 §

Maksaminen

Edellä 39 §:n ja 1 ja 2 momentin mukaan myönnetty käyttökustannusten valtionosuus ja oppilaan kotikunnan maksuosuus maksetaan siten kuin 2 ja 3 momentissa sekä kuntien valtionosuuslain 21 §:n 1 momentissa säädetään.

Jos 2 momentin mukaan kunnan maksettavaksi tuleva markkamäärä on suurempi kuin kunnalle maksettava markkamäärä, kunnan tulee maksaa erotus valtiolle kaksi kertaa vuodessa, ensimmäinen erä maaliskuun ja toinen erä marraskuun loppuun mennessä.

40 §

Maksaminen

Edellä 39 §:n 1 momentin mukaan myönnetty käyttökustannusten valtionosuus ja oppilaan kotikunnan maksuosuus maksetaan siten kuin 2—4 momentissa sekä kuntien valtionosuuslain 21 §:n 1—3 momentissa säädetään.

Kunnalle maksettavassa markkamäärässä otetaan 2 momentissa säädetyn lisäksi huomioon kuntien valtionosuuslain 21 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tämän lain mukaisen valtionosuuksien maksamiseen vaikuttavat markkamäärät.

Jos 2 ja 3 momentin mukaan kunnan maksettavaksi tuleva markkamäärä on suurempi kuin kunnalle maksettava markkamäärä, kunnan tulee maksaa erotus valtiolle kaksi kertaa vuodessa, ensimmäinen erä maaliskuun ja toinen erä marraskuun loppuun mennessä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

45 §

Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Muutoksenhausta 31 ja 39 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 25 §:ssä ja 26 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhausta 44 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 26 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhausta muuhun päätökseen, joka on annettu tämän lain nojalla tai kuntien valtionosuuslain sellaisen säännöksen nojalla, johon tässä laissa viitataan, on soveltuvin osin voimassa mitä kuntien valtionosuuslain 26 §:ssä säädetään.

Muutoksenhausta 31 §:n ja 39 §:n 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 25 §:ssä ja 26 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhausta 44 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 26 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhausta muuhun päätökseen, joka on annettu tämän lain nojalla tai kuntien valtionosuuslain sellaisen säännöksen nojalla, johon tässä laissa viitataan, on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 26 §:ssä säädetään.

50 §

Perustamiskustannukset

Sen estämättä, mitä 40 §:n 4 momentissa säädetään, valtionosuus perustamishankkeeseen voidaan vuosina 1993—97 myöntää ehdolla, että se maksetaan hankkeen valmistumista seuraavan kalenterivuoden alusta seitsemän vuoden aikana yhtä suurina vuosina erinä. Kukin vuosierä maksetaan tällöin ennen maaliskuun loppua ja siihen lisätään maksamattoman valtionosuuden osalle laskettu Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko, joka lasketaan ensimmäisen vuosierän maksupäivästä. Valtionosuushakemuksessa on ilmoitettava, suostuu-ko hakija mainittuun ehtoon.

Sen estämättä, mitä 40 §:n 5 momentissa säädetään, valtionosuus perustamishankkeeseen voidaan vuosina 1993—1997 myöntää ehdolla, että se maksetaan hankkeen valmistumista seuraavan kalenterivuoden alusta seitsemän vuoden aikana yhtä suurina vuosina erinä. Kukin vuosierä maksetaan tällöin ennen maaliskuun loppua ja siihen lisätään maksamattoman valtionosuuden osalle laskettu Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko, joka lasketaan ensimmäisen vuosierän maksupäivästä. Valtionosuushakemuksessa on ilmoitettava, suostuu-ko hakija mainittuun ehtoon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain 9 §:n 5 momentin säännöksiä ammattikorkeakoulun opiskelijan kotikunnan maksuosuudesta sovelletaan ensimmäisen kerran määrättäessä kotikuntien

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maksuosuuksia vuodelle 1997.

Perustamishankkeeseen, jolle on myönnetty valtionosuutta ennen tämän lain voimaantuloa, maksetaan valtionosuutta vuonna 1995 sovelletun valtionosuusprosentin mukaisesti.

Valtionosuuteen, joka on myönnetty työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 55 §:n nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1992 ja 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetuilla laeilla (1680/92 ja 718/93), sovelletaan vuonna 1995 käytettyä valtionosuusprosenttia.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain 17 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lain (481/83) 17 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (722/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 a §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan valtiolle tässä laissa tarkoitetun erityiskoulun varsinaisesta oppilaasta maksuosuuden, joka lasketaan siten, että peruskoululain 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavien oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien perusteena käytettävien opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyllä tavalla oppilasta kohti laskettavien todennäköisten kustannusten valtakunnallisesta keskiarvosta vähennetään siitä mainitun lain 8 §:n 1 momentin mukaisesti oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan laskettu markkamäärä. Opetusministeriö määrää maksuosuuden määrän perusteet ennalta seuraavaa vuotta varten. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1—3 momentissa sää-

17 a §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan valtiolle tässä laissa tarkoitetun erityiskoulun varsinaisesta oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia peruskoululain 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavien oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien perusteena käytettävien opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyllä tavalla oppilasta kohti laskettavien todennäköisten kustannusten valtakunnallisesta keskiarvosta. Opetusministeriö määrää maksuosuuden määrän perusteet ennalta seuraavaa vuotta varten. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

detään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 1996.

Kotikunnan maksuosuuksiin tämän lain
voimaantuloa edeltäviltä vuosilta sovelletaan
tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

8.

Laki

vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vieraskielisistä yksityisistä kouluista 28 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (373/63) 3 a §:n 1 momentti ja 3 b §, sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1451/94), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpi-
täjälle vuosittain *hakemuksetta* valtionosuutta
oppilaiden kotikuntien kantokykyluokkien ja
opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta an-
netun lain (705/92) 8 §:n 1 momentissa sää-
detyn asteikon mukaisesti. Valtionosuus las-
ketaan markkamäärästä, joka saadaan kerto-
malla koulun oppilasmäärä mainitun lain
10 §:n nojalla vahvistetulla valtakunnallisella
peruskoulun valtionosuuden perusteena ole-
vien yksikköhintojen keskimääräisellä mark-
kamäärällä.

3 a §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpi-
täjälle valtionosuutta vuosittain 57 prosenttia
markkamäärästä, joka saadaan kertomalla
koulun oppilasmäärä opetus- ja kulttuuritoi-
men rahoituksesta annetun lain (705/92)
10 §:n nojalla vahvistetulla valtakunnallisel-
la peruskoulun valtionosuuden perusteena
olevien yksikköhintojen keskimääräisellä
markkamäärällä. Valtionosuus myönnetään
hakemuksetta.

3 b §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorit-
tamaan vieraskielistä koulua käyvästä oppi-
laasta maksuosuuden koulun ylläpitäjälle.
Kotikunnan maksuosuus lasketaan siten, että
3 a §:ssä mainitusta yksikköhintojen keski-
määräisestä markkamäärästä vähennetään
oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mu-
kaan oppilasta kohden laskettu valtionosuus.

3 b §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorit-
tamaan tässä laissa tarkoitettua koulua käy-
västä oppilaasta koulun ylläpitäjälle mak-
suosuuden, joka on 43 prosenttia 3 a §:ssä
mainitusta yksikköhintojen keskimääräisestä
markkamäärästä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
mikuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuo-
sien käyttökustannusten rahoittamiseen so-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

velletään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

Laki**harjoittelukoululain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä tammikuuta 1985 annetun harjoittelukoululain (143/85) 18 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (719/93), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

18 §

Kunta, jossa oppilaalla on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka asetuksella säädettyään ajankohtana, on velvollinen maksamaan valtiolle osuutensa harjoittelukoulun kustannuksista. Kotikunnan maksuosuus oppilasta kohden lasketaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetystä oppilaan kotikunnan oppilaskohtaisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään siitä mainitun lain 8 §:n 1 momentissa säädetyn asteikon ja oppilaan kotikunnan kantokykyluokan mukaan laskettava markkamäärä. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1—3 momentissa säädetään.

18 §

Kunta, joka on harjoittelukoulun oppilaan kotikuntalaisa (201/94) tarkoitettu kotikunta asetuksella säädettyään ajankohtana, on velvollinen suorittamaan valtiolle oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyllä tavalla lasketusta oppilaan kotikunnan oppilaskohtaisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Kotikunnan maksuosuuksiin tämän lain voimaantuloa edeltäviltä vuosilta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki**Suomalais-venäläisestä koulusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomalais-venäläisestä koulusta 21 päivänä toukokuuta 1976 annetun lain (412/76) 10 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (720/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

10 §

Kunta, jossa oppilaalla on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka asetuksella säädettyinä ajankohtana, on velvollinen maksamaan valtiolle osuutensa Suomalais-venäläisen koulun kustannuksista. Kotikunnan maksuosuus oppilasta kohden lasketaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyistä oppilaan kotikunnan oppilaskohtaisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään siitä mainitun lain 8 §:n 1 momentissa säädetyn askeikon ja kotikunnan kantokykyluokan mukaan laskettava markkamäärä. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1—3 momentissa säädetään.

Ehdotus

10 §

Kunta, joka on Suomalais-venäläisen koulun oppilaan kotikuntalaisissa (201/94) tarkoitettu kotikunta asetuksella säädettyinä ajankohtana, on velvollinen suorittamaan valtiolle oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädettyllä tavalla lasketusta oppilaan kotikunnan oppilaskohtaisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Kotikunnan maksuosuuksiin tämän lain voimaantuloa edeltäviltä vuosilta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

11.

Laki**Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta 7 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (33/77) 10 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (721/93), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

10 §

Kunta, jossa oppilaalla on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka asetuksella säädettävänä ajankohtana, on velvollinen maksamaan valtiolle osuutensa Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun kustannuksista. Kotikunnan maksuosuus oppilasta kohden lasketaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyistä oppilaan kotikunnan oppilaskohteisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään siitä mainitun lain 8 §:n 1 momentissa säädetyn asteikon ja kotikunnan kantokykyluokan perusteella laskettava markkamäärä. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1—3 momentissa säädetään.

10 §

Kunta, joka on Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun oppilaan kotikuntalaisessa (201/94) tarkoitettu kotikunta asetuksella säädettävänä ajankohtana, on velvollinen suorittamaan valtiolle oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetyllä tavalla lasketusta oppilaan kotikunnan oppilaskohteisesta peruskoulun tai lukion valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Maksuosuudesta on lisäksi voimassa, mitä mainitun lain 40 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Kotikunnan maksuosuuksiin tämän lain voimaantuloa edeltäviltä vuosilta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

12.

Laki**Steiner-koulusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Steiner-koulusta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (417/77) 5 §, sellaisena kuin se on 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (715/92), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

Steiner-koulu saa käyttökustannuksiinsa valtionapua, jonka määrä lasketaan viiden-
nen kantokykyluokan mukaisena prosentiosuutena siitä markkamäärästä, joka saadaan, kun koulun sijaintikunnan peruskoulun oppilasta kohden määrätty yksikköhinta kerrotaan koulun oppilasmäärällä.

5 §

Steiner-koulu saa käyttökustannuksiinsa valtionapua, joka on 60 prosenttia koulun sijaintikunnan peruskoulun oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan ja koulun oppilasmäärän tulosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

13.

Laki

steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan steinerpedagogisista erityiskouluista 12 päivänä joulukuuta 1986 annetun lain (932/86) 3 §:n 2 momentti ja 4 §, sellaisina kuin ne ovat 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1457/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta oppilaiden kotikuntien kantokysykyluokkien ja opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 8 §:n 1 momentissa säädetyn asteikon mukaisesti. Valtionosuus lasketaan markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetusministeriön ennalta seuraavaa vuotta varten oppilasta kohden määrämällä yksikkö hinnalla.

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta *57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetusministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrämällä yksikkö hinnalla.*

4 §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan kouluun osoittamastaan oppilaasta koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, joka lasketaan siten, että 3 §:ssä säädetystä yksikkö hinnasta vähennetään oppilaan kotikunnan kantokysykyluokan mukaan oppilasta kohden määräytyvä valtionosuus.

4 §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan kouluun osoittamastaan oppilaasta koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, *joka on 43 prosenttia 3 §:ssä tarkoitetusta yksikkö hinnasta.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

14.

Laki**oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oppisopimuskoulutuksesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1605/92) 15 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 17 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1222/93), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

15 §

Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen

Opetusministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa opiskelijaa kohti oppisopimuskoulutuksen valtionosuuden perusteena olevan keskimääräisen vuotuisen yksikköhinnan erikseen ammatillista peruskoulutusta ja erikseen ammatillista lisäkoulutusta varten.

Keskimääräinen yksikköhinta porrastetaan kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain (649/85) mukaisesti kantokykyluokittain siten, että yksikköhinta on 15 prosenttia suurempi alimmassa kuin ylimmässä kantokykyluokassa. Valtionosuus on 97 prosenttia opiskelijan kotikunnan kantokykyluokan yksikkö hinnasta.

Opetusministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa *oppisopimuskoulutuksen valtionosuuden perusteena olevan yksikköhinnan* opiskelijaa kohti erikseen ammatillista peruskoulutusta ja erikseen ammatillista lisäkoulutusta varten.

Valtionosuus on 97 prosenttia 2 momentissa tarkoitettusta yksikkö hinnasta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien valtionosuuteen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

15.

Laki**Anna Tapion koulusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Anna Tapion koulusta 23 päivänä joulukuuta 1988 annetun lain (1197/88) 4 §:n 1 momentti ja 5 §, sellaisina kuin ne ovat 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa

(1459/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta oppilaiden kotikuntien kantokyselyluokkien ja opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 8 §:n 1 momentissa säädetyn asteikon mukaisesti. Valtionosuus lasketaan markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetusministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määräämällä yksikkö hinnalla.

5 §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, joka lasketaan siten, että 4 §:ssä säädetystä yksikkö hinnasta vähennetään oppilaan kotikunnan kantokyselyluokan mukaan oppilasta kohden määrätty valtionosuus.

Ehdotus

4 §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetusministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määräämällä yksikkö hinnalla.

5 §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan koulun ylläpitäjälle oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia 4 §:ssä tarkoitetusta yksikkö hinnasta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

16.

Laki

**valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain
31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (801/92) 31 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

31 §

*Vuokra-arvon pääomakorvauksen
maksaminen*

Jos ennen tämän lain voimaantuloa teh-

Ehdotus

31 §

*Vuokra-arvon pääomakorvauksen
maksaminen*

Jos ennen tämän lain voimaantuloa teh-

Voimassa oleva laki

dyn päätöksen nojalla tulisi tässä laissa tarkoitetun liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle suoritettavaksi valtionosuutta vuokraarvoon, maksetaan valtionosuutta vuokraarvon pääomakorvaukseen aikaisempien säännösten mukaisesti hankintaa tai perusparannusta seuraavien kymmenen vuoden aikana.

Ehdotus

dyn päätöksen nojalla tulisi tässä laissa tarkoitetun liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle suoritettavaksi valtionosuutta vuokraarvoon, maksetaan valtionosuutta vuokraarvon pääomakorvaukseen aikaisempien säännösten mukaisesti hankintaa tai perusparannusta seuraavan kymmenen vuoden aikana. *Valtionosuus maksetaan vuonna 1995 sovelletun keskimääräisen valtionosuusprosentin mukaisesti.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

17.

L a k i**museolain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun museolain (729/92) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

Valtionosuus suoritetaan opetusministeriön nimeämälle valtakunnalliselle erikoismuseolle, maakuntamuseolle ja aluetaidemuseolle valtakunnallisten tai alueellisten tehtävien vuoksi 10 prosenttiyksikköä korkeampana kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa sijaintikunnan kantokykyluokan mukaisesta valtionosuudesta säädetään.

Valtionosuus suoritetaan opetusministeriön nimeämälle valtakunnalliselle erikoismuseolle, maakuntamuseolle ja aluetaidemuseolle valtakunnallisten tai alueellisten tehtävien vuoksi 10 prosenttiyksikköä korkeampana kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

18.

Laki

teatteri- ja orkesterilain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun teatteri- ja orkesterilain (730/92) 5 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 16 päivänä joulukuuta 1994 annetulla lailla (1277/94), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Svenska Teatern i Helsingfors -nimiselle teatterille ja Tampereen Työväen Teatterille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetystä sijaintikunnan kantokykyluokasta poiketen 60 prosenttia.

5 §

Sen estämättä, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta, Svenska Teatern i Helsingfors -nimisen teatterin ja Tampereen Työväenteatterin valtionosuusprosentti on 60.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

19.

Laki

nuorisotyölain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä helmikuuta 1995 annetun nuorisotyölain (235/95) 15 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

15 §

*Siirtymäsäännös**Siirtymäsäännös*

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, kunnille suoritetaan kumotun lain 27 §:ssä tarkoitetut valtionosuudet vuokra-arvoihin vuosilta 1995 ja 1996.

Sen estämättä mitä tässä laissa säädetään, kunnille suoritetaan kumotun lain 27 §:ssä tarkoitetut valtionosuudet vuokra-arvoihin vuosilta 1995 ja 1996. Maksettaessa valtionosuutta vuodelle 1996 sovelletaan vuonna 1995 käytettyä valtionosuusprosenttia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

20.

Laki

kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetun lain (560/75) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1275/88),

muutetaan 1 §, sellaisena kuin se on mainitussa 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla kumotun 4 §:n tilalle uusi 4 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Kunnalle suoritetaan palo- ja pelastustoimesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun aluehälytyskeskuksen perustamiskustannuksiin seuraava valtionosuus:

Kunnan kantokyläluokka	Valtionosuus prosenttia kustannuksista
1	75
2	60
3	50
4	40
5	35
6	30
7	25
8	20
9	15
10	10

1 §

Kunnalle suoritetaan palo- ja pelastustoimesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun aluehälytyskeskuksen perustamiskustannuksiin valtionosuutta 25—50 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

Kunnalle suoritetaan valtionosuutta valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa aluehälytyskeskuksen ja kunnan muun palo- ja pelastustoimen hoidon kannalta tarpeellisen kaluston hankinnasta aiheutuviin huomattaviin kustannuksiin 1 momentissa säädetyissä rajoissa.

Edellä 1 ja 2 momentissa mainittu valtionosuus määräytyy kuntien valtionosuuslain 9 §:n mukaan kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (tasattu verotulo) perusteella. Kunta saa valtionosuutta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotulo on tasausrajalla. Jos tasattu verotulo ylittää tasausrajan, valtionosuus määräytyy siten, että kukin tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon kasvu vähentää valtionosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes valtionosuus on 25 prosenttia. Valtionosuusprosentti määräytyy valtionosuuden myöntämisvuodelle määritellyn tasatun verotulon perusteella.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Milloin kysymys on kahden tai useamman kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän perustamishankkeesta tai hankinnasta, valtionosuus myönnetään kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionosuusprosentin mukaan.

3 §

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa on säädetty, kunnalle suoritetaan valtionosuutta tulo- ja menoarviossa päätetyissä rajoissa aluehälytyskeskusten ja kunnan muun palo- ja pelastustoimen hoidon kannalta tarpeellisen kaluston hankinnasta aiheutuviin huomattaviin kustannuksiin 1 §:ssä säädetyn asteikon mukaisesti.

(2 momentti kumotaan)

4 §

Jos kunta on tyytymätön 1 §:n perusteella tehtyyn päätökseen, sillä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettuihin hankkeisiin suoritetaan valtionosuus tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
